

עין כלומס

בני ישראל נהגו להקריב קורבנות מן הצאן והבהמה, וזו עבירה גדולה.

האשה

האשה היא יצור חסד, ולכן חייבת להיות חסידה. אהבה היא המפתח ללב האשה.

החמ"ט

החמ"ט הוא ספר שמות, המספר את האותיות במילים.

האשה שדא עושה

האשה שדא עושה היא זו שדואגת לרווחת הילדיה והבית.

פרק תשעי נדה

פרק תשעי נדה עוסק בהלכות נדה ובזיווג.

האשה שדא עושה

האשה שדא עושה היא זו שדואגת לרווחת הילדיה והבית.

האשה

האשה היא יצור חסד, ולכן חייבת להיות חסידה.

החמ"ט

החמ"ט הוא ספר שמות, המספר את האותיות במילים.

האשה שדא עושה

האשה שדא עושה היא זו שדואגת לרווחת הילדיה והבית.

פרק תשעי נדה

פרק תשעי נדה עוסק בהלכות נדה ובזיווג.

האשה שדא עושה

האשה שדא עושה היא זו שדואגת לרווחת הילדיה והבית.

פרק תשעי נדה

פרק תשעי נדה עוסק בהלכות נדה ובזיווג.

האשה שדא עושה

האשה שדא עושה היא זו שדואגת לרווחת הילדיה והבית.

החמ"ט

החמ"ט הוא ספר שמות, המספר את האותיות במילים.

האשה שדא עושה

האשה שדא עושה היא זו שדואגת לרווחת הילדיה והבית.

פרק תשעי נדה

פרק תשעי נדה עוסק בהלכות נדה ובזיווג.

האשה שדא עושה

האשה שדא עושה היא זו שדואגת לרווחת הילדיה והבית.

החמ"ט

החמ"ט הוא ספר שמות, המספר את האותיות במילים.

האשה שדא עושה

האשה שדא עושה היא זו שדואגת לרווחת הילדיה והבית.

פרק תשעי נדה

פרק תשעי נדה עוסק בהלכות נדה ובזיווג.

פרק תשעי נדה

פרק תשעי נדה עוסק בהלכות נדה ובזיווג.

האשה שדא עושה

האשה שדא עושה היא זו שדואגת לרווחת הילדיה והבית.

החמ"ט

החמ"ט הוא ספר שמות, המספר את האותיות במילים.

האשה שדא עושה

האשה שדא עושה היא זו שדואגת לרווחת הילדיה והבית.

פרק תשעי נדה

פרק תשעי נדה עוסק בהלכות נדה ובזיווג.

פרק תשעי נדה

פרק תשעי נדה עוסק בהלכות נדה ובזיווג.

האשה שדא עושה

האשה שדא עושה היא זו שדואגת לרווחת הילדיה והבית.

החמ"ט

החמ"ט הוא ספר שמות, המספר את האותיות במילים.

האשה שדא עושה

האשה שדא עושה היא זו שדואגת לרווחת הילדיה והבית.

פרק תשעי נדה

פרק תשעי נדה עוסק בהלכות נדה ובזיווג.

פרק תשעי נדה

פרק תשעי נדה עוסק בהלכות נדה ובזיווג.

האשה שדא עושה

האשה שדא עושה היא זו שדואגת לרווחת הילדיה והבית.

החמ"ט

החמ"ט הוא ספר שמות, המספר את האותיות במילים.

האשה שדא עושה

האשה שדא עושה היא זו שדואגת לרווחת הילדיה והבית.

האשה שדא עושה היא זו שדואגת לרווחת הילדיה והבית.

→ וי"ב ורבי יוסי מטהר. ר"ח פירש דר' יוסי לאו לגמרי מטהר באשה שעושה →
דב"ה ובמסקנא דר"מ משום נדה איתמר (תוספות. תוספי הרא"ש) 17

[T-S AR. 181-28] ... קסבר וסתות [דאון] ריתא. ורבה בר בר חנה אמר
אילו יש לה וסת לימים בלא קפיצות. מותרת. אלמא 18 קסבר וסתות דרבנן. אמרו משום
ר' יוחנן. אשה שיש לה וסת בעלה מחשב ימי וסתה וכו' עליה. ולן א[מר] ר' יוחנן אלא
בית האי דספק ראתה ספק לא ראתה. ואי ראתה אימור טבלה. אלא כגון יולדת וכיוצא בה
דנדה 19 למיטב 21. דודאי היתה טמאה אין בעלה מחשב ימי לידתה וכו' עליה. דדילמא
לא טבלה. ואין ספק טבלה מוציא מידי טמאה ודאי. ומקשינן. ואין ספק מוציא מידי ודאי.
התניא חבר שמת והניח מגורה מלאה פירות כול'. כדכתיב נהרסו ממגורות 22. ופרקינן.
התם ודאי ודאי הוא. חזקה ה[נ]וא על חבר שאין דבר שאינו מתוקן מצוי תחת ידו 23.
איבעית אימא ספק וספק הוא. דדיל[מ]אן כר' הושעיה. דאמר מערים אדם על תבואתו
ומכניסה במרץ שלה כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר. ואכתי אין ספק מוציא
מידי ודאי והתניא אמר ר' יהודה 24 מעשה בשפחתו של מציק 25 אחד בריון שהיטילה נפל
לבור כול'. [טז, א] ופרקינן כיון דמצוין חולדה ופרדלס מצוין שם ודאי גררוהו מעיקרא.
לדע לזכר או לנקבה. פי' לטמאה לזכר ארבעים ולנקבה ששים.

בעא מיניה רבא 26 מרב נחמן. וסתות דרבנן או דאורייתא. ולא פשט ליה בהדיא
דאורייתא או דרבנן 27.

17 תוספי הרא"ש: ר"ח פירש דטהורים דר' יוסי לאו דוקא. ע"כ. פסקי הרא"ש. סי' ב. ופר"ח ז"ל ר' יוסי
מטהר משום דם ומטמא משום כהן. והלכתא כרבי יוסי וכרבי חייא. (מהר"ם מרוטנבורג. תשובות
פסקים ומנהגים. ירושלים תש"ך. סי' ק. קא.)

18 בגמ' ליתא תיבה זו.
19 לפנינו: אמר רב שמואל משמיה רבני יוחנן. כ"מ: א' ר' שמואל בר אב' א"ר אבא א' רב אסי א"ר
יוחנן.

20 כן גרס בערוך גז ט. וגירסא שניה שם: ס"א דכזיא. וכן בכ"מ: רכזי.
21 ראה בתוספות כאן. שהקשו על שיטת רש"י. וכתבו: ור"ח מפרש. וכן ר"ח. אפילו ילדה דכזיא
למיטב. פי' שהולידה ומפחדת לטבול תוך ל'. ע"כ. לפי הר"ח דברי ר' יוחנן שמחשב וכו' הוא רק
בספק ראתה. אבל כילדה. דודאי טמאה. לא אמר. אבל קשה. דא"כ גם בלא ילדה אס יודע שראתה
הוא אסור לחשוב וכו'. ומר"ח משמע דרוקא ביולדת ומפחדת לטבול. אבל כראתה ודאי שפיר
מחשב. אבל מ"ש הטעם דאין ספק מוציא מידי ודאי. א"כ גם כאינה יולדת נמי יהא אסור אם יודע
שראתה. וצ"ע. ובתוספות שם כתבו דכילדה אפילו אינה מפחדת נמי אסור. וא"כ כראתה ודאי נמי
אסור. רשב"א תוה"ב ז. ב (עמ' 15): פרי"ח אפילו מי שילדה שהיא יראה לטבול מפני הצינה.
22 ואל א. יז.
23 בר"ח פסחים ט. א: יוצא מתחת ידו שאינו מתוקן.
24 כ"מ. ובגמ' ליתא: אמר ר' יהודה.
25 כ"מ. ובגמ' מסיק. וראה בתוספות ד"ה מסיק.
26 כ"מ ורא"ש. ובגמ' ליתא: רבא.
27 לפנינו בגמרא שני לשונות. ולכל לשון פשט ליה בהדיא. ואולי גירסת הר"ח היא אחרת.

דאמד כל לבעלה אינה צריכה בדיקה. ומאן דמתני הא דר' זירא דאמר כל לבעלה אינה
צריכה בדיקה. לית ליה הא דר' חנינא. שהוא ז"ל כתב 14 ואסיקנא מאן דמתני הא לא
הא. וק"ל כי הא דאמר הלכתא כר' חנינא בן אטיגנוס. אלמא דמשמע דפליגא הא
זירא (רשב"א) 15.

[יר. א.] נמצא על שלו טמאין וחייבין בקרבן. פי' איש ששימש עם אשה
ונתקנה הוא בסמרטוט והיא נתקנה בסמרטוט אחר. והן נקראין עדים. ואם נמצא דם
העד שלו ודאי עם נדה שימש. והן טמאין וחייבין קרבן. כי בשגגה באת לידו (יר
שבועות יד. א.).

וניחוש דלמא דם מאכולת הוא. וכן פר"ח. דפריך אנמצא על שלו. כי
נמצא על שלה אמאי מטמאין. כיון דאיכא הוכחה דלא אתי מגופה (תוספות. רשב"א
ר"ן. ריטב"א) 16.

אתמר בדיקה בעד הבדוק לה וסתתו בירכה ולמחר מצאה עליה דם
ור"ח ז"ל פי' ולמחר מצאה עליו דם. על העד (רשב"א. תוספות. תוספי הרא"ש. רמב"ם
ריטב"א. ר"ן. הר"א).

14 מכאן עד "אטיגנוס" גם בפסקי הרא"ש סי' ה. בשם ר"ח. ובסוף הסימן כתב: כך היה נראה בעיני
צורתא דשמעתא. וכפירש"י דאוקי הלכתא בעסוקה בטהרות. אלא שלא מלאני לבי להקל. כי דברי ר"ח
קבלה הן. ועיי"ש במעדני י"ט. אות ט. וראה פסקי הרא"ש כתובות. פרק יא סי' כט. ובטור יו"ד קפ
(וראה בב"י שם): ור"ח פסק כיון שאין לה וסת. אפילו לבעלה אסורה עד שתבדוק. וכתב ארוני אב
ז"ל כפרש"י. אלא שלא מלאני לבי להקל. כי דברי ר"ח דברי קבלה הן.

15 ובהמשך דבריו: והרב אלפסי ז"ל (כתובות. סוף פרק יא) נראה שפי' גם הוא כר"ח ז"ל. דמאן דמתני
הא דרב יהודה אמר שמואל פליג אדר' זירא. ע"כ. ובתורת הבית ז. ב (עמ' 13. 14): ופר"ח ז"ל. מאן
דמתני הא דרב יהודה אמר שמואל לא מתני הא דר' זירא. ותרי אמוראי ניהו אליבא דשמואל. ופליגי
וקי"ל כי הא דאמר הלכה כר"ח בן אטיגנוס (וראה מה שהקשה) וכו'. ומיהו הרב אלפסי ז"ל פסקה
בהלכה בכתובות. ונראה מרביו שהיא מפרשה לנו בפירושו של הר"ח ז"ל. דמאן דמתני הא פליגא
אודכי זירא. ע"כ. ריטב"א: מאן דמתני הא לא מתני הא. אבל ר"ח ז"ל פירש דלעולם שאינה עסוקה
בטהרות קאמר שמואל דבעיא בדיקה לבעלה גורדא. ואע"ג דמרדכי זירא אמר שמואל דלעיל דייקינן
דלא בעיא. אמוראי ניהו אליבא דשמואל ופליגי. דר' זירא אמר דלא בעיא ור' יהודה אמר דבעיא
בדיקה. וכו'. ומיהו גם הר"ף הולך בדרך ר"ח ז"ל. ואוקמה למתניתין כשאינה עסוקה בטהרות ופליגא
אודכי זירא. ע"כ. וראה כתשובה לרבינו אברהם מטול (א). קופפה. תשובות ופסקים. ירושלים תשל"ג.
עמ' 249: קובץ ראשונים להלכות נדה ומקואות. עמ' שח-שט). שמתרץ קושיית הרשב"א על הר"ח.
ומסיק דעל פי ההלכה כפר"ח. מ"מ הבא עמא דבר כפר"ש. וכל רכותיי שווין בדבר.

16 רשב"א: אבל ר"ח ז"ל פי' דעל שלו דוקא פריך. וכן פירושו בתוספות. וטעמא משום דכיון דנמצא
בשלו ולא בשלה יש לחוש ברם מאכולת. אבל בדידה כיון דשייכי בה דמים לא תלי ברם המאכולת.
ובתוה"ב ז. ד (עמ' 37): לפירושו של רבינו חננאל שפירש שהוא דנמצא על שלו פריך. אבל בשלה
בלא טעמא דרחוק ובדוק טמאה נדה וכו'. ע"כ. ר"ן: אבל ר"ח פירש דעל שלו דוקא קפריך. משום
דכיון דנמצא בשלו ולא בשלה איכא למיחש לרם מאכולת. אבל בדידה כיון שהדמים מצוין בה לא
תלינן ברם מאכולת. ריטב"א: יש שפי' דלא קשיא לן אלא כנמצא על שלו ולא על שלה. דכיון דרם
לאו מגופיה הוא ניחוש נמי לרם מאכולת. אבל נמצא על שלה כיון דמגופה חזיא דשייכי בה דמים. כאן
נמצאו וכאן היו. וכן פי' ד"ח ז"ל.

ל בחד ספיקא דווקא דיעבד אבל לכתחילה לא (שם ושם³⁵⁹ ומהר"ם מרוטנבורג, קים ומנהגים, שם סי' קנא).

[T-S N.S. 176:40] ... האשה וא... [ספק מן] העלייה ספק מן המקור³⁶⁰ ... כי מא ר' מאיר [בספק, אבל לא] בספק ספקא. [האיש והאשה] שעשו צרכיהן לתוך הספל מצא דם עלן המים, ר' מאיר ור' יוסי מטהרין ור' שמעון מטמא. ומביעא א' יושבת מה אמר ר' שמעון, ופשטנה, ר' שמעון מטמא אפילו ביושבת ומשתנת ונמצא³⁶¹ תולה, עינא להו, איש ואשה עומדין³⁶² מה לי אמר ר' שמעון (להו איש ואשה [ש] עומדין מה אמר ר' שמעון) דלא איט. והכי... להי כר' שמעון ל...

מתני'. השאילה חלוקה לנכרית או לנידה ונמצא דם [על חלוקה] הרי זו תולה בהן. [א] ואוקי רבן כי תולה [בנכרית הרואה] דם נידה, מדקתני... ונכרית, נכרית... רואה אף על פי... או כראיה [ואף על פי שאינה רואה].

תנו רבנן. [תולה בשומרת יום כנ] ג' יום בשני שלה כול'. [ושוין שחול] בשומרת יום יום [בראשון] שלה [ובין] ושבט על דם טהור [ובכתול] שדמיה טהורין. אמר רב א. טמא וטהור שהלכו בשני שבילין, אחד טמא ואחד טהור, באנו למחלוקת <רבי> שמעון בן גמליאל. ודחי רב אדא בר אבהו, עד כאן לא אמר ר' דאינה תולה הטהורה מרת יום כנגד יום בשני שלה כדי להחזיקה בטמאה [שהרי <שומרת יום>] היא טהור ושתיהן שות, אבל הכא דאחד ודאי טמא, מאי קא מפסיד רבן? [גמליאל, ופריק אין ה הוא עכשיו ולהיות טהורה דהא] טבילה בעי. איתמר נמי³⁶³ אמר ר' יוסי בר' חנינה, וטהורן ואפילו תלוי³⁶⁴ הולך [טמא בתלוי וטהור בטהור] לדברי הכל. בעיא ה' ר' יוחנן מרבי יהודה בר ליוואי, מהו [לתלות כתם בכתם].. שאחת מצויה והכתם יקה...

[ס. ב.] אמר אביי מטהר היה ר' נחמיה במטלניות שאין בהן שלש על ש וכו', דרש רב חייא בר רב מתנה משמיה דרב הלכה כר' נחמיה וכו'. פסק ר"ח דהלכה כר' נחמיה (פסקי הרא"ש פרק ט. סי' ב: רבינו ירוחם חלק חוה, נתיב חלק ב (רכב ע"ד): הגהות מיימוניות איסורי ביאה פרק ט אות ד).

ובמירכי שם לפני פסקא זו: ור"ח פי' דוקא סיפא דאיכא תרי ספיקי שרי לכתחילה, אבל ברישא רחד ספיקא דיעבד אין לכתחילה לא. ע"כ. ודלא כמו שנראה מתוך פרש"י דאפילו רישא דחד ספיקא שרי אפילו לכתחילה. אינו מוכן. דהספק אינו כאן אם מן העליה או מן המקור, אלא אם ממי רגלים הוא. של מכה, או מן המקור הוא וטמא. וצ"ע. צ"ל: ואינה. בגמ': יושבין.

כרשב"א: והא דאמרין איתמר נמי, לאו אהאי סוף דסליק מיניה קאי, אלא אאתקפתא דרב אדא קאי, ור"ח ז"ל לא פי' כן. ע"כ. ונראה שדייק כן מהר"ח דגרס איתמר נמי, דנראה דהוא על דברי רב חסדא, ורש"י כתב: כמדומה לי דלא גרס נמי, אבל בכל זאת אין בלשון הר"ח כאן שום ראייה שאינו מפרש כרש"י, ואולי היתה לפני הרשב"א והריטב"א גירסא אחרת בפירוש הר"ח. צ"ל: טהור ותלוי אמרינן.

עד כמה היא תולה, ר' חנניה בן אנטיגנוס אומר עד כגריס שלפול. אמר רב הונא עד [כגריס] וכגריס בכלל תולה, ושיעור גריס חצי פול יבש, ביותר מכגריס אינה תולה. לימא בעד ועד בכלל פליגי, דרב הונא סבר עד ולא עד בכלל ורב חסדא סבר עד ועד בכלל. ואמרינן, לעולם רב הונא סבר אמיר' עולא עד ועד בכלל (ואמיר' עולא לעולם רב הונא)³⁵⁴. ואמרינן נמי בדוכתא אחריתי³⁵⁵ עד ולא עד בכלל, ואידי ואידי לחומרא, ורב חסדא אמר בעלמא לחומרא אמרינן לקולא לא אמרינן, ושאי הכי דר' יוחנן³⁵⁶ [דאמר] אבהו כל כתמי חכמים וכו']...

[נט. א.] נתעסקה באדום אין תולה בשחור, אמר רבא נמצא עליה מין אחד תולה בו כמה מינין וכו', איכא דאמרי אמר רבא נתעסקה במין אחד תולה בו כמה מינין. פירש ר"ח דם שחוטא אדום ודם אכריה שחור ודם בני מעיה כקרן כרכום, ורבינו חננאל לא פירש לישנא קמא דרבא, משום דסבר דאיכא דאמרי עיקר ואע"ג דאמרינן לעיל דתולה תחתון בעליון, היינו כשהן מין אחד, דאמרינן שבפעם אחת נתלכלך חלוקה למטה ולמעלה, אבל בשני מינין לא תלינן (פסקי הרא"ש, פרק שמיני, סי' ח: טור יו"ד קצ: רבינו ירוחם חלק חוה, נתיב כו חלק שני, רכב ע"ג)³⁵⁷.

← [נט. ב.] האשה שהיא עושה צרכיה וכו', וכל שכן שיש לאוסרה לפירוש רבינו חננאל, דפירש רבי יוסי אומר טהורה משום נדה וטמאה משום כתם (אגודה נדה סי' לג: מרדכי הלכות נדה סי' תשלה)³⁵⁸; מהר"ם מרוטנבורג, תשובות פסקים ומנהגים, כרך ב ירושלים תש"ך, סי' צז.]

ורבי יוסי בחד ספקא מטהר בספק ספקא מיבעיא, מהו דתימה הנ מילי דיעבד אבל לכתחילה לא, קמ"ל. פירש רבינו חננאל היינו דוקא בתרי ספיקי

תולין בו אלא עד כחודמוס, אלא נראה כפי' שני שכתב הוא ז"ל דאין חוששין לכתמיה כלל מפ שהחורים מתריון דם, או מפני שמצויין באשפות לאכול הנבלות ומתלכלכים מדם וכו'. 353. יש להוסיף: וכגריס אינה תולה, ורב חסדא אמר עד כגריס (ונחסר בהדומות "כגריס"). 354. נראה שכאן נשתרכבו הדברים, ויש למחוק מלים אלו. 355. כלומר, יש מקומות שאומרים עד בכלל, ויש מקומות שאומרים עד ולא עד בכלל. 356. כ"מ: בדר' אבהו אמר ר' יוחנן, גמ': כדברי אבהו.

357. טור יו"ד קצ: ור"ח ז"ל מחמיר בזה שאין תולין מין בשאינו מינו, ואפילו לדבריו, אם המין שמחג ולמטה הוא מאותו המין שממנו ולמעלה, תולין זה כזה, ומסקנת א"א הרא"ש ז"ל כדברי ר"ח: ורב ירוחם: והא דאמרי' תולין תחתון שהוא למטה מן החגור בעליון, דוקא במין אחד, פי' ששניהם מן אחד, וכו', אבל בשני מינין לא פשוט, וכן פר"ח, ועוד פשוט ואם נתעסקה בדם העוף תולה בו אד ושחור וצבע כרכום, כי יש בו כל אלו המראות דם השחיטה אדום ודם איבריו שחור ודם בני מע כקרן כרכום, וכן פר"ח.

358. במירכי שם: וכל שכן שיש לאוסרה לפי' ר"ח שפי' דאפילו בנמצא דם על המים דטהורה דא"ד י' לאו טהורה לגמרי קאמר, אלא טהורה משום נדה וטמאה משום כתם, ע"כ. ובשו"ת הר"ן תשובה מ' וכן מה שכתבת שכתב הרב ר' מאיר בתשובה בשם רבי חננאל, דכי טהור ר' יוסי דוקא לטהרות ששטהר אבל כל לבעלה מודה לרבי מאיר, אין אלו אלא דברי נביאות ואין להם על מה שיסמוכו, ור' דבנא חננאל חתים עלה. עיי"ש (וכונת הר"ד מאיר, דכן הוא הפירוש מש' הר"ח דטהורה משום נ וטמאה משום כתם, דלבעלה היא טמאה, ודוקא לטהרות טהור ר' יוסי שאינה מטמאה אות

שאפי' נאמר²⁸ שלתקנת האשה בלבד נעשה אפשר כי הרב²⁹ ז"ל³⁰ חשש שמתוך שהנשים כפופות לבעליהן אם יספיק נתינת רשות³¹ או להתיר החרם מדעתה שמא יקניטנה בעלה³² עד שתרצה, ולפיכך אינו מכניס עצמי בנדון זה³³ אלא אני מניח הדבר לחכמים הצרפתיים³⁴ שהם יודעים³⁵ היאך פשטה תקנה זו במקומם³⁶ והיאך היו נוהגים בה שעל פי אותו הדרך ראוי לנהוג ולהורות.

סימן מט (ד"ק סי' נד)

← [א"ל] השאלה חסרה מהספר, ולפי דעתי היתה השאלה על אשה שנראה בשתנה דבר אדום כחול שהיא ממילה מים נמצא אדום¹ שקוראין הרופאים חצץ, וכן כשהיתה בודקת עצמה תכף אחר ההשתנה מצאה בעד מראה אודם כאלו נהפך השתן לדם בסופו, והיה השואל מספק אם אמרינן דם הוא שבא מן המקור או נאמר שזה בא שמי רגליה האדימו מחום הכליות² כדעת הרופאים והביא השואל ראיות להחמיר והשיב עליהן הגאון להתיר כאשר תראה].

שינויי נוסחאות

27 לתוך | ב ל פ ר בתוך, וכ"ה במהריב"ל. 28 נאמר | ק שנאמר. 29 כי הרב | ב ל פ ק ר שהרב. 30 רשותה | ב ל פ ק ר רשות שלה, וכ"ה במהריב"ל. סימן מט 1 א"ל ... כאשר תראה | ע"פ הוספת המדפיסים בד' רומי. 2 וששאלתם ... מה דינה | ע"פ הוספת המדפיסים בד' קושטא. ל לא נמצאת לשון השאלה בספר הר"ד נסים זל"ה. 3 שתעמדו |

כתב רבנו אלא שיש לפקפק לענין הלכה אבל למעשה מהניא רשות האשה, אבל בדרכי משה סי' א אות ח פסק דלא מהני אף שתתירצה האשה וכן הביאו באוצה"פ שם אות ה בשם הרבה פוסקים. 55 רבינו גרשום. 56 ע"י שו"ת בני אברהם הנ"ל שכתב שמוכח מדברי רבנו שלא נסתפק אלא כשהירשתו מדעתה דילמא נחוש שמא יקניטנה בעלה. אבל היכא שהקניטה בעלה מבואר דלא נסתפק כלל שהרי לא קאמר שמא יאנוס אותה בעלה אלא שמא יקניטנה דהיינו כעס בעלמא, והטעם נראה דאע"ג דלא אנוס אונס גמור ואיכא למימר כיון דליכא אונס אלא כעס בעלמא גמרה ומחלה, מ"מ כיון שע"י שהקניטה הוכרחה לתת לו רשות בזה נסתפק רבנו דאפי' הכי לא מהני משום שמא יקניטנה בעלה ואנחנו לא נדע, או אפשר דלא חיישינן. 57 ע"י שו"ת מהרשד"ם אה"ע"ו סי' עח שנשאל בנדון חר"ג וכתב דאם הר"ן ז"ל

סימן מט, סי' זה הובא בב"י יו"ד סי' קצא, ע"י בהערות. 1 ע"י ב"י סו"ס הנ"ל שהביא דברי המדוכי (דלהלן הערה 84) וכתב שאינו דומה לנדון דרבנו דהתם לא היה חול אלא כמין חול.

ז"ל⁴¹ דאפילו איסורא ליכא, אלו דבריד. (והוספת) [והוספת]⁴⁰ בתם תימה על תימא דמה ענין מתפיש בכאן שאלו ר"ג ז"ל אסר לאדם אחד ידוע ואחר כך בא ראובן זה ואמר הריני כאותו אדם בזה היית יכול לומר דהוי מתפיש⁴², אבל ר"ג ז"ל לא על אדם אחד לבד גזירי, אלא על כל הכפופים אליו וראובן זה אע"פ שהיה מכללם כדי לחזק עוד הדבר או מפני (שלא נהגו) [שנהגו]⁴³ אנשי מקומו בכך קבל עליו אותו חרם בפרט ומה ענין מתפיש בכאן וכי תלה עצמו ראובן זה באדם אחד⁴⁴ שנאסרה אשה אחרת עליו הא ודאי לא היה⁴⁵, ולפיכך⁴⁶ אינו רואה בכאן⁴⁷ דין⁴⁸ מתפיש בשבועה כלל אלא שבועה עצמה, ולפיכך אינו רואה היתר להרם⁴⁹ זה שלא מדעת האשה. אבל⁴⁴ מדעת⁴⁵ האשה בזה⁴⁸ יש לדון דאפשר דמדעת⁴⁹ האשה יש לו היתר, ולא עוד אלא שיש לדון שאפי' היתר אינו⁵⁰ צריך שכיון שחרם זה לתקנת האשה נעשה⁴⁶ והיא אומרת אי אפשר בתקנת חכמים כגון זו שומעין לה⁴⁷ ואינו צריך היתר⁴⁸, דהנהיג⁵¹ ליה כאותה⁵² ששינונו בפרק⁵³ ארבעה נדרים [נדרים כד א] קונם שאיני⁴⁹. נהנה לך אם אי אתה בא ונוטל⁵⁰ לבניך כור אחד⁵⁴ של חייטין ושתי חביות של יין הרי זה יכול להתיר נדרו שלא על פי חכם ואומר לוי⁵¹ כלום אמרת אלא מפני⁵² כבודי זהו כבודי, אלא שאני מפקפק בזה כי שמא חרם זה לא לתקנת נשים⁵³ לבד נעשה⁵⁴ אלא אף לתקנת האנשים כדי שלא יכניסו מריבה לתוך⁵⁵ ביתם⁵⁶, וכל כה"ג חרם כ"ד הגדול כר"ג ז"ל אי אפשר להתירו⁵⁴, ולא עוד אלא

שינויי נוסחאות

11 לא על אדם אחד לבד גזר | ק לא גזר על אדם אחד לבד. 12 שנהגו | ע"פ ב ל פ ק ר. 13 אחד | ק אחר. 14 היה | ל ק חסר. 15 בכאן | ק חסר. 16 דין מתפיש ... אינו רואה | ק ר גשמש מפני הדומות. 17 להרם | ק בחרם. 18 בזה | ק חסר. 19 דמדעת | ר מדעת. 20 אין | ל פ ק אינו. 21 דהנהיג | ר והנהיג. 22 כאותה | ק כמו אותה. 23 בפרק | ר בר"פ. 24 לבניך כור אחד | ק כור אחד לבניך. 25 נשים | ל פ ר הנשים, ק האשה. 26 נעשה | ק חסר.

גם בשו"ת מהרש"ך ח"א סי' כ. 49 ג"י רבנו בפירושו שם: קונם שאני. 50 לפנינו: אם אי אתה נוטל. 51 לפנינו: שיכול לומר לו. 52 כ"ה ג"י רבנו גם בפירושו לנדרים שם, לפנינו: בשביל. 53 כ"כ בהגהות מדרכי כתובות רמז רצא דהגורם הוא משום קסטה, וע"י שו"ת מהר"מ מפאדחה סי' יד ושו"ת שאילת יעבץ ח"ב סי' סו ושו"ת שמן ששון סי' לד הובאו באוצה"פ סי' א ס"ק סא אות ב טעמים אחרים. 54 ספיקו של רבנו הובא בשו"ת מהרשד"ם אה"ע"ו סי' ק ובכנה"ג סי' א הגהב"י אות יז ובשו"ת גינת חרדים ח"ב אה"ע"ו כלל א סי' ט ובשו"ת פרח מטה אהרן ח"ב סי' סו ובשו"ת בני אברהם אה"ע"ו סי' גב. וע"י שו"ת הראנ"ח ח"ב סי' ס' ד"ה "עוד יש דרך אחרת", ובשו"ת בעי חיי אה"ע"ו סו"ס א כתב שלא

גדרים מהדורת מוסד הרב קוק עמודים קט-קי. 41 שבועות ז ב וע"י ריטבי"א הנ"ל. 42 צ"ע לשיטת רבנו הגי"ל (ע"י הערה 39) דזה לא מיקרי מתפיש, וצריך לומר דלטעמיה דהשואל קאמר. 43 עד "מריבה לתוך ביתם" (ליד הע' 53) הובא בב"י הנ"ל. 44 עד סוף החשובה הובא בשו"ת מהריב"ל ח"ב סי' כב. 45 ע"י שו"ת בני אברהם אה"ע"ו סי' נב שלא נסתפק רבנו אלא כשהוא מדעתה ורצונה, אבל אם הרשתו על צד האונס הוי רשות כמאן דליתא. 46 ע"י שו"ת מהרי"ק שורשקא בשם הרשב"א דטעם התקנה הוא כדי לגזור בפני הפורצים וההוללים המתעללים בנשותיהם שלא כראוי. 47 כתובות פג א. 48 דברי רבנו הובאו בשו"ת המבי"ט ח"א סי' קא, וע"י שירי כנה"ג יו"ד סי' רכח הגהב"י אות קפג שכדברי רבנו כאן משמע

תשובה: איתתא שריא וכדי שתעמודי על כירורו של דבר ראיתי לפרש הסוגיא שבראש פרק האשה שהיא עושה צרכיה [נדה נב ב] לפי שצרכיה ביאור. תנן במתניתין האשה שהיא עושה צרכיה וראתה דם ר' מאיר אומר אם עומדת טמאה ואם יושבת טהורה, ובודאי דמשום הכי מטמא ר' מאיר בעומדת ומטהר ביושבת משום דעומדת כיון דדחיק לה עלמא עד שאינה יכולה להמתין ולישב כדרכה איכא למימר דהדור מי רגלים למקור ואייתו דם מה שאין כן ביושבת, וכיון שכן מאי מתמיהינן כגמרא מ"ש עומדת דאמרינן מי רגלים הדור למקור ואייתו דם ויושבת נמי דילמא מי רגלים הדור למקור ואייתו דם, והא שפיר איכא לאפלוגי בין עומדת ליושבת, וכיון דחזינן דר' יוסי מטהר אפי' בעומדת אמאי מתמיהינן [אן ר'] מאיר היכי מטהר ביושבת, ומאי מתמיהינן תו ואמרינן דלמא כתר דתמו מיא אתא דם, ואמאי מהדרינן ופרכינן לר' מאיר אמאי לא מחמיר מפי וניחא לן בכל מאי דמקל ר' יוסי מפי מיניה.

אלא הכי פירושא דסוגיא דק"ם להו לרבנן שאין דרך דם במקור לציאת עם מימי רגלים, ור' מאיר נמי מודה בהכי והיינו מעמיה דר' יוסי דמטהר בכל ענין, אלא מיהו משום דר' מאיר חייש למיעוטא קאמר דאם עומדת דדחיק לה עלמא איכא למיחש דהדור מי רגלים למקור ואייתו דם ולמעוטא כי האי חיישינן, אבל

שינויי נוסחאות

ר שתעמוד. 4 צרכיה | ר גוסף: וראתה. 5 במתניתין | ק חסר. 6 יושבת ... דם | ע"פ ב ל פ ק. 7 אר' | ע"פ ל ק ר. 8 ביושבת | ק ר יושבת. 9 במקור | ל ק שבמקור. 10 טעמיה | ק טעמא.

וכונתו גידון המרדכי אינו חול כמו שכתב בהדיא, משא"כ בנדון דרבנו שהיה חצץ ממש, אבל בשו"ת בית אפרים יו"ד סי' מו (נד א) הבי' דמ"ש הכי, והתם לא היה חול" קאי על רבנו, שכתב: וע"ז השיב (הבי') דהיה כמין חול ולא חול דבכה"ג מיידי הר"ן כמבואר בלשון השאלה שבתשובת הר"ן שם, שנראה בהשתנה כחול אדום שקוראים הרוסאים חצץ עכ"ל והוא פלא. (2) ע"י שו"ת עבודת הגרשוני סי' כב ובחידושיו שעל השו"ע סי' קצא שהוכיח מלשון זו דלא נסתפק רבנו אלא אם בא מן המקור או מן הכליות, ולא כהט"ז (בסו"ס קצא) שכתב שהספק הוא מצד הקדטין עצמן אם יש דם עליהן, ובאמת לא דק שלשון השאלה הוא לשון הר"י דילאטש, ועיקר כונתו שכל דברי התשובה טובבים אם יש לחוש שהחצץ בא מן המקור, וכמו שהקשה גם בשו"ת פנים מאירות ח"ב סו"ס פד וכלהלן הערה 30. (3) ע"י תוס' ד"ה האשה דמשמע שבעומדת יותר סברא לטהר כיון דדחמה צר ואינו נפתח, וע"י ערוך לנר. (4) וכך פירשה רבנו גם בחידושיו לנדה שם. (5) ע"י שו"ת בית אפרים יו"ד סי' מו (נא ב) שהקשה על דברי

יושבת דלא דחיק לה עלמא טהורה דכה"ג מיעוטא דלא שכיח הוא ואפי' ר' מאיר לא חייש ליה כדאיתא ב'פ' בנות כותיים [נדה לב א], ור' יוסי מטהר בכל ענין משום דלא חייש למיעוטא, ומשום הכי ניחא ל'נר בד"ל יוסי ולא פרכינן אליביה כלל, אבל לר' מאיר הוא דמתמיהינן דכיון דחייש למיעוטא ומשום הכי מטמא בעומדת ביושבת נמי כשאינה מזנקת אלא שותתת הוה ליה למיחש שמתוך שהעמידה מי רגליה כל כך עד שאינה יכולה לזנק ההור"י מי רגלים למקור ואייתו דם והיכי פסיק ותני אם יושבת טהורה, ומהדרינן דאי בשותתת ה"נ אלא דמתני' במזנקת וכיון שזינקה ודאי שלא העמידה מי רגליה כל כך, שאלו כן לא היתה יכולה לזנק וכיון שאין דרכו של דם המקור לצאת עם מימיה דגלים לא חיישינן דהכי הוה. דמעוטא דלא שכיח הוא ואפי' ר' מאיר לא חייש לה, ומקשינן תו לרבו מאיר דנתי דליפא למיחש שעם זינקה בא הדם דבל כה"ג מיעוטא דלא שכיח הוא, אכתי ניחוש דדלמא כתר דתמו מיא אתא דם, ומפרכינן אמר ר' אבא ביושבת על שפת הספל זמזנקת לתוך הספל וכו', ומתני' הכי קתני עומדת טמאה דכיון דרבי מאיר חייש למיעוטא ובעומדת ליכא למיקם אכירורא דמילתא, חיישינן, אבל יושבת איכא למיקם אקושמא דמילתא ואיכא גוונא דטהורה, ונמצא שכל שקלא

שינויי נוסחאות

11 כדאיתא | ק כדאמרינן. 12 לן | א ב פ ק ר ליה. 13 ומשום הכי | ק ומה הטעם. 14 מזנקת | א חסר. 15 הדור | ק הדור. 16 רגלים | ר רגליה. 17 מימי | ל פ ק ר מי. 18 דהכי הוה | ר דהביא. 19 שכיח הוא | ל שכיחא. 20 וכו' | ק חסר. 21 אני מסכים | ל ר

סי' רלה ד"ה ובעיקר דברי רש"י והר"ן, וע"י שו"ת רעקא ח"א סי' סב שהקשה דכיון דחוקת היתר מטיע הוי מיעוטא דמיעוטא ונשאר בצריך עיון, והאחרונים האריכו בזה, ע"י ערוך לנר בסוגיא ובספר ישועות יעקב יו"ד סי' קצא סק"א ושו"ת אבני נזר הנ"ל וסי' רמו אות ד ובספר דברי שאול יוסף דעת יו"ד שם ובשו"ת צמח צדק החדש יו"ד סי' קלט. (8) ע"י שו"ת תפארת צבי יו"ד סי' כח שהקשה על דברי רבנו דלפי' מאי פריך בנדה נ"ב, אי דארגשה יושבת נמי, הא מבואר כאן דביושבת אינו מצוי כלל שבא דם עם מי רגלים, איכ"מ מה בכך דארגשה מ"מ אין לתלות הדם בהרגשה, ותי' דמוכח מכאן דבהרגשה לחוד טמאה אם לא נמצאת טהורה איכ"מ פריך נתי דאין הדם בא עם מי רגלים מ"מ י"ל שראתה טיפת דם ונאבד ממנה דהא הרגשה. (9) גם בפירושו לרי"ף שבת פ"ט (נד א) כתב רבנו דר' יוסי ס"ל דלא חיישינן למיעוטא, וע"י גליון השי"ס לרעקא יבמות סו ב שהקשה דמהסוגיא שם משמע דר' יוסי חייש למיעוטא דמפילות, וכן הקשה בשו"ת שלו ח"א סי' סב ובשו"ת חת"ס יו"ד סי' קמח, וכתבו דאולי יש

לחלק בין התם דחיישינן למיעוט שסופו להתברר משא"כ בעלמא לא חיישינן למיעוט ע"י"ש, ובערוך לנר שם הביא דבריהם ותמה שלא תירצו רבנו לשיטתו בחידושיו לרף מר דמיעוט מפילות לא חשיב מיעוט, ובדברי שאול יוסף דעת הנ"ל כתב שרבנו תירץ זה במתק לשונו שכתב בסמוך, דר"י לא חייש למיעוטא כל היכא דליכא רגלים לדבר" (ע"י בסמוך שהלשון שונה קצת) ולא מוכחא מילתא, וע"י עוד בשו"ת בית אפרים יו"ד סי' מו ושו"ת שואל ומשיב מהדו"ג ח"א סו"ס שפ ובבדות נדרים סי' רסח ס"ק ב ובשו"ת דברי חיים מצאנו ח"ב יו"ד סי' סז ובשו"ת מהרש"ם ח"ו סי' קלט ובשו"ת צמח צדק החדש יו"ד סי' קלט אות ו שהאריכו בזה. (10) ע"י שו"ת חתם סופר הנ"ל ד"ה תו פליגי. (11) נראה דרבנו בא ליישב קו"י רש"י דאם במזנקת טהורה אמאי בעומדת טמאה גם במזנקת, ותירץ דעומדת אי אפשר לה לזנק והתוס' נחלקו עליו ופירושו באופן אחר, ורבנו מפרש באופן שלישי דכיון שעומדת אי"א לברר דילמא בתר דתמו מיא אתא דם. (12) ע"י סוף הפיסקא הובא בב"י שם (ד"ו ס"ב) ומשם בדברי חמודות על הרא"ש נדה

ופרייא זו לר' מאיר איתמר ולא לר' יוסי⁽¹³⁾.

ועם כל זה אני מסכים¹⁴ למה שאמרת בשם הרב¹⁵ ר' מאיר¹⁶ מרוטנבורק¹⁷ וז"ל דביושבת ונמצא דם על שפת הספל מודה ר' יוסי דטמאה אבל לא כמו שכתבת¹⁸ וכמו שאפרש, והמעם שמזיקני לומר דמודה ר' יוסי דעל שפת הספל ממאה משום דבכוליה תלמודא¹⁹ אמרינן דכי שקלי וטרי אמוראי אליבא דחד תנא ומפרשי מילתיה מוכחא דכוותיה סבירי להו, וכיון שכן היכי אתרמי הכא דשמואל ורבי אבא תרווייהו סבירא להו כר' יוסי (ומודו) [ומורו]²⁰ הכי²¹ ושקלו וטרו אליבא דרבי מאיר אם אינו ענין [לאוקמתיהו] [לאוקמיה]²² אליבא דר' יוסי לל²³, ולפיכך אני אומר דרבי יוסי מודה ביושבת על שפת הספל ומוזקת לתוך²⁴ הספל ונמצא דם על שפת הספל ולא בתוך הספל דטמאה²⁵ משום דרגלים לדבר דבתר דתמו מיא אתא דם²⁶ דאי לא בתוך הספל נמי מיבעי ליה לאשתכוח²⁷, אבל נמצא דם²⁸ בתוך

שינויי נוסחאות

מסכים אני, וכ"ה בב"י. 22 הרב | פ חסר. 23 מרוטנבורק | ל הוסיפו, ר מרושנבורק, בב"י חסר. 24 ומורו | ע"פ ר, בב"י חסר: ומורו הכי. 25 לאוקמיה | ע"פ ר. 26 לתוך | ל בתוך.

פ"ט אות ד. 13 ע"י שו"ת בית אפרים יו"ד סי' 14) בהשו"ת מהר"ם ב"ב מהדו"ק מק"ג (א"ד ח"ב) סי' נא וסי' נב והובא בהגה"מ פ"ה מהל' אסורי ביאה אות ב ובמהדו' כהנא ח"ב סי' צז וסי' ק. וכ"כ גם בתשובותיו ד"פ סי' תל' וד"ל סי' תג והובא במדרכי שבועות רמו תשלה ובמהדו' כהנא סי' קא. 15) כנראה כתב השואל לרבנו דברי המהר"ם בתשובתו וז"ל: דאפי' בסיפא לא מטהר ר' יוסי לכתחילה אלא על המים וביושבת על שפת הספל ומוזקת לתוך הספל, וכן משמע הלשון דלא קתני אידי ואידי בספל שעשו צרכיהן בספל ונמצא דם על המים ש"מ דה"ק רבי יוסי עשו צרכיהן בשפת הספל ונמצא דם באמצע המים ע"י זינוק, וע"י שו"ת חכם צבי סי' עג ושו"ת פנים מאירות ח"א סי' יב. 16) כך איתא בשבת כח ב ובשבועות פ א, ובשבת קיב ב איתא דמה משמע שכן הלכה והביאו רבנו לראיה בפירושו לר"י"ף סוכה (י א) וע"י יד מלאכי כלל תט ותי ותיא ובאנציקלופדיה תלמודית ערך הלכה כר"ך ט עמ' שיח. 17) בסוגיא שם. 18) ע"י חכמת בצלאל ד"ה אמר ר' אבא שכתב דלשית הר"ש שם ל"ק"מ דמודה ר' יוסי בעומדת ושותת. 19) ע"י ש"ך יו"ד סי' קצא ס"ק ג שכתב דבריו רבנו דחוקים דהא אינהו לא מיירי כלל בהכי, וישב ק"י רבנו באופן אחר ע"פ דברי הר"ח שרבנו דהאם להלן דלכתחילה מודה ר' יוסי לר"מ, ע"י, ובשו"ת בית אפרים הג"ל הקשה דמה בכך שנמצא על שפת הספל לחוד שהרי רבנו ס"ל דר"י מטהר

הספל ועל שפת²⁹ הספל בכה"ג נמי³⁰ פלוגתיה³¹ דר' מאיר, ור' יוסי דר' מאיר חייש למעוטא³² כל (כמה) [היכא]³³ דלא מוכחא מילתא [להתירא]³⁴ מטמא לה ור' יוסי דלא חייש למיעוטא כל היכא דלא מוכחא מילתא [לאיסורא] (רמי) [מטהר]³⁵ ליה, ונמצא³⁶ דם בתוך הספל (ולא על) [ועל]³⁷ שפת הספל לא מוכחא מילתא כלל

שינויי נוסחאות

27 דם | ר חסר. 28 שפת | ק חסר. 29 פלוגתיהו | ר פלוגתא. 30 היכא | ע"פ ב ל פ ק ר, וכ"ה בב"י. 31 להתירא ... מילתא | ע"פ ב ל ק פ, וכ"ה בב"י, וכנראה נשמט מפני הדומות. 32 מטהר | ע"פ ב ל פ ק ר, וכ"ה בב"י, א דמי. 33 ונמצא | ר ואם נמצא. 34 ועל | ע"פ ב ל פ ק ר, וכ"ה בב"י.

הספל שפיר אמרינן דמכה יש שם והמכה מטיפת דם מתחילה ועד סוף ואין תולין דם זה שבשפת הספל דאתו בתר דתמו מיא לגמרי דהא ר"י לא חייש למיעוטא. משא"כ היכא שנמצא על שפת הספל לחוד על כרחך שאין מכה כלל במקום מ"ד, דאם איתא דאיכא מכה דמבע דמא דם מעיקרא הוה אחי תיכף בתחילת יציאת המ"ד, וכיון שאין כאן דם בתוך הספל א"כ אין לתלות כלל במכה שבמקום מ"ד וע"כ דבתר דתמו מיא אחי מן המקור, והיינו שכתב רבנו דנמצא על שפת הספל לחוד טמאה גם לר"י דאיכא הוכחה דאתי בתר דתמו מיא, משא"כ היכא ששותת ונמצא בשפת הספל דאיכא למימר דם מעיקרא אחי מן המכה שבמקום מ"ד ע"י שתיתה מתחלה ועד סוף שפיר מטהר ר"י. 22) ע"י שו"ת בית אפרים הג"ל (נב ב) שפירש דרבנו דייק זה מלשון הגמרא מדקאמר, ונמצא דם בתוך הספל משמע דעל שפת הספל לא היה דם, דא"כ הו"ל למזקת רבותא, ונמצא גם בתוך הספל, וגם מדקאמר, "על שפת הספל איבעי ליה לאשכוחי" ולא הוה משמע דכל שנמצא דם בתוך הספל יש לטהר בכל גווני, ומדנקט עיקר הוכחה משפת הספל משמע דכל שנמצא על שפת הספל דאיכא למימר בתר דתמו מיא אתא טמאה (וכן כתב גם בשו"ת אבני נזר יו"ד סי' קמו אות ב) ולא משגחינן מה שנמצא ג"כ תוך הספל, וא"כ מוכח מהא דלרבנו אין סברא כלל לתלות זה בזה (היינו שבא מתמצית הדם דלא כהב"י ע"י להלן הערה 24) ולכן לר"מ דטמא בשותת (כיון) [אע"ג] דליכא הוכחה לטמא מטמא בכה"ג בנמצא אף על שפת הספל, ור' יוסי פליג וס"ל כיון דליכא הוכחה לטמא אמרינן דאתי בשתיתה שאחר כך ובשותת מטהר. 23) ע"י שו"ת בית אפרים הג"ל שכתב דמכאן מוכח דלא כהב"י (שבהערה 24) דאליבא דר' יוסי תלינן שבא מתמצית הדם, דאם כדבריו מנ"ל לומר דר"מ פליג בהא,

ומה בכך דר"מ חייש למיעוטא הא לענין למיחש בתר דתמו מיא גם ר"י הוה חייש ליה בנמצא על שפת הספל אי לאו משום שתולין זה בזה ומנ"ל דר"מ לא ס"ל לתלות, וע"כ דאין כונת רבנו דבתוך הספל ועל שפתו טהור לר"י מטעם דתולין דמי הכריח לו לחדש סברא מחודשת ונצטרך לומר דגם בהא פליג ר"מ עם ר"י וס"ל דאין תולין, ולמה לא נאמר בפשיטות דלר"י טהור כיון דלא חייש למיעוטא דאתי בתר דתמו מיא לגמרי וע"כ דאתי עם מי רגלים ואע"פ שנמצא גם על שפת הספל מ"מ שפיר י"ל דאתי ע"י שתיתה ור"י אף בשותת מטהר, ור"מ דחייש למיעוטא ומטמא בשותת מטמא בכה"ג בנמצא אף על שפת הספל, וע"י עוד שם (נד א) שהקשה אמאי טמאה לר"מ אף דחייש למיעוטא מ"מ הא מדנמצא גם בתוך הספל ש"מ דיש לה מכה ומי לא מודה ר"מ דתולין במכתה, ואם איתא דפליג בהא ה"ל לפלוגי בהדיא (וכן הקשה באבני נזר יו"ד סי' רמו אות א ובחו"מ סי' קכא) ועוד שא"כ מי דחק לרבנו לומר כן ואף דרבנו יליף לה מלשון הש"ס (כדלעיל הערה 22) על הש"ס גופא קשה מנ"ל ותי' דלא בכל מכה תולין במכתה, דאם דרך המכה שתוציא דם מעצמה בלא צירוף סיבה אחרת כלל או כל דם שיוצא ממנה תולין במכה ואף ר"מ מודה בזה, משא"כ אם אינה מכה טריה במקור רק שבהצטרף עימה עוד סיבה אחרת היא מוציאה דם או אין לתלות במכה רק כשתצטרף הסיבה עמה, והלכך א"ש מ"ש רבנו דנמצא על שפת הספל ג"כ טמאה לר"מ דאע"ג שש"כ הדם שבתוך הספל עם המ"ד בא, מ"מ י"ל שאין כאן מכה עצמית במקום המ"ד, רק שע"י התעוררות המ"ד לצאת או מחמת זה כאבה נעכר ושותתת דם, ואם כן הדם שנמצא על שפת הספל שאז כבר פסק הוינוק אין לתלות שיצא ממקום כאב זה שבמ"ד כיון שפסקה הסיבה שהרי אין הכאב זה מוציא דם אלא בשעת מ"ד, וכל שלא נתברר שהמכה מוציאה דם בלא סיבה אחרת אין

11

לפי שהדבר ידוע שמי רגלים המונקים בתחלתן בסופם שותתין²⁴, וכיון שכן כמו²⁵ שאתה אומר דביושבת כאמצע הספל ונמצא דם בתוך הספל דלרבי יוסי מהורה משום דלא מוכחא מילתא ומסתמא²⁶ אמרינן שדם זה עם מי רגלים בא ולא מן המקור. כך יש לך לומר בנמצא דם בתוך²⁷ הספל [ועל²⁸ שפת הספל לר' יוסי מהורה²⁹] דליכא הכא הוכחא כלל³⁰ שדם זה עם מי רגלים הוא³¹ כא וכשם שזינקה מתחלתה³² כך זנק עמהם הדם וזהו הדם הנמצא בתוך הספל, וכשם שמי³³ רגלים שותתין³⁴ בסופם כך שותתין³⁵ עמהם הדם וזהו שנמצא בשפת הספל ולרבי יוסי מהורה, זהו דעתי בזה³⁶, והרשב"א ז"ל סתם הדברים ולא פירשן³⁷.

שינויי טפסאות

35 כמו | פ חסר. 36 ומסתמא | ר דמסתמא, וכיה בכ"י. 37 בתוך | במהדור מין וקעניגסברג: בתוספות. 38 ועל | ע"פ ב ל פ ק ר, וכיה בכ"י. 39 הוכחה כלל | ק כלל הוכחה. 40 הוא | ל ב חסר. 41 שמי | ל ק ר שמימי. 42 שחתו | ר שותת. 43 שותת | ק שחת.

תלות בה שהדם שנמצא עתה הוא ממכה זו וא"כ הדם שנמצא אחר שפסקה מלונק אין תלות במכה. אבל ע"י בשרית ושכ הכהן סי' לב (עמ א) שכתב בתו'ד: ולולי מסתפינא הייתי אומר דגם הר"ן לא כי"כ בהחלט דלר"מ סמאה, אלא כתב דאף אי נימא דלר"מ סמאה באה עכ"פ לר' יוסי דקיי"ל כותיה טהורה, אבל לא דס"ל בהחלט דלר"מ סמאה דא"כ גם ברואה הם מחמת מכה נימא הכי ולא מצינו דפליג ר"מ בהא וע"כ דטהורה, דכיון דמה שנמצא תוך הספל ודאי ממי רגלים בא מחוקקין גם מה שנמצא בשפת הספל דאתא ממי רגלים ולא היישינן שמא בא מן המקור. ובשרית אבני גזר שם תי' דכיון דטעמא דר"מ משום דס"ל דחוששין למיעוטא אף שידוע שיש שם מכה היישינן שמא דם זה מן המקור, לטעמא דבה איכא בהא דהא דתולין במכה הוא משום דאיכא חזקת טהרה ור"מ דחייש למיעוטא מדרבנן אפי' ליכא חזקה כנגד הרוב והיה דחייש במקום חזקה לבד מדרבנן, וע"ע שם אות ד. (24) ע"י שו"ת פנים מאירות ח"ב סי' פד שכתב דלכאורה קשה מה היה צריך לטעם זה אליבא דר"מ, דאף אם נימא דאין מי רגלים שותתין בסופן נמי טהור לר"י כיון דנמצא דם בתוך הספל, ואף שנמצא בשפת הספל תולין לומר דהא דם אף דאתי בלא מי רגלים מ"מ טהורה משום דתלינן דהוא תמצית הדם דאתי תחילה עם מי רגלים, אלא ע"כ אי האי דם אתי בלא מי רגלים לא תלינן דאתי מחמת תמצית הדם, ולכך הוכחה לטעמא אליבא דר"י דידוע שמי רגלים בסופן שותתים, ודלא כהב"י (ד"ו ט"ב) שכתב בדעת רבנו שתולין שבא מתמצית הדם. ובשו"ת בית אפרים הג"ל (גב ב) כתב בדעת הב"י דהוקשה לו בדברי רבנו דאם

עיקר הסברה הוא דמי רגלים בסופן שותתים, א"כ מ"ש בנמצא על שפת הספל לחוד ולכ"ע טמא דהא שפיר איכא למימר נמי דאתי לבסוף כשהיא שותתת ואין כאן הוכחה דבתר דתמו מיא לגמרי אתא דם, אלא ע"כ שווה החילוק בין נמצא על שפת הספל לחוד ובין אם נמצא גם בתוכה משום דאז תולין שהוא מתמצית הדם שיצא עם המ"ר ואתי בשעת שתיתה ולכן הוא נמצא על שפת הספל ב"כ, משא"כ אם נמצא על שפתו לחוד שאז היישינן דלמא בתר דתמו מיא לגמרי אתא, אבל אחרי העיון בדברי הר"ן נראה דלאו מהאי טעמא דתולין זה בזה אתי עלה דלא משמע כן במשמעות לשונו, עיי"ש בארופת דע"י לעיל הערה 23 ולהלן באופן 31 והערה 54. ומה שקשה על רבנו י"שב בנמצא אחר ע"י לעיל הערה 21. ובחזו"א יו"ד סי' צ סק"ב כתב דמה שהאריך רבנו ליתן טעם דבסופן שותתין היינו שלא תאמר כיון דהיא מונקת ובזינוק אין ראוי להיות דם על שפתו וא"כ ע"כ הדם בא לבתר דתמו מי רגלים לגמרי, לזה קאמר רבנו שכל מי רגלים כלין בשתיתה והלכך נמצא הדם גם על שפתו. (25) בב"י: וטהורה. (26) בב"י: שזינקה מתחילתן. (27) ע"י טור יו"ד סי' קצא דיש חולקין על זה. (28) ע"י ב"י שם שהקשה על רבנו למה כתב שהרשב"א סתם הדברים, הרי בתורת הבית הארוך ב"ד ש"ד (כב ב) כתב: מסתבא לי דכל שקלא וטריא אליבא דר"מ היא אבל לר' יוסי כיון דבשעת צרכיה אתא דם חזקה עם המים בא ואפי' נמצא על שפת הספל וקיי"ל כ"י יוסי, וכי"פ בקצו דבין עומדת בין יושבת על הספל או על שפת הספל ומונקת לתוך הספל בין נמצא דם בתוך הספל בין נמצא על שפת הספל טהורה מה שחזקת דם שיצא עם

(ונדון²⁸) שלפנינו הרי הוא כנמצא בתוך הספל ועל שפת הספל שהרג אותו חצץ אדום נמצא עם מימי רגליה [ולאחר²⁹ מיכן על ידי בדיקה מחמת אותו תמצית שנשארו ממימי רגליה] ואין כאן הוכחה כלל דבתר דתמו מיא³⁰ אתא³¹, ולרבי יוסי מהורה³², ואיפסק הלכתא בהדיא כרבי יוסי.

ומה שכתבת בשם ה"ר³³ משולם ז"ל³⁴ דאע"ג דפסקינן הכא בגמרא הלכה כרבי יוסי דלית הלכתא כותיה, מדאמרינן בפרק כל היד [גדה יד ב] גבי כדקה בעד שאינו בדוק לה. תנא רבי מטמא זרבי יוסי מטהר אמר רבי זירא כשטמא³⁵ רבי [כרכין³⁶] מאיר וכשטהר³⁷ רבי יוסי לעצמו מטהר, דתנן האשה שעושה³⁸ צרכיה וכו', וא"כ מדתלינן³⁹ פלוגתא דרבי ורבי יוסי⁴⁰ כפלוגתא דרבי מאיר ורבי יוסי, נקיימא לן⁴¹ הלכה כרבי מהברו. קיימא לן דהלכתא⁴² כרבי מאיר, ע"כ לשונך⁴³, ואני אומר עולם הפוך ראיתי, שדרך פוסקי הלכות בכל מקום⁴⁴ לומר שאין לסמוך על הכללות המסורים בידנו כל⁴⁵ מקום שדברי התלמוד מוכיחים בהפך⁴⁶, וכאן הוא אומר שנסמוך על הכלל שהלכה כרבי מהברו ולדחוק⁴⁷ מה שנפסק בתלמוד

שינויי טפסאות

44 ולאחר ... רגליה | ע"פ ב ל פ ק ר, וכיה בכ"י, וכנראה נשמט מפני הדימות. 45 אתא | ל ק אתא דם, וכיה בכ"י. 46 היד | ק ר הרב. 47 כשטמא | ל פ ק ר כשטמא. 48 כרבי | ע"פ כל הכתי' והי' וכיה לפנינו. 49 וכשטהר | ק וכשטהר. 50 שעושה | ל פ ק ר שהיא עושה. 51 מדתלינן | ב ק ר מדתלינן. 52 דרבי ורבי יוסי | א ר רבי יוסי ורבי. 53 דהלכתא | ק דהלכה. 54 לשונך | ק לשונך. 55 כל | ל בכל. 56 ולדחוק | ק ולדחות. 57 בתלמוד בפירוש | ק בפ"י

המים בשביל המים בא ואין דם טמא באשה אלא הבא מן המקור, עכ"ל הרשב"א, ומקשה הב"י דדברים אלו מבוארין שהם לומר דלר' יוסי בכל גזני טהורה, ותי' דאפשר שמי"ש רבנו שסתם הדברים היינו משום דאם איתא דאפי' ביושבת על שפת הספל ומונקת בתוך הספל נמי סבר הרשב"א דמטהר ר"י הו"ל ליתן טעם אמאי שקלו וטרו בגמי אליבא דר"מ דלית הלכתא כותיה, עכ"ל הב"י, וע"י שו"ת בית אפרים הג"ל (ג א) סד"ה וגם במ"ש הב"י. ובחזו"א יו"ד סי' צ סק"ב השאיר דברי הב"י בצע"ג דכוונת הרשב"א דבין שהדם בתוכו ולא על שפת הספל ובין שהם גם על שפת הספל טהור לר"י ולאפוקי מר"מ דמטמא בדם על שניהם, אבל דם על שפת הספל ולא בתוכו לא נוכר בגמי ולא על זה דן הרשב"א, ובהו כתב רבנו דהרשב"א סתם דהוה ליה לפרש דאם הדם על שפת הספל לחוד טמא. (29) עד "ולרבי יוסי חמודות על הרא"ש נדה פ"ט אות ה. (30) ע"י שו"ת פנים מאירות ח"ב סי' פד שהוכיח מכאן דלא כהט"ו בטו"ס קצא שכתב שהספק הוא מצד

הקרטין עצמם, ע"י לעיל הערה 2. (31) ע"י שו"ת פנים מאירות הג"ל שכתב ולכאורה מכאן סתירה למ"ש והובא לעיל הערה 24, דכאן משמע שתולין אף שמצא ע"י בדיקה שמא מחמת אותו תמצית בא, ותי' דכאן מירי בחצץ אדום וכן נמצא על עד הבדוק, וכיון שדם זה משונה משאר דמים לכך תולין כמו שבא דם החצץ עם מי רגלים כן בא על העד מדם החצץ האדום מתמצית שבא עם מי רגלים, ובשרית בית אפרים הג"ל (גב ב) כתב המ"ש רבנו מחמת תמצית אין פירושו שתולין זה בזה, אלא כוונתו בפשטות דכיון דליכא הוכחה דאתי בתר הכי מן המקור שפיר אמרינן הכי שבא מתמצית דהיינו מן החצץ שבא עם מ"ר לבסוף בשעת שתיתה וכמ"ש להדיא "ואין כאן הוכחה וכו'", וע"י עוד להלן הערה 54. (32) רבנו משולם בעל ההשלמה והובא דעתו במאירי בשם גדולי הדורות שהוא כינוי המאירי לבעל ההשלמה, ע"י בהעדרות מ"ל המאירי שם. (33) ערוכין מו ב. (34) ע"י תשוה"ג הרכבי סי' רמא ורשב"ם ב"ב קלב ב ד"ה ת"ש ובשו"ת הרשב"א ח"א סי' תלא ותרפח. (35) דברי רבנו הובאו בכללי התלמוד

בפירושו⁵⁷ דהלכה⁵⁸ כרבי יוסי, אדרבה איפכא מיסתברא דכיון דפלוגתייהו [דר] רבי יוסי בעד⁵⁹ שאינו בדוק לה תליא בפלוגתייהו דר' מאיר ודרבי יוסי דהכא, ואפסיקא הכא בהדיא⁶⁰ הלכתא כרבי יוסי⁶¹ בתהיא נמי נקטינן כוותיה⁶², וכן דעת⁶³ כל הפוסקים ז"ל⁶⁴.

← וכן⁶⁵ מה שכתבת שכתב הרב רבי מאיר בתשובה⁶⁶ בשם רבי חננאל דכי טהר רבי יוסי דוקא לטהרות הוא שטהר אבל כל לבעלה מודה לרבי מאיר⁶⁷, אין אלו אלא דברי נביאות⁶⁸ ואין להם על מה שיסמוכו ולא רבנא הננאל ז"ל הוא דחתים⁶⁹ עלה⁷⁰.

← ואני⁷¹ אומר עוד דאפי' לרבי מאיר איתתא שרייא, שכבר כתבתי דלמעוטא דלא שכיח לא חייש רבי מאיר⁷² והא ודאי מעוטא דמעוטא ודלא שכיח⁷³ הוא, משום דכי חייש רבי מאיר למעוטא ה"מ כשיוצא עם מימי⁷⁴ רגלים⁷⁵ כעין אותו [הדם]⁷⁶

שינויי נוסחאות

בחלמוד. 58. דהלכה | ר הלכה. 59. דר' רבי יוסי ... בפלוגתייהו | ע"פ ל פ ק, וכנראה נשמט מפני הדומות. 60. בעד ... ודרבי יוסי | ר נשמט מפני הדומות. 61. ואפסיקא הכא בהדיא | ר אפסיקא בהדיא הכא. 62. דעת | בכל הכתי' והד': פסקו. 63. הוא דחתים | ל פ ק ר תתים. 64. מימי | ל ק מי. 65. הדם | ע"פ ב ל פ זביה בב"י.

של הכנה"ג סי' קא, ובספרו כנה"ג יו"ד סי' קסב הגה' הסוד אות לה. (36) ע"י ערוך לנר שישב ע"פ דברי רבנו למה הוצרכו לומר דהלכה כר' יוסי תיפוק ליה דר"מ ור"י הלכה כר"י. (37) ע"י שו"ת אבני נזר יו"ד סי' רלב אות יחייט. (38) דמבי"ט פ"ה מהל' אסורי ביאה הי"ז סמ"ג לאוין קיא; דמבי"ן בהל' גדה פ"ג הי"ח; דרשב"א בתה"ב הארוך ב"ד ש"ד. (39) עד סוף הפסיקא הובא בב"י שם (ד"ו ס"ב). (40) הנ"ל בהע' 14. (41) בתשו' מהר"מ הנ"ל כתב בשם הר"ח רק דר"י מודה דלפתחילה טמאה אלא שהוא למד מדברי הר"ח דה"ה דאסורה לבעלה, וע"י שו"ת חת"ס יו"ד סי' קמח ד"ה ועתה נחזי. (42) ע"י שו"ת ושב הכהן סי' לב (עא א) שכתב שכונת רבנו דהר"ח שהיבא בראשונים לא כתב רק בעד שאינו בדוק אבל גבי אשה שעושה צרכיה לא מבואר להדיא משו"ה כתב רבנו דאין אלו אלא דברי נביאות, עיי"ש בארוכה. (43) ע"י ב"י שם שכתב דאע"פ שרבנו כתב כן אין נראה לדחות דברים אלו שאמרם בשם ר"ח בגילתא דחיתא, שהרי הרשב"א כתב כן בשמו בשער הכתמים (ב"ז ש"ד"ט א) גבי בדיקה בעד שאינו בדוק והניחתו בקופסא וגם התוס' והרא"ש כתבו כן בשמו בפרק כל היד (תוס' יד ב ד"ה ור' יוסי ורא"ש פ"ב סי' ב), ועיי"ש שהאר"י הביא ראי' לר"ח וכתב דאף שיש לדחות את הראיה מ"מ אין

לדחות דבריו לגמרי ולומר דאין להם על מה שיסמכו, וע"י שו"ת ושב הכהן סי' לב (עא א) שהאר"י לדחות דברי הבי"י, וע"י שו"ת פנים מאירות ח"א סי' יב ושו"ת חת"ס יו"ד סי' קמח ושו"ת בית אפרים יו"ד סי' רלב אות טז וחז"מ סי' קכא. וע"י שו"ת יו"ד סי' רלב אות טז וחז"מ סי' קכא. וע"י שו"ת ב"י דיני יבום - חלוצה סי' ד שהביא דברי רבנו להוכיח דכשנראה אינו תשובה בשם אדם גדול שאין הדעת נוטה הימנה יש לנו דשות לומר שלא אמרה הגדול ההוא. (44) עד "מובדלים ונחלקין" (ליד הע' 80) הובא בדילוגים בב"י שם (ע א) ומשם בקיצור דבריו חמודות על הרא"ש גדה פ"ט אות ה. (45) בב"י נוסף: כדאיתא בפ' בנות כותיים, והיינו ע"פ מה דאתא לעיל בתחילת הסימן. (46) בב"י: והא ודאי דמעוטא דלא שכיח הוא. (47) ע"י שו"ת בית אפרים הנ"ל (נה ב) שכתב דמשמע מדברי רבנו דאם מוצאת קרטינן כאלו בלא מי רגלים כלל לא היה מתירה בפשטות בלא בדיקה אם נימוחו ומכ"ש אם באמת נימוחו, אי"כ איך כתב דאפי' לר"מ איתתא שרייא, שהרי הוא גופא כתב לעיל דבנמצא בתוך הספל ועל שפת הספל טמאה לר"מ דחיישינן למיעוטא, והיינו דלדידה אין תולין הדם דחיישינן אפי"כ בדם הנמצא במ"ר ואמרינן דבתר דתמו מיא אתו, ואי"כ נהי דמודה ר"מ לענין הקרטינן הנמצאים במ"ר שאינם מן המקור דמעוטא

הרגיל לצאת מן המקור, אבל כאן שאינו יוצא אלא כמין חציץ⁴⁸ אדום שהוא מפורסם לרופאים⁴⁹ שרגיל להולד בכליות⁵⁰ ובשעת וסתתה⁵¹ היא רואה דם כשאר נשים⁵², היאך נאמר דכי הדרגי מי רגלים למקור מפקי דם כי האי ובשעה אחרת⁵³ אינו יוצא ממנה כעין⁵⁴ אותו דם⁵⁵ כלל⁵⁶, הא ודאי מעוטא דלא שכיח הוא כלל⁵⁷,

דלא שכיח הוא, מ"מ הקרטינן שנמצאו בעד היה אפשר לומר שאין לתלותם באלו שבתוך מ"ר, וכמו בתוך הספל ועל שפת הספל דמשמע מדבריו להדיא דאף ביושבת על שפת הספל ומוזקת לתוך הספל דגם ר"מ מודה דמה שבתוך הספל לאו ממקור אתי מ"מ לענין הדם שעל שפת הספל חוששינן דאתי ממקור, אי"כ לענין הקרטינן נמי נימא הכי. ות"י דרבנו אויל בש"ט תוס' דס"ל דאין חוששינן שמא באו אח"כ בתר דתמו מיא לגמרי כיון שבא בשעת צרכיה, וק"י הש"ס לר"מ נימא דבתר דתמו וכו' היינו בשעה ששותת הדור מ"ר למקור וכיון דבקרטינן הוי מעוטא דלא שכיח לומר דהדר למקור ואיתתא דם כי האי הלכך אף לר"מ איתתא שרייא, וע"י שו"ת אבני נזר חז"מ סי' קכא ולעיל הע' 20. (48) ע"י דרכי משה סי' קצא אות ה ודברי חמודות על הרא"ש פ"ט סוף אות ה ובשו"ת בית אפרים הנ"ל (נד א) ולהלן הערה 84. (49) ע"י שו"ת פנים מאירות ח"א סי' יב שהאר"י להקשות דאין סומכים על הרופאים אלא במקום פקוח נפש, ות"י דהכא מיירי שיש לה כאב (ע"י להלן הערה 77) ואין לך ראי' לדברי הרופא גדולה מזו, וכי"כ בשו"ת דברי חיים מצאנז ח"ב יו"ד סי' עא. וע"י תשובת אב"ד גירונדי בשו"ת שבות יעקב ח"ב סי' עז שהקשה למה הוצרך רבנו לומר שהוא מפורסם לרופאים הרי כאן היה לה כאב וא"צ לרופאים, ות"י דמי"ש רבנו הוא לדעת הרמב"ן להלן שאין תולין במכה אבל למה דקמ"ל דתולין במכה אה"נ דא"צ לרופאים, ועוד דרבנו הוצרך לזה לומר דאף לר"מ איתתא שרייא, אבל למה דקמ"ל כר' יוסי אף בלא חציץ אלא דם ממש הא ס"ל לרבנו דטהורה דתולין בתמצית מי רגלים, וע"י להלן שב' ובשו"ת בית לחם יהודה שבהערה 83. (50) ע"י שו"ת הבי"ח החדשות סי' לו שכתב שמדברי רבנו משמע שהרבה לודקדק ולהחליט שהחציץ בא מן הכליות בלי שום ספק כאילו הדבר ברור כמש"ש ונראה לעין, וכן חזר על זה בסוף התשובה ונראה מדבריו אלה שאם לא היה הדבר ודאי ומוחלט בעיניו לא היה מתירו, ויקשה מדוע לא הביא ראי' מעובדא דר' צדוק (ע"י הערה 83) דאפי' בל"ז יש להתיר, ות"י ע"פ המובא להלן הערה 67 דכיון שהתיר רבנו להדיא בלא בדיקה הוצרך להחליט הענין שהדבר ודאי שהוא

מן הכליות בלי שום ספק. (51) ע"י שו"ת בית אפרים יו"ד סי' מו (נד א) שהביא דברי הגאון האב"ד מהר"מ נ"י שדייק מלשון זו שבמעוברת ומינקת שדמיה מסולקין לא שייך התיירא דרבנו, וכי"כ בשו"ת אבני נזר יו"ד סי' רמד, אבל הבית אפרים חולק ע"ז דרבנו לא אתי אלא למעוטי אם גם בשעת בשעת וסתתה היא רואה קרטינן כאלו ל"ש להתיר מה"י טעמא, משא"כ אם בפעם אחר אין יוצא ממנה כעין אותו דם, ומכ"ש אם בפעם אחר היא מסולקת דמיה לגמרי מכ"ש דמעוטא הוא ואפי' ר"מ לא חייש לה לומר דלמא מן המקור אתי. (52) ע"י שו"ת חכם צבי סי' עג שהוכיח מכאן דלא כהט"ז בסו"ס קצא, דכאן משמע דאי לאו דאיכא הוכחה זו הוה מטמאינן לר"מ, וע"י להלן הע' 82 ובשו"ת גבעת שאול סי' סו. (53) ע"י שו"ת בית אפרים שם סי' מט (סו א) שכתב שכונת רבנו דבשעה אחרת שהיא עלולה לראות אינה רואה אותו דם וכמ"ש רבנו לעיל שבשעת וסתתה היא רואה דם כשאר נשים, ור"ל דוקא כשיוצא עם מ"ר כעין אותו שרגיל לצאת מן המקור אמרי' הדור וכו', אבל כל שאין יוצא כדם הידוע לנו שיוצא מן המקור לא חיישינן למימר הדור, ומה שמוצאת כן לפעמים שלא בשעת הסלת מ"ר ג"כ אינו מן המקור כמו אותו שהוא בא עם הסלת מ"ר ולא אמרינן ביה הדור. (54) ע"י שו"ת פנים מאירות ח"ב סי' פד שכתב דכאן מבואר להדיא דבדרי רבנו שכיון שכל פעם אינה רואה דם כי האי חציץ אדום ממילא תלינן שפיר בתמצית דחציץ אדום שראתה תחילה עם מי רגלים, אבל אם דאתה דם בעין על העד שבדקה עצמה י"ל דלא ס"ל לרבנו דתלינן בתמצית הדם שראתה תחילה עם מי רגלים כיון דדם זה דומה לשאר הדמים שהיא רואה תמיד תלינן דלמא בא מן המקור ודם טמא הוא, וע"י שו"ת חכם צבי ולעיל הערה 27 והערה 37. (55) ע"י שו"ת צמח צדק החדש יו"ד סי' קמו שכתב דמבואר בלשון רבנו דקורא לקרטינן דם וראיה למי"ש האחרונים (ע"י להלן הערה 83) דרבני דמ"ר אפי' נימוחו, וע"י הערה 25. (56) ע"י שו"ת חכם צבי הנ"ל שכתב דמבואר כאן להדיא דאי לאו דאיכא הך הוכחה דבשום זמן אינה רואה כאותו החציץ כי אם בשעת הסלת מי רגליה הוה מטמאינן ליה לר"מ

13

דאפי רבי מאיר לא חייש ליה. ועוד⁶⁸ שהרי שנינו בפרק תינוקת [נדה סו א] הרואה⁶⁹ דם מחמת תשמיש שכודקת עצמה בשפופרת וכתוכה מכחול ובראשו מוך⁷⁰, נמצא דם על ראשו בידוע שהוא מן המקור ואם לאו בידוע שהוא מן הצדדין, ואע"פ שהראב"ד ז"ל⁷¹ כתב שעכשו אין לנו בקיאות בבדיקה זו ואין סומכין עליה⁷², ועוד שאפי' בידוע שהוא מן הצדדין הרי גזרו בנות ישראל⁷³ בכל דם⁷⁴ טיפה כחרדל לישב⁷⁵ שבעה נקיים בין בא מן המקור בין בא מן הצדדין, אעפ"כ מודה הרב⁷⁶ ז"ל שאם בדקה עצמה ומצאה (טהורה) [טהורה]⁷⁷ טהורה⁷⁸, וכן הרב אלפסי ז"ל שהביאה בהלכות⁷⁹ נראה שדעתו לנהוג בה בזמן הזה, ואע"פ שגזרו בנות ישראל על כל דם היינו לפי שאינן יודעות מאיזה מקום הדם בא אם מן המקור או מן הצדדין, אבל היכא⁸⁰ דאתא ודאי⁸¹ מן הצדדין טהורה⁸², וכן דעת הר"מ⁸³ במו"ל⁸⁴ בהלכותיו ואשה זו כבר נבדקה על ידי נשים בקיאות על הדרך שכתבת⁸⁵ ובדיקה טובה⁸⁶ היא, ועוד שכבר שנינו⁸⁷ [שם סו א] שאם יש לה מכה תוליד⁸⁸

שינויי נוסחאות

66 בפרק תינוקת הרואה | ל בפרק תינוקת גבי הרואה, וכ"ה בב"י, ק תינוקת הרואה, ר בפרק תינוקת כרואה.
67 ובראשו מוך | ב ל פ ק ר ומוך על ראשו. 68 דם | ל חסר, ק נוסף: אפי'. 69 לישב | ק לישב עליה.
70 טהור | ע"פ ל ק. 71 או | בכל הכתי וה' אב.
72 היכא | ק כל היכא. 73 דאתא ודאי | ק ודאי אתא.
74 הר"מ במו"ל | ל הרמב"ן, וכ"ה בב"י, ועי' הערה 66. 75 טובה | ל ק יפה, וכ"ה בב"י.
76 שנינו | ל נוסף: בפרק תינוקת. 77 תוליד | ל נוסף: בפרק תינוקת. 78 שהרמב"ן ז"ל | ע"פ ל,

ודחה מכה זה דברי הט"ז בסו"ס קצא, ועי' שו"ת גבעת שאול סי' סו. 57 עי' שו"ת גו"ב מהדו"ת יו"ד סי' צט. 58 עי' שו"ת חכם צבי הג"ל דאף שכתב רבנו "ועוד" אין לסמוך על כל צד בפני עצמו והביא ראיות לכן, אבל בשו"ת גבעת שאול הנז' לעיל דחה ראיותיו, עי' שם ולהלן הערה 76. 59 בבעלי הנפש שער הספירה והבדיקה (מהדו"ת קאפח עמ' ע) והובא ברמב"ן ורשב"א גדה טו א ובתורת הבית ב"ז ש"ב וברא"ש נדה פ"י סי' ג, וכן הביאו רבנו בחידושי לנדה שם ובפירושו לרי"ף שבועות (ג א). 60 ע"כ בראב"ד שם ובראשונים הג"ל הביאו גם הטעם השני בשם הראב"ד והקשו עליו, ובאמת אין זה מהראב"ד כי אם מהרמב"ן הג"ל ומלשון הבינו כאילו הכל מדברי הראב"ד. 61 נדה סו א. 62 בבעלי הנפש שם והובא בראשונים הג"ל. 63 עי' שו"ת גו"ב מהדו"ק יו"ד סי' מג שכתב דמוכח להדיא ממשמעות לשון רבנו שאפי' שבעה נקיים אין צריך אם נמצא שהוא מן הצדדים, וכן הוכיח בקו"נ אחרון בשו"ע הרב סי' קפו ס"ק א, ובשו"ת צ"צ החדש יו"ד סי' קכ אות ג כתב דאף ויש לדחות ראיה זו משום דבנדון זה בלא"ה ג"כ רחוק טובא לחוש ולמא בא דם מן המקור עם מ"ר, משו"ה אומר

לסמוך על בדיקה הג"ל וכו', מ"מ י"ל דאיכ הו"ל לפרש, ועיין פתחי תשובה סימן קפו ס"ק סו. 64 שבועות (ב ב) ועי' שם בדברי רבנו. 65 כן כתב רבנו גם בחידושי שם ובפירושו לרי"ף שבועות הג"ל. 66 בפ"ד מהל' איסורי ביאה הכ"כ שהזכיר בדיקה זו וכ"כ בהגה"מ שם בדעת הרמב"ם, ועי' שו"ת גי' כ"ל: "הרמב"ן, אך מדברי הרמב"ן בחידושי טו א משמע דמודה לראב"ד, וכ"כ בפירוש בהלכות נדה פ"ו ה"ט. 67 עי' שו"ת הבית החדשות סי' לו שכתב דרבנו לא מיירי מבדיקת מימי רגליה דלפי סברות רבנו אי"צ לבדוק זה, עיי"ש. ובשו"ת בית אפרים יו"ד סי' מז (נו ב) כתב שכונת רבנו לבדיקה המזכרת במהרי"ל סי' רג ובמהרי"ו סי' כה דהיינו שקודם שמשנתג בוודקת עצמה היטב בחורין ובסדקים ואם לא תמצא דם מכנסת מוך נקי על המקור בפנים ומשתנת ומקנחת עצמה יפה ממי רגליה ומוציאה המוך ואם הוא נקי הרי זה ראיה גדולה שאין הדם מן המקור, ובשו"ע הרב סי' קצא ס"ק ט כתב שכונת רבנו לבדיקה כזו: שבדוק במוך שבראש המכחול שבתוך השפופרת שתכניס למעלה מהנקב שיוצאים ממנו מי רגלים בשעה שהיא מסלת מים ואז אין צריכה לקנח עצמה לא בתחילה ולא בסוף

במכתה⁶⁸, ואע"פ (שהר"מ במו"ל) [שהרמב"ן ז"ל]⁶⁹ כתב בהלכותיו שעכשו אין תולין במכה שאין לך⁷⁰ מכה גדולה ממכת בתולים ואפי' הכי חזרו ונמנו⁷¹ שיהא בועל בעילת מצות נפוש, ועוד שאם [אין]⁷² אתה אומר כן אתה צריך לבדוק אם נשתנה דם מכתה מדם ראייתה כדקתני⁷³ שאם⁷⁴ היה דם מכתה משונה מדם ראייתה איננה⁷⁵ תולה, ועכשו אין לנו בקיאות במראות הדם להכיר אם נשתנה אם לאו, ועם כל זה⁷⁶ נראה לי שאינו⁷⁷ ענין לנדון שלפנינו, שלא אמרה הרב ז"ל אלא בדם שהוא דומה לדם נדות כגון דם בתולים אי נמי בדם מכה, אבל בכגון⁷⁸ זה שהדבר ידוע ומפורסם⁷⁹ שאותן עצמים כמין הצץ אדום רגילין תמיד להולד בכליות⁸⁰ ואינן יוצאין עם דם הנדות⁸¹, בכגון⁸² זה הדבר ברור⁸³ שתולה ככאב

שינויי נוסחאות

וכ"ה בב"י, ועי' הערה 69. 79 לך | ק לה. 80 אין | ע"פ א ב פ ק ר, ל א. 81 שאם ... ראייתה | ק חסר. 82 אינה | ק דאינה. 83 שאינו | א שאין זה. 84 בכגון | ל כגון, וכ"ה בב"י,

שהרי השפופרת מפסקת בין המוך לדם שבצדדים. 68 עי' שו"ת בית אפרים שם סי' מט (סד ב) שכתב ודאי לא בא רבנו לדמות כאב למכה ממש, רק לענין דע"כ אין לנו תופסין לעולם שיהיה מציאת האשה דם המקור אלא כשיש מכה תולין במכה וא"כ גם בלא מכה כל שיש לו מקום שיבא מחמתו למכה דמי והינ כיון שמצוי הוא שיבא הצץ כזה מחמת כאב הכליות תולין בו. 69 כצ"ל כי הרמב"ם בפ"ד מהל' איסורי ביאה פסק שתולין במכה, אלא ודאי כונת רבנו לרמב"ן וכבכ"ל עי' שו"ת, ודעת הרמב"ן בזה הובא בתוה"ב ב"ז סוף ש"ד וברא"ש פ"י סי' ג וכן הביאו רבנו בחידושי לנדה ובפירושו לרי"ף שבועות הג"ל, אמנם בחי' הרמב"ן לפנינו ליתא דין זה, ובהלכותיו פ"ו ה"ט כתב שתולין במכה אלא שבפ"ג ה"ו כתב: היה בה מכה תוך אותו מקום והרי הדם שותת יש מי שהורה שמהרי"ן אותה אפי' בה"ג, וראיה לי שמטמאין אותה שאם היה דם מכתה משונה מדם ראייתה טמא דין התלמוד, וא"כ פעמים אתה מביא אותנו להקפ"ה ולבדוק בדמים, עכ"ל ולשון זו קרובה ללשון שהביאו הראשונים בשמו. 70 נדה סה ב. 71 שם סו א. 72 עי' שו"ת בית אפרים יו"ד סי' מז (נו ב) שכתב דהך, ועם כל זה קאי על טעמא בתרא שרצה להקל מהמת מכה והיינו שהיה ענין השאלה שהיה לה כאב בכליות כי לפנינו השאלה חסרה ועי' פסקא מדברי הרמב"ן שגימה זה לדם בתולים, ועי' כתב דמי' אין זה ענין לנדון שלפנינו שלא אמרה הרב ז"ל אלא בדם וכו', והיינו דאפי' תימא דר"מ חייש אפי' בכה"ג מ"מ בנה תולין ככאב, אבל פשיטא דלפי מ"ש בתחילה מטעם מיעוטא אף בלא כאב שריא, עיי"ש.

73 עי' שו"ת שואל ומשיב מהדו"ק ח"ג סי' קיד כנדונו שאמר רופא אחד שבא מהמדיין, ופסק שאין לסמוך על הרופא אלא על רבנו שכפי הנראה היה גם הוא רופא מומחה (עי' מבוא) וזכות הר"ן והט"ז (סו"ס קצא) יעמוד לנו, ונראה שדייק כן מלשון כאן, שהדבר ידוע ומפורסם. 74 עי' לעיל הערה 50. 75 עי' שו"ת בית אפרים יו"ד סי' מט (סד א) שהקשה דלפי זה בע"כ מיירי רק כשאינו נימוח אבל אם נימוח אגלאי מילתא שדם המקור הוא (עי' לעיל הערה 55 ולהלן הערה 83) וא"כ קשה איך לא הזכיר רבנו מזה שנבדק ולא נימוח, ואפשר שבדברי השואל היה מבואר הענין לפי שגוף השאלה חסרה בדפוס, אך מלשון רבנו לא משמע כן וגם דלפינו היה קושיה הב"י פליאה נשגבה על רבנו שבא להתיר מחמת שבא עם הסלת מי רגלים ובש"ס מבואר בדק ולא נימוח שרי בפשיטות אף בלא מ"ר כלל, ולכן כתב ודאי לא נעלם מרבנו ענין הבדיקה דחטיל למים ואי הוה מיירי שבדק ונימוח לא היה מוצא מקום להתיר, ואם מיירי בבדק ולא נימוח לא היה צריך כלל להנך טעמי, אלא מיירי בענין שלא היה אפשר לברר בבדיקה או דליתא קמו ולכן כתב רבנו דמי' יש להתיר מחמת צדדין אלו, ובשו"ת שואל ומשיב מהדו"ק ח"ג סי' קיד כתב דמה שסמך רבנו בלא בדיקה אף שבגמ' (שבהערה 83) הצריכו בדיקה הוא לפי ששם באמת לא הגידו הרופאים דבר ברור שבודאי יש לה מכה רק ששפטו והפילה כמין קליפות אולי יש לה מכה במעיה אבל לא אמרו שכן הדרך להולה, משא"כ כאן שאמרו הרופאים דבר ברור שא"א להולד רק בכליות אי"צ לשום בדיקה, וכ"כ עוד במהרי"ג ח"ב סי' מ. 76 עי'

הכליות שיש להזי, שאע"פ שאין אנו בקיאים במראות דמים⁽⁸⁷⁾ אין הבדל⁽⁸⁸⁾ זה מצד המראה אבל⁽⁸⁹⁾ הוא⁽⁹⁰⁾ מצד עצמי הדברים שהם מובדלים ונחלקין⁽⁹¹⁾ וכ"ש שהרשב"א ז"ל⁽⁹²⁾ כתב⁽⁹³⁾ שאף עכשיו תולין בדם מכת⁽⁹⁴⁾, שאם החמירו בכוול את הבתולה שעשויה מכתה להתרפאות בקרוב שלא לתלות במכתה יאמרו⁽⁹⁵⁾ כזו שאתה מוציאה מבעלה, ואי משום שאתה מצריכנו להכיר במראות דמים ליתא, דאנן לא אמרינן אלא שאם היה דם מכתה משונה כגון שידוע לנו אינה תולה, אבל מסתמא בשאינו ידוע לנו תולה במכתה⁽⁹⁶⁾, דאי לא ליתני הכי אם יש לה מכה רואין אם

שינויי נוסחאות

ק בדם. 85 בכגון | ק כגון. 86 אבל | ק אלא, וכ"ה בב"י. 87 הוא | ב ל פ ק ר חסר. 88 מובדלים ונחלקים | ק מחולקים ומובדלים. 89 כתב | ל ס"ל. 90 יאמרו | ק תאמר.

ש"ת גבעת שאול סי' 10 דמלשון זו משמע דברור הוא הטעם הנה לסמוך עליו לבד, ע"י לעיל הע' 58 ולהלן הערה 82. 77 ע"י ש"ת חכ"ם צבי סי' 58 שהוכיח מכאן ולא כהט"ו בסו"ס קצא שכתב בשם רבנו שאפי' אינה מרגשת כאב תולין, ובש"ת גבעת שאול סי' 10 ובש"ת בית אפרים יו"ד סי' 60 (נח א) הקשו על החכם צבי דהא מתחילה כתב רבנו בסתמא אף בלא כאב והוי מיעוט דלא שכיח, וע"י לעיל הערה 49 שהפנים מאירות הבין גם דברי רבנו לעיל דמירי שהיה כאב, וכ"כ בש"ת שבות יעקב ח"ב סי' ע"ו שמשמעות דברי רבנו שאף בלא כאב שהורה, ובש"ת גבעת שאול הג"ל כתב שהחכם צבי הבין שרבנו לא התיר אלא בהצטרף שני הטעמים (ע"י להלן הערה 82), אבל בבית אפרים כתב דברור שכונת החכם צבי דטעמא קמא דרבנו דמירי בלא כאב היינו דוקא ע"י מי רגלים וטעמא בתרא הא מיירי בכאב וקשה על ה"טו שמתהר בלא כאב אף בלא מ"ר, ע"י בארוכה מ"ש ליישב דברי ה"טו, ובסי' מט (סד ב) כתב הבית אפרים דמ"ש רבנו שתולה בכאב בכליות לאו למימרא שהאשה היתה ידוע חולי מחולי הכליות, רק ר"ל שע"י החצץ הנמצא אנו דנין שהוא מחמת כאב הכליות שיש לה, ואף שאינו בא בכאב משום שאחר שירוד מהכליות הוא שופע ובה בלא כאב דק שבתחילת לידתו בכליות מסתמא הוא מחמת איזה כאב ומכה שבכליות שכן דרך שע"י איזה חולי שבכליות נולד שם חצץ כמו אבנים קטנים מאודמים, וקימתיא מסברא ועינתי בספר שבילי אמונה (אלדבי נתיב הרביעי) ומצאתי שכתב שהכאב בתצץ הכליות בתחילתו הולך וחוק עד שידחה ואחר שידחה ישרא' בכליות מכה והרגשה בכאב, ומ"מ נראה דלא תליא מילתא בהכי ולפעמים נולד איזה לקולקל באבר שאין מרגישים הכאב אלא כל שיש

דם מכתה משונה מדם ראייתה אינה תולה ואם לאו תולה, הילכך ודאי תולין בדם מכה⁽⁹⁷⁾, ולפיכך דעתי מסכמת בנדון שלפנינו⁽⁹⁸⁾ דהא איתתא⁽⁹⁹⁾ שרייא⁽¹⁰⁰⁾.

שינויי נוסחאות

91 שלפנינו | ל ק זה. 92 דהא איתתא | ב פ ר דו איתתא, ל ק דאיתתא.

מפני הכאב. 83 ע"י ב"י הג"ל שהקשה על רבנו דבלאו הני טעמים שריא איתתא דבהדיא תניא בנדה כ ב א"ד אלעוד כ"ר צדוק שני דברים אלו העלה אבא מטיבעין ליבנה, מעשה באשה אחת שהיתה מפלת כמין קליפות אדומות ובאו ושאלו את אבא ואבא לחכמים והכמים לרופאים ואמרו מכה יש לה בתוך מעיה שממנו מפלת קליפות אדומות, ושוב מעשה באשה אחרת שהיתה מפלת כמין שערות אדומות ובאו ושאלו את אבא ואבא לחכמים והכמים לרופאים ואמרו שומא יש לה בתוך מעיה שממנה מפלת כמין שערות אדומות, וטעמן של רופאים בזה מפני שאין דרך האשה להפיל כמין קליפות אדומות או כמין שערות אדומות, לפיכך אמרו שאין ספק שממכה או שומא שבמעיה הן באין ואע"פ שאינה מרגשת במכה או בשומא שבתוך מעיה אין חוששין לה, בהך גמי כיון שידוע לרופאים שאין דרך חצץ ארום להולד בחדר אלא בכליות תולין בהם ואין חוששין לה, אבל בדרכי משה שם אות ד כתב דרבנו הוצרך לכל הני טעמים כדי להתיר בלא בדיקה במים פושרין או להתיר אפי' כשנמחה במים (ע"י לעיל הערות 55 ו-57), וכ"כ בדברי חמודות על הרא"ש פ"ט אות ה, וכ"כ מהר"ד אברהם הלוי עפשטיין בש"ת הב"ח החדשות סי' לו וז"ל: כי אמנם יפול לב המעיין על הגאון הר"ן ז"ל אשר כל רו לא אנים ליה ומי אשר עמד כמוהו בסוד ה' כאשר העיד עליו הדיב"ש בסי' שעה דבתלתא סודי הוה ידע בע"ש ואיזה דרך עבר רוח ה' אתו ואשתמיטתיה תלמוד ערוך בעובדא דר"א כ"ר צדוק המתחייסים לעניינינו עד שהוצרך לחוק ולהביא ראיות אחרות (וע"י עוד שבגמ' לא החליטו להתירו בי אם שלא טמאים ומ"מ היו מסופקים והוצרכו בדיקה להטיל הקליפות והשערות במים והם יבדקו את עצמם ואם לא ימוחו יטהרום ולא אמרו שדם יבש הוא משא"כ בעובדא דרבנו שהתיר הדבר להדיא וז"ל שום בדיקה, ומעתה יש להפלא על הגאון מהר"י ב"י ז"ל באשר עלה על דעתו שנעלם מהגאון הר"ן ז"ל הני עובדי עד שהביא הב"י דאיה מהם וכנראה יש ביניהם הבדל רב, ובש"ת עבודת הגרשוני סי' כב י"שב דברי הב"י דמה שהצריכו בגמ' בדיקה הוא משום

דכל דאיכא למיקם עלה דמילתא ע"י הטלת מים לא רצו חכמים לסמוך על הרופאים, משא"כ בנדון דרבנו דליכא למיקם עלה דמילתא כי החצץ האדום שדרכו להולד בכליות נעשה ג"כ דם אחר שריה מע"ל (ע"י הערה 75) ובכה"ג ודאי יש לסמוך על הרופאים, ובש"ת שבסוף בית לחם יהודה פ"י דבהא גופא נחלק הב"י עם רבנו, דלרבנו מה שאמרו בגמ' שצריך בדיקה החכמים אמרו כן משום שלא רצו לסמוך על הרופאים בלא בדיקה ומשו"ה הביא כל הסברות להתיר אף בלא בדיקה, אבל הב"י סובר דמה שהצריכו בגמ' בדיקה הרופאים בעצמם אמרו כן להודיע לחכמים שהאמת אתם ובאמת שהחכמים היו סומכים על הרופאים אף בלא בדיקה, וע"י הערה 49, וע"י עוד בש"ת הב"ח שם תשובת מהר"י שמואל אידלש בסי' לו דמה שלא הביא רבנו ראה מעובדי דגמ' משום דלאו ענין אחד הוא דהנך החצץ והחול והדומים לו הבאים ממי גדלים דמיא ממש לפלוגתא דר"מ ור"י, דרואה דם עם השתן, משא"כ הנך עובדא דפי המפלת דלא באו כלל עם מי רגליה ואין לתלות בכאב הכליות אלא בשום מכה או בשומא לכך בעי בדיקה אם ימוחו, משא"כ בעובדא דרבנו דמיא להך פלוגתא דר"מ ור"י ברואה דם ע"י מי רגליה דהתם לא הוכירו שום בדיקה, וע"י ש"ת בית אפרים סי' מט (סד א) שהקשה על כל הג"ל דהרי מה שהב"י כתב על רבנו הוא על מ"ש דאפי' לר"מ איתתא שריא ומשום דלאו דם הוא אלא בריה מתולדות הכליות אי"כ אין זה כי אם כשאינו נימוח חצץ כזה דרכו להולד בכליות אבל אם מטילין אותו למים ונימוח אגלאי מילתא שאין זה החצץ שדרכו להולד בכליות שהרי נימוח וא"כ דם המקור הוא אלא שנקרש קצת וא"כ פשיטא ששוב י"ל אליבא דר"מ הדור מ"ד למקור, ומדלא הוכיח רבנו דצריך בדיקה ע"כ דמירי באופן שא"א לבדוק (כדלעיל הערה 75) ולכך כתב רבנו שמי"מ יש להתיר, וע"י כתב הב"י דבלאו הני טעמי איתתא שרי, ע"י"ש בארוכה, ועוד כתב שם (סד ב) דמ"ש הב"י הן הן דברי רבנו גופי' וכוונתו דיש לחלק מדברי הגמ' שם, וקרוב הדבר לומר שהשואל בשאלתו דבר בזה מענין ההיתר מחמת הנך עובדי ודחה אותו ולכן לא חזר רבנו בדברי תשובתו זה רק מה שחידש בזה ודברי השואל עם השאלה הוא

ד אלא במקלחת. ולא שומתה, ויושבת על שפת הספל ומנאלה דם מוך הספל לחוד, דאם אימא דנחמו מיא אמא, על שפת הספל איצט ליה לאישתכתי. אבל אם נמאל על שפת הספל גם כן טמאה, דאמרין נחמו מיא אחי דם, כן משמע בש"ס (גדה נט, ב, וכן כתב הר"ן [ש"ס סימן טע] ורבי מאיר ומודה ליה רבי יוסי לטהרות לכתלה וכן לנעלה, וכדפירשתי בסמוך [ס"ק ג].) אבל ביושבת בנמאלה הספל טמאה. והרב קי"ר נמוכן: דה בכ"ז ענין שומאה. אפילו מקלחת למוך הספל לחוד: [ו מהורה בב"ז ->

ענין. משום דהו ספק ספיקא, דלמא מן האיש, ואם נמאל לומר מן האשה שמה לא מן המקור. ומשמע דהיינו בנמאל מוך הספל על המים, כדאיתא בש"ס [ס"ק]: ז רק באשה שיש לה ופת כו'. זה לשון מהר"ל שם [ש"ס סימן קעג]. וכל זה לנשים שהיו להן וסמות ושלא בשעת וסמה, אבל זו שכתבת עליה דאין לה וסמ אם כן יש להחמיר, דאם לא כן וכי לעולם לא תהא טמאה, כמו שכתבו רבותינו ו"ל. אכן אם יש לה עונה כדרך הנשים, אפילו אין

הגהות והערות

- ה) עין מוספות מה טו, ה ד"ה ומר ובהגהות מיטות אסורי ביאה יא אות ט ופ"ך לעיל סימן קסו ס"ק כז:
- ו) נראה לזכור לסיקף "ומנאל דם מוך הספל", וכמ"ס הש"ך:
- ז) מוספת מהדורם קרקעא שלי"ט:
- ח) כ"ה דפ"כ. נמהדורם קרקעא שלי"ט הטעם "מונאלה", ומהדורם וינאלה "מנאלה".

אומרים דאפילו ביושבת אין להחיר ד' [ב] אלא במקלחת ומנאלה דם מוך הספל (ב) אבל על שפת הספל טמאה ובעומדת ה' [ב] ככל (א) ענין טמאה והכי נהוג. [ו] דוקא כשנמאלה דם בספל שהיא משתנה שם לחוד לידוע שהיא ממנה א' אבל אם נמאלה בספל שאיש ואשה מטילין שם מים ו' (ד) [ב] טהורה בכל ענין. [ו] וכל זה אם נמאלה דם במקרה [ב] אלא אשה שרגילה לראות דם בנמי רגליה ומרגשת כאב בשעת שמטלת מים כגון החולי שקורין האר"ן ווי"ד [נראה] " דיש להחיר בכל ענין דהא איכא ידים מוכיחות. שיש לה מכה המכחיבה אומה בעטלת מן רגליה וממנו הדם יוצא ואפילו אם מושיאה [ב] דם [ב] אחר העלת מן רגלים כשמקנת ענמה טהורה דמאחר דמרגשת כאב ואינה מושיאה דם רק אחר העלת מן רגלים ודאי דם מכה הוא [ו] [ב] אך יש מחמירין שלא להחיר ז' [ו] רק בנאשה שיש לה וסמ [ב] ולהחירכה [ב] בדיקה

וסמה קצוה, כגון שפיחמה או הוסיפה שלשה ימים או ארבעה או שבעה או פחות או יותר, רק שיהא לה עונה קצוה שרגילה להמתין לכל הפחות מסוף רגליה כן וכן ימים, ולעני"ד נראה לטמון חתקנתה לעיל כו', עכ"ל. וקשה דאם בדיקה זו חשיבה בדיקה אם כן אפילו אין לה וסמ נמי, ולא דמי למה שכתבו רבותינו ו"ל לעיל סימן קפ"ז סעיף ה' גבי מכה דאם לא כן וכי לעולם לא תהיה

ביאור הגר"א

כו. עין לעיל סימן קפ"ז סעיף ד': [ו] אך יש כו'. עין שם [סימן קסו] סעיף ה' בהג"ה:

באר היטב

(ג) ענין. דבענין מלמא לטיפוחא, יושבת ומקלחת ומוך הספל, ט"ו [ס"ק ב:]; (ד) מהורה. משום דהו ספק ספיקא, דלמא מן האיש ואם נמאל לומר מן האשה שמה לא מן המקור. ומשמע דהיינו אם נמאל מוך הספל על המים, כדאיתא בש"ס, עד כאן לשון הש"ך [ס"ק ו:]; (ה) בדיקה. כמ"ס הש"ך [ס"ק ו] דיש להחיר בדיקה זו בנאשה שיש לה וסמ, אפילו אין וסמה קצוה, רק שהיא רואה לפעמים שלא בשעת נרמיה, והיציא לאיום לדכריו, ע"ש:

פתחי תשובה

(כ) בכ"ז ענין שומאה. עין בתשובות א"י פנים מאירות חלק א' סימן י"ב שכתב דאשה זקנה שחול לה אורח כנשים יש לטהר דמה הנמצא כעת עשיית צרכיה בעומדת, בכל ענין, ופשיטא בידשבת אפילו בנמצא באמצע הספל, דאף לדעת המחמירין לא טימאו אלא משום חנם, וכאן הקילו יותר, ואם כן קל וחומר אם בכחם שהחמירו טיהור בוקנה, קל וחומר בנדה זה דקיל טפי. ובפרט שראוי לסמוך על הרמב"ם [איסורי ביאה ה, יז] והרשב"א [תורה הבה בה ז שער ר כב, ב] והרמב"ן [הלכות נדה פ"ג הלכה ה] והמחבר, דמסתבר טעמיהו, ע"ש. ולעני"ד צ"ע מה שכתב דכחם טיהור בוקנה, וכאמת לא נזכר זה בשום דוכתא, רק בסימן ק"צ סעיף ב' איחא לא גזרו בחינוקת שלא הגיע זמנה לראות, ע"ש, ואדרבה ממה שכתב הרמ"א שם סעיף (מ"ד) דקנה תולה בעצמה בימים שלא הייתה זקנה, נראה להיפך, וכן מבאר להדיא בסעיף ג' שם, וצ"ע. [כעת מצאתי בסדרי טהרה סימן ק"צ באמצע ס"ק צ"ה ד"ה ובשתי פנים מאירות שחמה עליו בזה"ש]: (ג) אחר הפ"ת מי רגלים. עין בתשובה צמח צדק סימן (צ"ד) [צב] שכתב דאין להחיר במוצאה דם אחר הטלת מן רגלים אלא אם כן מוצאה גם כן תוך מי רגליה בתוך הספל וכואבת כשהיא מטלת מים, או יש להחיר אפילו במוצאת דם גם אחר הטלת מן רגלים על העד שבדוקת, משום דחלין דאותו דם הוא מתמצית הדם שמצאה תוך מי רגליה והוא דאי לאו מן המקור. אי נמי, כשלא מצאה דם תוך מי רגליה אלא שוכאב לה הרבה בשעת הטלת מן רגלים ממש, והיא ברוקת קודם הטלת מן רגלים ומצאת נקיה ואחר כך מבגטת מוך נקי מבגטת מוך נקי מרגשת כאב בשעת הטלתה ממש אין להחמיר אף על פי שמרגשת כאב קודם לכן ואחרי כן, עד כאן דבריו. ועיין בסדרי טהרה [ס"ק ו] ד"ה ולא יצא [ענין] שחולק עלי, ופסק דאפילו לא מצאה כלל תוך מי רגליה וגם לא היה לה כאב בשעת הטלת מן רגלים, רק אחר הטלת מן רגליה מיד היה לה כאב ואו מצאה דם, טהורה על ידי בדיקה שכתב רמ"א, וכן מוכח מדברי תשובת חכם צבי סימן ע"ג, ע"ש. ושוב הביא בשם שבות יעקב חלק ב' סימן ע"ז שכתב להחמיר לכתלה ולהיות מתוך בוין זה: (ד) ולהצריכה בדיקה. עין בתשובת נודע ביהודה [מהדורא קמא] חלק יורה דעה מסימן מ"ג עד סימן מ"ז ובסימן מ"ח, באשה שמצאת בבדיקתה כתמים למטה מהמקום אחר, והשיב [סוף סימן מג ד"ה חנה עליה; סימן מה ד"ה מכתובין להכניס מוך נקי במקור ואחר כך תבדוק למטה באותו מקום, ואם עדיין תמצא דם תוציא המוך וכשהיה נקי או יש הוכחה שהדם מן הצדדים, עין שם שהאר"ן לבאר אופני בדיקה זו אין יאה. וכתב, דאף שהש"ך כתב בסימן קצ"א [ס"ק ו] דמהר"ל ספוקי מספקא ליה אי האי בדיקה מעלייתה היא, דכ"י הש"ך תמוהים, דדאי בדיקה מעלייתה היא, אלא שמהר"ל מטהר אותה אחר בדיקה לעולם, לכן התנה שיהיה לה וסמ. וכן הוא דכתב הרמ"א דבענין שהרגיש כאב, הכל הוא לטהרה אחר בדיקה לעולם, בזה צריך תנאים אלו. והטעם דבענין שיהא מוכיחה קיים, כדי שגדע כאשר יסור הסיבה שוב לא תחלה בו, אבל הדם שמצאה בעת שהמוך בתוכה ורואה שהמוך נקי מועיל לעולם, דדאי בדיקה מעלייתה היא. ועיין בנודע ביהודה תניינא [ו"ה] סימן ק"א וק"ב באשה שמצאת תמיד בעד הבדיקה קורט דם כחורה של מחט, וצוה גם כן לעשות בדיקה הנ"ל, וכתב [סוף סימן קא ד"ה תמה] דאף שכתבתי בחיבורי שאין לטהר לעולם רק ביש מוכיחה קיים, מכל מקום באשה זו שאינה מוצאת רק קורט אחר יבש, כאשר יסור הסיבה מסתמא שוב לא תראה באופן זה, ונקרא מוכיחה קיים. וכתב עוד [סימן קב] דאם בדיקה. עצמה בבדיקה הנ"ל בימי מניקתה, יש לספק אם מועיל לאחר שעברו ימי מניקתה, לכן תנאה שוב שנית, ע"ש. ועיין בחוות דעת [תרושים ס"ק ו: ביאורים ס"ק ו:] וישגיג עלי, והעלה דאין לסמוך על בדיקה זו להחמיר דם הנמצא בפרודתו שהיבין עליה כרת, אכן באם יש לה כאב או מכה רק שאינה יודעת שפרצאה דם, מועיל בדיקה זו, דעל ידי בדיקה זו היו כתיב מבואר בסימן קפ"ז סעיף ד' באם אינה מוצאת דם תמיד רק מצד אחר דהוה ביש לה כאב או מכה שאינה יודעת שפרצאה דם, רק רבעיין שתבדוק עצמה הרבה פעמים ולא תמצא רק למטה, ע"ש. ועיין בתשובת טור האבן סימן (י') [ב] ועיין בתשובת מאור הגולה רבינו עקיבא איגר [מהדורא קמא] סוף סימן ס' [ד"ה אם כן] [ובתשובת חתנו הגאון חתם סופר י"ד סימן קמ"ח מה שכתב בזה"ש]:

גליון מהר"ש"א

קצא [א] ומה שסיף [א] וכל זה אם נמצא דם במקרה כו' ומרגשת כאב. עין ד"ה מכה נקלוד בתשובה למת דקן סימן ס"ו. ועיין שם סימן צ"ז דאם הכאב רק קודם ואחר העלת מים, וגם לא נמאלה דם נמי רגלים עומת כי אם אחר כך, על העד, טמאה. ועיין תשובת נזר עסק סימן ב': [ב] [שם] [מ"א] וז"ל הגאון בעל משנת דרבי עקיבא ו"ל [א] אבל אשה שרגילה לראות דם. נאשה שמנאלה דם תמיד על בדיקה ואמרו הרופאים שיש לה מכה שממנה נא הדם, וכן נאקה שמנאלה תמיד לילה ללנה וכתובה טעם דם, והרופאים אומרים שאין זה דם נאקה, רק שהלילה משמת מריפתה מושיאה דם מזדדי נשר, יש לעיין אם לקמון עליה. ועיין בעצמם הגרשוני סימן כ"ז וכן יעקב [מ"א] סימנים ל"ו ל"ז מ'

א) שם ובמהר"י ווייל [סימן טז]:
 ב) כן משמע שם ובהנהגות מיימנות [אשרי] בלא סוף אום כן:
 ג) מדרכי הלכות נדה [שענות רמז משלה א, ד]:
 ד) ב"י [עמוד קכז ד"ה כחזו] ממשפחות הרא"ש [כ"ה] פ"ט סימן טו והר"ן [ש"ס סימן טז] ורש"י לא משמע מדרמ"א חידושי:
 ה) מדרכי טו:
 ו) שם:
 ז) ב"י [עמוד קכז ד"ה כחזו] כ"י בשם חשבות הר"ן [סימן טז]:

הנהגות והערות

א) ע"י חוזה דעם ביאורים פ"ק ט שכתב דנראה שיש כאן טעות סופר:
 ב) נתקן ממחברות קרלפא שלי"ס וז"ל:
 ג) פוקן ממחברות אמ"ד פ"ט וז"ל:
 ד) ע"ש סוף המשנה ונ"ע שכתב "וכן תעשה לדברים" וקיים:

טמאה, דהסם בלא נדיקה היא, אבל הכא מהיה טמאה כשתמצא דם על המון. ונראה דמהר"ל ספוקי מספקא ליה אי האי נדיקה חשיבה נדיקה מעלייתא, וקאמר דבאשה וז' שאין לה וסם יש להחמיר עליה. ומכל מקום קשה מאי קאמר וכי לעולם לא מהיה טמאה, הרי זהיה טמאה כשתראה דם שלא בשעת נדיקה. ונראה דמהר"י שאינה רואה בשום פעם דם כי אם בשעת נדיקה, וכן משמע בלשון השאלה שם סימן ר"ג [סימן קטג] ובאגור [סימן אלף שפת] שהביא הב"י [עמוד קכז ד"ה כחזו] שכתב שלא היה לה וסם קבוע אך בכל פעם שראתה ראתה בסימנים כגון מעטפת ומוטפת כפי בריסה כו' ועמה נתקלקלה אותה אשה שבשעה שיצאה על הספל כו', משמע דר"ל דנתקלקלה שאינה רואה בשום פעם כי אם כשיצאה על הספל לעשות נדיקה כו'. ועל פי זה הפרש מה שכתב הרב שלא להחיר רק באשה שיש לה וסם, ר"ל שרואה אפילו בשעה שאינה עושה נדיקה אפילו אין וסם קבוע מכל מקום היא רואה לפעמים שלא בשעת נדיקה, ולכן בין עונה לעונה טהורה, וכדכתב מהר"ל. ואף אם ירצה צעור לן להחיר על פירוש זה, אמר לן הנה מהר"י ווייל בתשובה סימן כ"ה סומך בפשיטות על נדיקה זו וחשיב לה נדיקה מעלייתא, ולא הזכיר למלך בין יש לה וסם או לא (וגם הרב כחזו נראה דיש להחמיר בכל ענין כו' אך יש כו'): ח' יש אומרים שהיא טמאה דלא התיירו וכו'. קשה, לא היה נורך כחזו כלל האי דינא, דהא כבר כתב בפ"ל דאין להחיר אלא ביושבת ומקלמט, והב"י [עמוד קכז ד"ה כחזו] שכתב, היינו לרבי יוסי דמתנהר בעומדת, ואין לומר דהכא נמי ביושבת ומקלמט ואפילו הכי כשנמצא גס על העד טמאה, דהא פשיטא, דהא אפילו ביושבת על שפת הספל וממצא דם בשפת הספל וחוך הספל טמאה, כל שכן כשנמצא על העד וחוך הספל. גס מה שכתב הרב יש להחמיר, לפי מה שכתבתי לעיל ס"ק ג' שפירוש רבינו חננאל הוא עיקר אין כאן תומרא אלא כך הוא שורש הדין: ה' בין ופת שוה כו'. וכבר נתבאר ענין קביעות הוסם בסימן קפ"ט, ע"ש: י' רק קרשין כו'. אבל אם מצאה דם גס כן, טמאה, כדכתב המרדכי [שענות רמז משלה א, ג], וכן מתקן הב"י [עמוד קכז ד"ה וסם] בשנייה בתרא, דלא כמו שמתקן בשנייה קמא, דרכי משה [אות א ד"ה וכחזו עד כתיב יוסף]:

א) דהיינו שקודם שתשפין שדוק [עלמיה] היעב צמורין ובדקין ואם לא נמצא דם (ג) חכמים מוך נקי על המקור צפנים ופשמין ופנקח ענמה יפה ממי רגליה ומוציא המוך אם נקיה היא הוכחה גדולה דאין הדם מן המקור והכי נהוג. (ד) ואם בדקה ענמה שלש פעמים ככהאי גוונא ומצאה המוך נקי מותרת אחר כך (ה) בלא נדיקה שלא בשעת וסם דחוקה דדם מכה הוא מאחר שאינה מוצאה אחר כך אחר שהשמינה. (ו) וכל זה דוקא שמרגשת כאב עם מי רגליה אבל אם אינה מרגשת כאב וצדקת ענמה אחר הטלח מים ומצאה דם אם לא מצאה דם כמי רגליה ודאי טמאה אבל אם מצאה דם מוך מי רגליה וגם על העד שצדקת ענמה זו פ"א י' אומרים שהיא טמאה דלא התיירו רק דם שנמצא מוך מי רגליה ויש אומרים שהיא טהורה דדם שנמצא מולין שעדיין נשאר מתמית מי רגליה ויש (ז) להחמיר מיהו אינה נדיקה לדבוק אחר זה (ח) ואפילו אם הייתה רגליה לראות אם בדקה ענמה שלש פעמים ומצאה טהורה שוב אינה נדיקה נדיקה (ט) ואם אינה רגילה לראות רק לפרקים קובעת לה וסם אם הוא בדבר קבוע ה' בין וסם שזה בין וסם דליוגין (י) ואם אינה מוצאה דם אחר כך כשצדקת ענמה י' רק (ד) (י) קרשין קרשין כמו מול וסלך ארום

(ג) תכנים מוך נקי כו'. בתשובה ר"י ווייל סימן כ"ה [ד"ה וסם] מבואר דאשה יש לה שני נקבים, אחד שיצא ממנה השתן והוא למטה סמוך לצינא, והאחר שיצא ממנו דם שהוא למעלה צעומק הרבה למוך הגוף, עכ"ל: (ד) קרשין קרשין. כתב מו"ח ז"ל [ב"י עמוד קכז ד"ה כחזו] צמורין ונראה ודאי דאם אינה רואה דם גמור אחר מי רגליה, אף על פי שאלו הקרשין הנמצאים הם דם גמור, דכשממחין אותן בין האצבעות נמתח ונעשין דם, אין ממש שישאל עם מי רגליה דחליטין במכה שבכליות, כל שכן ההו קרשין, עכ"ל. (ו) שא"י, על אודות האשה שיש לה וסם כדרך כל הנשים, ושלא בשעת וסם ומצאה ענמה בבדיקה טהורה מראיה דם, רק שמוצאה קרשין אדומים כחודו של מטל. ואותן קרשין מקלמט נבלעין בצדק פשתן, ומקלמט אינן נבלעין ולקטין מן הפשתן במטל. וכשנמצאו אותן קרשין אינם חדין כדרך החול. ומנהגה בשעת וסם כשפוסק השפעת הדם ממנה כדרך כל ובחוק ישן אותן קרשין כשר הרבה יותר מוולג ז', והיא

אומרת שהרבה פעמים הרגישה בכאב בעת וסם, אך שזה כמו חשבה שצדקת לא הרגישה באומו כאב, אך פמיד עדיין מרגשת בכאב. צדקת למעלה מאומו. מקום וכו' וכו' לה הרבה, ודומה לה כאילו הולך שם שום דבר אנה ואנה, והיא מוצאה אותן הקרשין לפעמים מחוך הרגש הכאב, ולפעמים אחר כך גס כן, וזה וכן רב מנהגה כן, מה משפטה. (י) תשובה, הגה מצינו שני היסורים במקום זה. האחד הוא מכה עצמות הקרשין שרגיל לבוא מחמת מכה בכליות, כמו שהועמק ב"י [סימן קל"א] [עמוד קכז ד"ה כחזו] מחשבת הר"ן [עמוד קכז ד"ה וסם] אפילו אינה מרגשת כאב, והשני מכה מכה, שיש לה מכה שמרגשת כאב, וזה אפילו דם גמור. ותחלה נדון מהימור הקרשין מלד עמון, שהב"י העמיק תשובה הר"ן דמועיל להיחר, ואחר כך [שם ד"ה וסם] הקשה מדברי המרדכי פ"ק שני דשענות [רמז משלה א, ג] מאשה שמוצאה קרשין כמי רגליה כו' דטמאה, ותיך שני חירולים, האחד, דאין הימור אלא דוקא (כחול) [בחול] ממש, אבל המרדכי מיייר כמין חול ולא חול ממש. ועוד חירן, דהמרדכי האוסר מיייר שראתה אחר כך דם גמור. והנה לפי המירון הראשון אין כאן הימור מתמת הקרשין, כי אין כאן חול ממש, והיה ראוי להחמיר כחומר. אבל באמת המירון הראשון חלק עליו דברכי משה [אות א ד"ה וכחזו עד כתיב יוסף], וכן נראה שכל הפלסול שם הוא אם אוקר הדם צעין שמוצאה אחר, ונמצא לפי זה מוכח מדאמר שם מחמת דם צעין אחר כך, שמע מינה שהקרשין שמוצאה מחלה אין אוקרין. כן היה נראה לומר לפי סברת הב"י שהקשה הנהו מרי מילי, אהדי והוכרם לבוא ליד מירון. אבל באמת סימנה רבה עליו, שאין כאן קושיא כל עיקר, דצמורין לא מיייר כלל מענין איסור או הימור הקרשין, דאפילו דם גמור היה הימור כיון שנמצא כמי רגליה, רק שצא להשמיענו דלא מימא כיון שמוסר מוך מי רגליה הוא הדין אם נמצא אחר כך דם, זה אינו, דאין הימור במה שמוצאה אחר כך דם גמור. אבל הר"ן מיייר מלד הקרשין עמון, כמבואר בדבריו דאין שם דם עליהם כלל, ומותר אפילו לרבי מאיר [גמ' ע' ב] דאוקר צמורין דם כמי רגליה. והנה עדיין יש לנו לומר מסברא דשמת הקרשין של האשה שלפנינו אין דומין בצורה לד לקרשין דהר"ן, ואין לנו ללמוד הימור משם, מכל מקום יש לנו עדיין הימור מלד הרגשת הכאב, דהא הרגישה בכאב שהיה לה בפנים במקום הכליות, אם כן ודאי משם באין הקרשין,

ג"ליון מהרש"א

א) וכן [שם] ואם בדיקה עצמה שלש פעמים. ע"י תשובה ע"ד ניהודה [שהחול קמא י"ד] סימן מ"ח וצמורין קיימה חלק י"ד. סימן ז', ד"ה וסם:
 ב) [שם] וסם [שם] על אודות האשה כו' קרשין אדומים בחודו של פתח. ע"י תשובה ע"ד הרב הגרשון סימן כ"ב בקרשין שחופפים אמרו: שאי אפשר לפלו

דלרבי מאיר ביושבת על שפת הספל ונמצא דם תוך הספל ועל שפת הספל טמאה הכי נמי לרבי יוסי, דבהא לא פליג רבי יוסי, אלא ביושבת סבירא ליה לגמרי כרבי מאיר, ואע"ג דפליג בעומדת ומקלחת, היינו בנמצא דם בתוך הספל לחוד, אבל בנמצא על שפת הספל ובתוך הספל אפילו יושבת מודה רבי יוסי לרבי מאיר דטמאה, וסבירא ליה למהר"ם גרע כשנמצא על שפת הספל ותוך הספל ביושבת מן עומדת ונמצא רק בתוך הספל, וכן נראה מתוספות בסוגיא שם [נט, ב ד"ה האשה] כמה שכתבו ועוד י"ל, כמו שכתב מהרש"א שם [נד"ה תוס' שכתוספות שם לא כתבו רק לסלק דעתא דמקשה, מכל מקום סבירא ליה למהר"ם דגם רלמסקנא י"ל כן, ודוק:

ולפי הכנת בית יוסף [שם ד"ה ומה] ודרכי משה [נד"ה וכתב עורן] שרצו להשוות דעת המרדכי בשם מוהר"ם לדעת הר"ן, דאף המרדכי סבירא ליה דאיכא למיתלי הני קרטין בכליות, אלא שמרדכי כתב לאסור משום דם גמור הנמצא בכדיקה לאחר מי רגלים, קשה, אי"כ למה ליה להמרדכי למימר דביושבת סבירא ליה לגמרי כרבי מאיר, דהא אפילו אי נימא דרבי יוסי פליג על רבי מאיר אפילו ביושבת ונמצא תוך הספל ועל שפת הספל. מכל מקום בנידון הזה שלא נמצא במי רגלים אלא קרטין ולאחר מי רגלים דם ממש, בהא ודאי מודה רבי יוסי, וכמו שכתב הבית יוסף [נעמוד קצ ד"ה כתבו (הכ"י)] דאפילו לרא"ש [נדה פ"ט סימן א] דסבירא ליה דרבי יוסי מטהר ביושבת לגמרי אפילו בשותתת מכל מקום מודה היכא דלא מצאה בתוך מי רגלים דם כי אם בכדיקת העד לאחר הטלת מי רגלים דטמאה, והכי נמי בנידון דידן, שהרי מה שמצאו בתוך מי רגלים אינו אלא קרטין דאיכא למיתלי בכליות, ודאי דאינו מצילין על הדם בעין שראתה בכדיקת העד, שכיון שאינו דומה לזה, ולמה ליה להמרדכי לפלפל הוזה. אלא ודאי נראין דברי החכם צבי דלהנהוג קרי למהר"ם ו"ל דם. אף שיש לרחוק ולרחות זה, מכל מקום פשוט של רכרים נראין כן:

וראייתו בתשובת פנים מאירות [ח"א] סימן י"ב שהקשה לדעת מהר"ם הנ"ל למה מהר"ם השי"ס אחקפתא אדרכי מאיר, הוזה לו להדר אדרכי יוסי דהלכתא כוותיה, דמטהר בעומדת, דלמא בחר דתמו מיא אתא דמא, יע"ש, ולא קשה מידי, דהא מהר"ם אויל לפי תירוץ הר"י שכתוספות [נט, ב ד"ה האשה], כמו שכתב להדיא בהגהות מיימוניות פרק ה' מהלכות איסורי ביאה [אוח"ב] ומביאו בית יוסף סימן זה [סימן קצא עמוד קכ"ד אכל], ולפי מה שכתבו התוספות היה סלקא דעתא דמקשה דמתניתין מיירי בין במונקת ובין בשותתת ואפילו הכי סבירא ליה לרבי יוסי דטהורה אפילו בעומדת, ואם כן איך מצי להקשות לרבי יוסי דלמא בחר דתמו מיא, שהרי למאי דסלקא דעתא השתא אפילו בשותתת סבירא ליה לרבי יוסי דטהורה ולא חייש כלל דהדר מי רגלים למקור, ומהר"ם לא קאמר אלא רלמסקנא דמוקמינן הא דרבי מאיר ביושבת ומקלחת ובנמצא תוך הספל ולא על שפת הספל, השתא י"ל לרבי יוסי דמודה ביושבת ונמצא דם על שפת הספל ותוך הספל, דלא פליג אלא בעומדת ומקלחת לתוך הספל ונמצא דם בתוך הספל גרידא:

תו כתב בשב יעקב בהשגה ה' וז"ל, מה שכתב עוד אבל הר"ן מיירי מצד הקרטין דאין שום דם עליה מותר אפילו לרבי מאיר, עכ"ל ט"ו, שגגה גדולה היא, שהרי משנה שלימה שנינו כמין עפר תטיל למים ואם נימתו טמאה, והיאך ישכיר הר"ן בלי שום בדיקה והטלה למים, עכ"ל [נחם צבי]. והנה לדעתי לא ראו עיניו דגם הש"ך כתב כן בס"ק י"ד וכו'. אף ר"ל דהוא משיג רק על הט"ו דרצה לטהר אפילו בלא מי רגלים, אבל משמעו דהוא משיג גם כן על הר"ן גופיה, דכתב דאין ישכיר הר"ן בלי שום בדיקה וכו', עכ"ל שב יעקב. ולפענ"ד פוונת החכם צבי דלא השיג אלא על הט"ו, שלפי הכתוב בהר"ן דמתיר בלא מי רגלים ובלא כאב, על זה כתב החכם צבי לדעתו אין ישכיר הר"ן בלא בדיקה, אלא ודאי דהר"ן לא מיירי אלא בכאבים עם מי רגלים ואין כאן שום משמעות אחר בדברי החכם צבי, ובתנ"כ כתב השב יעקב על החכם צבי שדבריו הם דבר שפתים ושפת יתר, ולא כן הוא, כי דברי החכם צבי נכונים וברורים:

ופה שכתב עוד בשב יעקב וז"ל, ובפרט וי"ל דאין זה מוכרח לדעת הר"ן דוקא הואיל שנמצא אחר מי רגלים, רק המעשה שהיה כך היה. ועוד י"ל, לרבותא כתב כן וכו', עכ"ל. ולענ"ד נראה דודאי עיקר היתר של הר"ן תלוי בזה במה שבא אחר מי רגלים או בכאב, כמבואר למעין [בן דבריו]. וגם לו יהיה כדברי שב יעקב דאיכא למימר דלאו דוקא נקט, מכל מקום מנא ליה להקל באיסור חמור כזה ולומר דהר"ן לאו דוקא נקט, דלמא דוקא הוא. ומי שבא להתיר ולומר דלאו דוקא, ודאי עליו להביא ראיה:

[כ"ד] דמלתא, שכל מה שכתב אמ"ו בזה לא זכית להבין ודבריו תמוהים בעיני. העולה מכל מה שכתבנו, אשה שיש לה מכה בכליות תלינן חצץ ארום במכה, אבל מן הסתם לא אמרין שיש לה מכה. ואם מרגשת כאב בכליות, תלינן חצץ ארום בכליות, לפי שעי"כ כאב נתברר שיש לה מכה בכליות. ולפי זה לכאורה יש לומר, אשה שנמצא במי רגליה חצץ ארום, וכיון שאין דרך דם מקור לצאת עם מי רגלים, על כרחך מכה יש לה בשלחופית או בכליות, ולפי זה נוכל לתלות במכה זו אפילו מה שמצאה בלא מי רגלים, אף לדעת הגאון חכם צבי, דאיהו לא קאמר דצריך כאב אלא היכא דלא מצאה כלל במי רגלים, מה שאין כן במצאה במי רגלים שעי"כ זה נתברר שיש לה מכה, נוכל לתלות נמי במכה אף מה שמצאה שלא על ידי מי רגלים:

אך כל זה ביושבת על שפת הספל ולא נמצא דם כי אם בתוך [ה]ספל, אבל בלא הכי לדידן דחיישינן דלמא לבתר דתמו מיא אתא דמא, כמו שפסק רמ"א כרבינו חננאל, וא"כ אפילו נמצא תוך מי רגלים עדיין לא נתברר שיש לה מכה, ואף שאין דרך דם המקור לצאת עם מי רגלים מכל מקום דלמא בחר דתמו מיא אתא דמא. ואין לומר דאף דנימא בחר דתמו מיא אתא דמא, היינו לפי שנחמטע המים ולא נפקי בקלות, דהרי מי רגלים למקור ואייתו דמא, כפיירשו התוספות [נט, ב ד"ה האשה], וא"כ כיון דמפקי דמא כהאי ולא דם ממש הוה ליה מיעוטא דמיעוטא ולא חיישינן, כמו שכתב הר"ן, דאי סלקא דעתך דהדר מי רגלים למקור, למה אייתו דם כהאי ולא דם ממש, שהרי המקור מלא דם תמיד וכמו שכתב המשאת בנימין סימן מ"ט. בשלמא קרטין שיצא מאליו בין וסת לוסת י"ל שכך דרכו של המקור לדחות דם המותרות שלא נתבשל כראוי, ולהחזיק דם מבושל עד זמן הראוי, אבל אי נימא דמי רגלים אפקי לדם, י"ל מלתא דלא שכיחא דאפיק דם, כי האי ולא מפקי דם ממש:

אך מדברי הר"ן לא משמע כן, שכתב וז"ל, היאך נאמר דכי הדר מי רגלים למקור מפקי דם כי האי ובשעה אחרת אינו יוצא ממנו דם כי האי כלל, הא ודאי מעוטא דלא שכיחא, עכ"ל, מוכח מלשונן דדוקא אם בשעה אחרת לא מפקי דם כי האי, אבל כי מפקי נמי דם כי האי בשעה אחרת לא אמרין דהוה מעוטא דלא שכיחא, דאפילו אי נימא דזו לא שכיחא רכי הדר מי רגלים למקור דמפקי דם כי האי ולא דם אחר, מכל מקום בנידון דידן שרגילה לראות קרטין קרטין אפילו שלא ע"י הטלת מי רגלים, אף כי נמצא נמי תוך מי רגלים י"ל דממילא נפל תוך מי רגלים בחר דתמו מיא, ולא ע"י דהדר מי רגלים למקור, אלא מעצמו נפל לשם. אף שתוספות כתבו שם בסוגיא [נד"ה דלמא] דלהא לא חיישינן שבא מאליו, היינו כמו דמסקי מלתא בטעמא כיון דלא אתיא מקודם או אח"כ ודאי דמי רגלים גרמו, מה שאין כן בנידון דידן דבאמת דרכה לראות כן מקודם ואח"כ, ודאי דאיכא למיחש להא אליבא דכולי עלמא, ואין שום צד להיתר אלא ביושבת על שפת הספל ונמצא דם תוך הספל גרידא, דאז מוכח לפירוש רש"י [נד"ה מה לין דמכה יש לה אפילו בנידון דידן, שהרי לפירושו אי אפשר לצאת דם המקור בשעת הטלת מי רגלים, וכיון דלא נמצאו על שפת הספל, ודאי עם מי רגלים אחיא ומכה יש בה בתחולת:

אך מאן גבר ומאן ספון לידע בזמן הזה איהו הוא שפת הספל ואיהו הוא תוך הספל, בפרט בקרטין שאי אפשר לכונן בין נמצא תוך הספל לעל שפת הספל:

דרך בת עמי סימן ק"פ

וטמאה, או שמא דם מכה מהאיברים הפנימיים הוא, כגון מהחלחולת והכוליא, וטהורה:

והמקור לדין זה בנדה (נ"ט): "האשה שהיא עושה צרכיה (מי-גללים) וראתה דם. רבי מאיר אומר, אם עומדת טמאה, ואם יושבת טהורה. רבי יוסי אומר, בין כך ובין כך טהורה ע"כ. ומבואר דאף דאיכא לספוקי מהיכן דם זה, שמא ממקורה שמא ממכה שיש בה, טיהרה רבי יוסי בכל עניין ולא חילק בין עומדת ליושבת. ודברי רבי מאיר פירשם רש"י (נ"ט) אם מטלת מים עומדת, טמאה. דאידי דחיק לה עלמא, דמעומד השתינה ולא יכלה לעצור, הדור מי-רגליים למקור ואייתו דם. יושבת, טהורה, דמכה יש לה במקום מי-רגליים, שאין דרך דם נדה לצאת עם מי-רגליים ע"כ. ומבואר החילוק, דמחמת שמטילה מים כשהיא עומדת, המקום צר ודחוק ואינה מזנקת ולזה חיישינן דילמא חזרו מי-רגליה למקור והביאו משם דם. אולם ביושבת רויח לה אתרא ומזנקת בכת. והקשו בגמרא על חילוקו של רבי מאיר ושקלו וטרו: מאי שנא עומדת^א, דאמרין מי-רגליים הדור למקור ואייתו דם^ב. יושבת, נמי נימא מי-רגליים הדור למקור ואייתו דם! ותירצו, אמר שמואל במזנקת: והקשו שוב, מזנקת^ג נמי דילמא בתר דתמו מיא אתא דם^ד! ותירצו, אמר רבי אבא ביושבת על שפת הספל^ה, ומזנקת בתוך הספל, ונמצא דם בתוך הספל. דאם איתא דבתר דתמו מיא^ו אתא, על שפת הספל איבעי ליה לאישתכוחי^ז ע"כ. ואסיקו מהאיי שקלא וטריא, דביושבת בעינן תלתא לטיבותא לטהרה: א' שתשב על שפת הספל. ב' שתזנק לתוך הספל. ג' שימצא הדם בתוך הספל. ופסקו בגמרא הלכה כרבי יוסי כדאיתא התם, אמר שמואל הלכה כרבי יוסי, וכן אורי ליה רבי אבא לקלא הלכה כרבי יוסי^ח.

שיוצא ממנה דם נדות שהוא למעלה בעומק הרבה ע"כ. וראה בבבלי (נ"ט) ור"ס (נ"ט):
(ב) כלומר, מה הטעם שרבי מאיר מטמא בעומדת, משום דחושש למיעוטא, ולפי דבריו יושבת בכל עניין טהורה! והקשו בגמרא, דכיון דחושש למיעוטא מדוע ביושבת טהורה! והרי גם ביושבת יש לחוש דעכבה מי-רגליה, דילמא הדור למקור ואייתו דם! ותירצו, במזנקת. והכי קתני: עומדת, לעולם טמאה. יושבת, איכא גוויי דטהורה וכגון שזינקה. כ"כ הר"ן בחידושי לנדה (נ"ט):
(ג) כלומר, נהי שזרמו המים כדרכם לצאת החוצה, מ"מ מחמת עמידתה חזרו המים ונכנסו למקור, וכשיצאו משם גררו איתם דם:
(ד) מזנקת, נהי נמי דלא הדור למקור. מיהו מאן לימא דבהדי מייר בא דנימא דאי לא ממקור הוא מדאתא בהדי מייר. אלא ממקום מייר באו ומכה יש בה (נ"ט):
(ה) תירצו דמזנקת ניהא לרבי יוסי דלא חייש למיעוטא. אולם לרבי מאיר דחייש למיעוטא, הקשו בגמרא שוב דגם במזנקת יש לו לחוש, שמא לאתר שנגמרה לחטיל מי-רגליה בא הדם מהמקור! ותירצו, ביושבת על שפת הספל ונמצא דם בתוך הספל. דאם איתא דבתר דתמו מיא אתא דם, על שפת הספל חיה לדם להימצא, והיינו לרבי מאיר. כ"כ הר"ן בחידושי לנדה דף נ"ט ע"ב:
(ו) ומיירי בספל בזק. דאי לא בדוק הוי ליה ספל ביטויי וטהורה כמבואר בדברינו לעיל סימן ק"ע, וכ"כ החוות דעות והמקום. ס"ק (ז) ועוד:
(ז) והקשו התנודיה (ולמח) אמאי טהורה ביושבת על שפת הספל. דגם בזה קשה שמא בא דם כדרכו! ותירצו, שמא בשעת זינוק אי"א לדם לברא כדרכו, שמחמת הזינוק נסתם המעיין של דם ע"כ. ומבואר כשנזקב חשתן פתוח נקב הדם סתום:
(ח) ופירש רש"י, דילמא בתר דתמו מיא אתא דם ממקור, ולא מחמת מי-רגליים:
(ט) פירוש הדברים, דמאונתו מקום יוצא דם וגם מי-רגליים. הדם לעולם דרכו להיות שותת. נחת ואינו מקלח. אולם מי-רגליים באים דרך קילוח. והקשו בגמרא, אע"ג דאוקמה שמואל במזנקת, עדיין יש לחוש שבא הדם מהמקור בסוף הקלקלה! ותירצו, אמר רבי אבא דחכא מיירי ביושבת על שפת הספל ע"כ. ונחוי און, דאם נמצא הדם על שפת הספל, רגליים לדבר שהדם מהמקור וטמאה, דהא אין דרך דם הנדה לצאת בקילוח, אלא הולך ושותת ונסרך על שפת הספל. אולם אם נמצא הדם בתוך הספל בידוע שהוא דם מכה וטהורה, דיצא הדם בקילוח עם המים. והכא מיירי שנמצא הדם בתוך הספל ולזה טיהרה רבי מאיר:
(י) דע, הא דמתיר רבי יוסי בראתה דם במייר הי"מ אפילו שהרישה ומזעזע נפת. והגם דקיייל בכ"ד דאם הרישה טמאה (ממטל דמיט לעיל סימן ד-ו), מ"מ שאני

סיכום: אין להחמיר בכתמים לחוש ליום מציאתם כמו שחוששת ליום ראיית וסתה. ואין הכתמים קובעים וסת ולא עוקרים וסת, חוץ מכתמי עד הבדוק לה שאכן מטמאין בכל-שהוא, והם לה כראייות לכל דבר. כ"כ הראב"ד והראשונים, וכן פסק מרן השלחן ערוך. הלכך ראתה בר"ח ניסן ובר"ח אייר ובר"ח סיון (א) כתם כגריס ועוד על בגדה או על בשרה: אינה קובעת וסת, ואינה חוששת לפרוש בר"ח תמוז. וכן אינה עוקרת את הוּסֵת הקבוע שהיה לה כגון ביום ה' בחודש. ומ"מ טמאה נדה מחמת ראיית ר"ח ניסן וצריכה שבעה נקיים. וכן בר"ח אייר וסיון.
(ב) ראייה ממש בלי הרגשה: ר' זלמן מיקל ודינה ככתם ואינה קובעת וסת ואינה פורשת. אולם הלבוש ועוד מחמירין, וקובעת בזה וסת וצריכה לפרוש בר"ח תמוז. ומ"מ טמאה נדה מחמת ראיית ר"ח ניסן וצריכה שבעה נקיים. וכן בר"ח אייר וסיון.
(ג) כתם על עד הבדוק לה: קובעת בזה וסת וחוששת לר"ח תמוז. ואם בדקה בעד רק פעם אחת, דעת חוט שני ועוד שצריכה לפרוש. אולם דעת הלבוש דאינה צריכה לפרוש. וכן דעת הבית שלמה והרי בשמים וערוגות הבשם ודרכי תשובה ועוד.

סימן ק"פ

← 7 שאלה: הטילה מים בספל בהיותה עומדת או יושבת ויצא דם עם מי-רגליה, מה דינה? והאם יש חילוק אם מזנקת או שותתת, או שהרישה שנופה מזעזע?

תשובה: כל המטילה מי-רגליים בעמידה רחמה דחוק וצר, ומחמת זה פְּעָמִים שאין המים מקלחים על נְקֵלָה. אולם כשמטילה מי-רגליים בישיבה רחמה אז פתוח לרווחה ומחמת זה המים מקלחין באין מפריע. וכשהמים יוצאים בקילוח היא נקראת מזנקת, דחיינו שמי-רגליה מקלחים בלא הפסקה. וכשהמים יוצאים שלא בקילוח היא נקראת שותתת, דחיינו שמי-רגליה נדחקים לצאת מעט מעט. והגם שברוב המקרים האשה מטילה כדרכה מי-רגליים ואין יוצא עמם דם, אך פעמים ייארע לה שיוצא דם עמם^א ובאנו לבית הספק, שמא דם נדות הוא

כמבואר בדברינו לעיל סימן י"ב ד"ה ופסק:

(א) דע, כי בשייט בכמה דוכתי מבואר כי בגיד האיש יש שני נקבים כדקתני בבבלי (נ"ט): שני נקבים יש באדם. אחד מוציא שתן-אחד מוציא ש"י. ואין בין זה לזה אלא כקליפת השום ע"כ. וכן ביבמות (נ"ט) בהחל עובדא דהוה בממבדיתא איסתתים גובתא דשכבת זרע ואפיק במקום קטנים. ועוד אפילו אמוראי (נ"ט) במטיל מים משני מקומות. והנה החזו"א (נ"ט) ס"י ס"ג (ז) הביא גמרות אלו וס"ל דנשתנו הטבעים, ואצלינו אין בגיד. אלא שביל אחד והזרע נכנס בגיד בראשו שסמוך לגוף. ומאי דנקטו הפוסקים בדבריהם שני שבילין והו ע"פ הגמרא. אבל כיום אנו רואין שאין שם אלא שביל אחד ועל פרחו נשתנו הטבעים. אולם בשו"ת חשב האמוד (נ"ט) ס"ט (ח) ס"ל דלא נשתנו הטבעים, ואותה הדרך המשמשת לש"י משמשת גם למייר, וכן היה בזמני הגמרא ואין בזה שינוי-הטבע. והברייתא בבכורות מיירי על המקום שלפני הגיד אשר בו נפשים שביל הזרע תבא מן הביצים, ושביל השותן תבא מן השלפוחית ומתחברים והיו לאחד להמשך אל הגיד. ושם אם נקב זה לזה נעשה עקר. וכן גבי ההוא דאיסתתים ע"כ. עכ"פ באשה ודאי יש ב' נקבים שכן הסביר מהרי"י וי"ל (נ"ט) כ"ה כ"ה ס"ה (ל"ה) דיש לה שני נקבים. אחד שיוצא ממנה השותן והוא למטה סמוך ליציאתה. והאחד

דרך בת עמי סימן ק"ט

תפג

ומבואר מהרא"ש שבעה. א אפשר לה לזנק גם בעמידה, ודלא כרש"י. ב ר מאיר דמחמיר בעי תמיד תרתי לטיבותא, יושבת ומזנקת. ור יוסי דמיקל בעי לפחות חדא לטיבותא, יושבת או מזנקת. ג רבי מאיר מטמא בעומדת ואף במזנקת^א, וכן בשותתת אפילו יושבת^ב. ד רבי מאיר מטהר ביושבת ומזנקת^ג. ה רבי יוסי מטהר ביושבת ואפילו שותתת^ד, ואצ"ל ביושבת ומזנקת. ו רבי יוסי מטמא בעומדת ושותתת^ה. ז מסקנת הרא"ש. א) **יושבת** טהורה בכל ענין ואפילו שותתת. ב) **עומדת ומזנקת** בתוך הספל טהורה, **עומדת ושותתת** בתוך הספל טמאה:

אולם הרמב"ם (פי' מהס' כ"ה ה"ה) ס"ל כרש"י שכן כתב, האשה שהשתינה מים ויצא דם עם מי-רגליים, בין שהשתינה והיא עומדת, בין שהשתינה והיא יושבת, טהורה. ואפילו הרגיש גופה ונדדעוזה אינה חוששת^א, שהרגשת מי-רגליים היא זו, שאין מי-רגליים מן החדר. ודם זה דם מכה הוא בחלחולת או בכלוא^ב ע"כ. וכתב הרב המגיד פלוגתת דרבי מאיר ורבי יוסי, ובגמרא פסקו הלכה כרבי יוסי ע"כ. ומבואר דפוסק הרמב"ם כדעת רבי יוסי, ואין חילוק בין מזנקת לשותתת, בין עומדת ליושבת, ובכל ענין טהורה. והדם שמצאה במי-נגליה הוא ממכה שיש לה שם, ולא אמרינן ביה דהדור מי-רגליים למקור וחביאו דם. וכ"כ הרמב"ן בחלכות נדה (פי' ה"ה) השתינה מים ויצא דם עם מי-רגליה בין מעומד בין מיושב טהורה. ואפילו הרגיש גופה ונדדעוזה אינה חוששת אפילו בזמן הזה, שהרגשת מי-רגליים היא זו, ובידוע שאין דם הבא עם מי-רגליים אלא דם מכה ע"כ. והרי זה כדברי רש"י והרמב"ם. וכ"כ הרשב"א בתורת הבית (פי' ז' ע"ד ה' ט"ז) ולאחר שהעתיק פלוגתא דתנאי ומאי דאוקמוה שמואל ורבי אבא כתב, ומסתברא דכל הדין שקלא וטריא אליבא דרבי מאיר הוא. דכיון דאיהו חייה אפילו בא הדם בשעת צרכים, נחוש נמי כל היכא דאיכא למיחש. אבל לרבי יוסי, כיון דבשעת צרכים אתא דם, חזקה עם המים בא ואפילו נמצא על שפת

ובשקלא וטריא דתלמודא נחלקו הראשונים אי הוא אליבא דרבי מאיר לחודיה ואו בכל גווי טהורה דהא רבי יוסי מטהר ופסקינן הלכה כוותיה, או דילמא מיירי גם אליבא דרבי יוסי ולא בכולהו מילתא טהורה, והנה רש"י פירש **במזנקת**, מקלחת, דכיון דנפק בקילוח כי אורחא, לא דחיקא ולא הדור מי-רגליים למקור, ואין דרך דם מקור לצאת עם מי-רגליים. אבל **שותתת** איידי דאוקמה אנפשה הוא, ואיכא למימר הדור כאילו עומדת^א. אבל עומדת אי-אפשר לה לזנק ע"כ. ומבואר מפירושו, דכל מאי דשקיל וטר תלמודא הוא אליבא דרבי מאיר לחודיה דמטהר רק **ביושבת ומזנקת**, דאז המים מקלחים כדרכם ואין חשש לחזרתם. אבל בעומדת מטמא בכל ענין, דאי-אפשר לה להיות מזנקת אלא שותתת. וכיון דקיימא לן כרבי יוסי, הלכך בכל ענין טהורה, בין עומדת בין יושבת בין מקלחת בין שותתת. **אולם התוספות** (פי' ה"ה ט"ז) העתיקו פירוש רש"י וחקשו עליו, אמאי בעומדת אי-אפשר לה לזנק, אם כן אמאי נקט כלל עומדת! לא ליתני אלא **יושבת**, ולפלוג בין מזנקת לשותתת^ב ע"ש. ומבואר מהתוספות דהשקלא וטריא הוא גם אליבא דרבי יוסי, וגם בעומדת יכולה לזנק, ותליא מילתא אם מזנקת או שותתת. הלכך אם עומדת ומזנקת טהורה, עומדת ושותתת טמאה:

וכדברי התוספות כ"כ הרא"ש (פי' נדה סימן ט"ז) ולאחר שחקשה על רש"י כתב, ומיחו נראה לפרש דעומדת אפשר לה לזנק, והכי פירושא דסוגיא דשמעתין. יושבת נמי נימא מי-רגליים הדור למקור ואייתי דם. דסלקא דעתך דמתניתין איירי בכל ענין בין בשותתת בין במזנקת. הלכך **פריך**, דכי היכי דבעומדת טמאה בחדא לריעותא, במה שאין רחמה נפתח שיוכלו מי-נגליה לצאת להדיא אלא נעצרין שם, ואיכא למימר דהדור למקור ואייתי דם, ואע"ג דאיכא חדא לטיבותא דמזנקת, **יושבת** נמי תהא טמאה היכא דשותתת כיון דאיכא חדא לריעותא! ומשני, כולה מתניתין איירי **במזנקת**, ותרתי לטיבותא בעינן. הלכך עומדת אע"ג דמזנקת טמאה כיון דאין רחמה נפתח. ויושבת נמי אי שותתת טמאה. והא דלא מפליג ביושבת לטמאה היכא דלא זינקה, דניחא ליה טפי לאשמועינן דעומדת טמאה, אע"ג דזינקה. ולחך פירושא לא אשכחן דמטהר רבי יוסי בעומדת ושותתת, כיון דרבי מאיר לא איירי אלא במזנקת. ורבי יוסי טיהר מה שטימא רבי מאיר. אבל בעומדת ושותתת דלא איירי בה רבי מאיר, לא אשכחן דמטהר רבי יוסי. והא דמוקי הש"ס יושבת דמתניתין, ביושבת על שפת הספל ומזנקת לתוך הספל, נראה דהיינו דוקא לרבי מאיר דמטמא ביושבת ושותתת! הלכך במזנקת נמי איכא למיחש דבתר דתמו מיא ופסק הזינוק ואין המים יוצאין בגבורה, הואי לה כמו שותתת וחזור מייר למקור וחביאו דם. אבל לרבי יוסי, דמטהר עומדת בחדא לטיבותא דמזנקת, ביושבת ושותתת נמי לא חייה דילמא בתר דתמו מיא אתא דם, ומטהר יושבת בכל ענין ע"כ.

א) כיון דאיכא גריעותא דעומדת, לא מהני טיבותא דמזנקת, כיון שאין רחמה נפתח, חיישינן דמי-נגליה הדור למקור ואייתי דם.
 ב) כיון דאיכא גריעותא דשותתת, לא מהני טיבותא דיושבת, ועדיין איכא למיחש וכ"ל, דלטעמיה בעינן תרתי לטיבותא תמיד.
 ג) כיון דאיכא תרתי לטיבותא יושבת וגם מזנקת, תו ליכא למיחש דהדור מי-רגליים למקור ואייתי דם דהא השתא רחמה פתוח.
 ד) כיון דאיכא חדא לטיבותא דיושבת, תו לא שני לן גריעותא דשותתת. דכשיושבת רחמה פתוח, ולא חיישינן דהדור מי-רגליים.
 ה) כיון דאיכא תרתי לגריעותא עומדת וגם שותתת, לא מהני, כיון שרחמה לא נפתח חיישינן דמי-נגליה הדור למקור ואייתי דם.
 ו) ומקורו מנדה (ט"ז) אמר שמואל, בדקה קרקע עולם וישבה עליה ומצאה דם עליה טהורה. וחקשו בגמרא על שמואל דמטהר ממשנתו, שרבי מאיר מטמא בעומדת ומטהר ביושבת. היכי דאמי, אם הרגישה, יושבת מדוע טהורה! ואם לא הרגישה, עומדת מדוע טמאה! ותירצו, לעולם דהרגישה ואימור הרגשת מי-רגליים הואי. עומדת, הדור מי-רגליים למקור ואייתי דם. ויושבת טהורה ע"כ. ולזה כתב הרמב"ם דאינה חוששת אפילו הרגישה בגופה ונדדעוזה, דהאיי זעווע אינו דם נדתה אלא מהתעוררותה להטיל מי-רגליים. והג"ה צ"ל דגמרא דאפילו בנדדעוזה טהורה יכון אף לשיטת רבינו הנטל וסיעתו דמחמירין לא לטהרה אלא ביושבת ומקלחת. וכן חזיניה לערוך השלחן (סי' ה') שכתב שלדעת רבינו הנטל וסיעתו אין נ"מ בין הרגישה ללא הרגישה כמו לטברת הרמב"ם בכל גווי. וכ"כ בבדח"ש (סי' ט"ז) דלשיטתם תולין בהרגשה במי-רגליים אפילו נדדעוזה.
 ז) קשה, דהחלחולת הוא מעי הרעי! ואם כן, איך המכה נרמת שיצא דם עם מי-נגליה! ופירש החתם סופר (סימן ק"ד ד"ה ט"ז) שבכליות עוברים צינורות הפסולת ומשם יוצאים לשני צינורות הנמרים בכיס השתן. וכשיש דם בכליות או במחלך הכליות הוא נכנס לשתן. ובשעת מחלה זו נוצר שבייל בין החלחולת לכיס השתן ובמקום שיכנס הדם למקומו, הוא עובר למקום אחר כבטבוריים ובפסולת, הכולנה בחלחולת לבני מעיים שיש להם קצת שייכות לכיס השתן ומכיל ד' רש"י.

הכא בדין מ"ר דלא חיישינן כמבואר בנדה (ט"ז) ולקמן ד"ה אולם וכן בהערה י"ח:
 יא) כלומר שלא הטילה מים כדרכה, אלא העמידה ומנעה עצמה, ועתה מטילתם בשתייה ובדוחק, הלכך יש לחוש שחזר למקור:
 יב) כלומר, דאם לפי רש"י עומדת אינה מזנקת, היה ר"י מאיר צריך להשמיט ענין מזנקת, דהא ממילא כל עומדת אינה יכולה לזנק אלא שותתת, ויתני: רמ"א אם יושבת ומזנקת טהורה, ואם יושבת ושותתת טמאה ע"כ. וע"ש מה שתיצאו:

דרך בת עמי סימן ק"ט

הספל וקיימא לן כרבי יוסי ע"כ. והניף ידו שנית בקצר (ע"פ פעמים שרואה דם מגופה ממש ואינה חוששת. כיצד, ראתה דם עם מימי-נגליה, בין עומדת בין יושבת. על הספל או על שפת הספל ומוזקת לתוך הספל, בין נמצא דם בתוך הספל טהורה, שחזקה דם שיצא עם המים משביל המים בא. ואין טמא בה אלא חבא מן המקור ע"כ. וכ"כ המאירי (מחזיקו בטהרה) רבי מאיר אומר אם עומדת טמאה^ב. אבל יושבת טהורה, מפני שכשהיא יושבת אפשר שהיא מקלחת, ואפשר שלא תקלח אלא שתשתין בנחת. וכל שמקלחת אין מי-רגליים יוצאין בדוחק עד שחוש להזנקם לאחוריהם למקור. ומתוך כך אמר רבי מאיר ובתנאי שתזנק. שאם לא תזנק אלא תשתין בנחת, אף בזה אפשר שיחזור לאחוריהם למקור ויביאו דם עמהם, ועדיין יש לחוש שמא בסוף ההשתנה יצא הדם מן המקור, ולא בא עם מי-רגליים. ומתוך כך פירשוק לדעתו, ביושבת על שפת הספל, ומוזקת לתוך הספל^ב. ורבי יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה. ר"ל בין עומדת בין יושבת, בין מקלחת בין שאינה מקלחת, אפילו עומדת בשפת הכלי. שכל דם שיצא עם המים משביל המים בא, ואין דם טמא באשה אלא היוצא מן המקור. והלכה כרבי יוסי:

ועינא דשפיר חזי לשיטת רבינו חננאל (וכ"כ פסדה ודני מה"ט) דמפרש דרבי יוסי לאו לגמרי מטהר באשה שעושה צרכיה, וכמסקנא דרבי מאיר משום נדה איתאמר ע"כ. ומבואר דר"ח מחמיר טפי מכולם, וטמאה טומאת כתם מדרבנן^א כי יש לחלק בין טהרות לבין בעלה. דרבי מאיר מטמא משום נדה, ורבי יוסי מטמא משום כתם. ומה שאמר רבי יוסי בין כך ובין כך טהורה, מיייר דטהורה לטהרות בדיעבד, אבל לבעלה אסורה. כלומר מה שמטהר רבי יוסי לא לגמרי מטהרה אפילו מטומאת כתם, אלא מטהרה מטומאת הנדה, שבזה לא ס"ל כרבי מאיר דטמאה נדה. על-כל-פנים, מה שמטהר רבי מאיר גם רבי יוסי מטהר. וכיון דבגמרא איפסיקא הלכתא כרבי יוסי, הלכך הוראה דם במי-נגליה אין לחקל כלל בעומדת אלא ביושבת. וגם ביושבת הני מילי במזנקת, ובנמצא הדם בתוך הספל, הכל כפי מסקנת הגמרא לעיל. אולם אם נמצא הדם על שפת הספל, טמאה^ב. וכן דעת

(א) רצה לומר שדם המקור אינו מקלח אלא שותת ויורד. וכשמשתנת מעמד אי-אפשר לה לקלח והדם שותת ויורד. ואף שדם זה עם מי-רגליים בא, והיה לנו לומר שמשביל מי-רגליים בא שיש שם שחיץ או מכה במקום, מכל-מקום הואיל ויוצא שלא בקילוח כדרך דם המקור, אפשר שמתוך שמי-נגליה יוצאים בדוחק מתוך עמידתה, חוזרים לאחוריהם למקור, ונקזתם יוצא-דם מן המקור (מאירי).
(ב) ואם תקשה, שמא בסוף ההשתנה יצא הדם! לא קשיא, הואיל ואין דם המקור יוצא בקילוח, אינו יכול להימצא בתוך הכלי אלא בשפתו שהיא עומדת עליו. וביון שנמצא בתוך הספל לא חיישינן (מאירי).
(ג) וקשה, דכיון דהוא מדרבנן הו"ל לטמאה רק בבגריס ועוד כפי כל דין תלייה במאכולת. וכיון דלא שמענא ליה מקמאי דטימא רק בכגריס ועוד, ואדרבה, מדסתמו ש"מ דאפילו במשהוא טמאה. ובבב"ש (פ"ק ד"ה כתב דהכא שנמצא הדם במייר אין לתלותו במיעוץ מאכולת. וכל שאין לתלותו במאכולת טמאה אף במשהוא ע"כ. ונ"ל דהטעם דהחמירו, דהואיל ועסקינן בלח פשוט דאי"א למיקם אמילתיה, דכינוד נשער בזה בשלמא כשנמצא כתם על חלוק, סדין, קסת, ספסל וכדומה, שפיר לשער במודיעה (מנעול מביט לעול סמוך קיט ד"ה טעם) אלא הכא קשיא, דמיד בצאת-המייר חזינן לכולהו מיא שבספל אדומים, ומאן הוא גבירא רבה דקא מסתד אי איכא כגריס דם במים? ודאמי למאי דאיתא בטושייע (ויל סמוך ל"ה פ"ג) דאם נתערב איסור והיתר והוא לפנינו, בענין שאין יכולין לעמוד עליו ולשער, אע"פ שהוא מאיסורים של דבדיהם אולינן לחומרא. ודון מיניה לאתרין. והטעם כתב שם חשי"ך דספק התלוי בחסרון ידיעה לא מיקרי ספק. הלכך, מה התם אי"א לשער בששים ואסור, הקא נמי בנדו"ד אי"א לשער בכגריס וטמאה.
(ד) שהרי ביושבת ומוזקת ונמצא הדם בתוך הספל גם רבי מאיר מודה דטהורה. אולם אם נמצא הדם על שפת הספל טמאה. ודעת ר"ח הובאה ג"כ בדברינו לעיל

מהר"ם מרוטנבורג, שכן תלמידו המרדכי בהלכות נדה (סימן תל"ט) הבי"ד וכתב, ופסק מהר"ם דוקא בשנמצא בתוך הספל טהורה. אבל יושבת על שפת הספל ונמצא דם על שפתו טמאה לכתחילה, אע"ג דקיימא לן כרבי יוסי דמטהר בכל ענין, ומסיק אפילו לכתחילה, מיהו רבינו חננאל פירש דהני מילי בתרי ספיקא. אבל בחד ספיקא דיעבד אין לכתחילה לא. והיכא דישבה על שפת הספל ונמצא דם על שפתו, וכן היכא דעמדה אפילו נמצא דם בתוכו, ליכא אלא חד ספק. ונכון להחמיר כפירוש רבינו חננאל ע"כ. ור"אנו לדעת דמהר"ם והמרדכי מחמירין כדעת רבינו חננאל, ומתירין רק בעובדא דאיתא בסיפא דמתניתין גבי איש ואשה^א, דהא איכא התם ספק ספיקא^ב (ובחא קיימא לן כרבי יוסי. אולם בנדון דידן דאיתא ברישא דמתניתין גבי אשה לחודה, נהי דלא ס"ל כרבי מאיר דטמאה משום נדה, טמאה מיהא משום כתם דליכא הכא אלא ספק אחד. גם בהגהות מיימוניות (פ"ה מהאוסר בילה פ"ה ב"ה) כתב בשם רבו מהר"ם דאף רבי יוסי לא מטהר ביושבת, אלא ביושבת על שפת הספל ומוזקת לתוכו ונמצא דם בתוך הספל, כדאוקימנא התם, דאם איתא דבתר דתמו מיא אתא דם, על שפת הספל איבעי ליה לאישתכוחי! אבל בענין אחר חיישינן, דילמא בתר דתמו מיא אתא דם מהמקור. דליכא למימר, דילמא הא דאוקימנא הכי, הני מילי לרבי מאיר דמחמיר. אבל לרבי יוסי דמיקל טהורה בכל ענין! הא ליכא למימר, דביושבת לא פליגי. וכי היכי דלא מטהר רבי מאיר ביושבת אלא בכהאי גוונא, הכא נמי לרבי יוסי, לפי שיטת ר"י (מנעול בסוספות. פל"ד) שפירש דכולה מתניתין בין עומדת בין יושבת איירי במזנקת. וכן לפירוש רבינו חננאל שפירש, דאפילו נמצא דם על המים דא"ר יוסי דטהורה, לא טהורה לגמרי קאמר אלא טהורה משום נדה וטמאה משום כתם, יש לפרש דרבי יוסי הכי קאמר כדפרשית ע"כ. ומבואר דהשקלא וטריא דתלמודא מיירי לתרויהו דתנאי. והוה חזית לשערי דורא (ובלשון מה"ט) שכתב, השתינה מים ומצאה דם במי-נגליה, טהורה. דקיימא לן כרבי יוסי, דבין עמדה והשתינה בין ישבה והשתינה טהורה, משום שהדם אינו בא מהמקור כי ממקום שחשתינה משם. כ"פ בספר התרומה. אבל מהר"ם כתב, חיישינן שמא בתר דתמו מיא בא הדם מן המקור ע"כ. ומבואר דמחמיר כדעת מהר"ם רבו. ובהגהות שערי דורא הביא בשם מהר"ט (פ"ה) דברי המרדכי וכתב, נמצא דעת מהר"ם, היושבת על שפת הספל ונמצא תוך הספל אז הוא ספק ספיקא וטהורה לכתחילה. וכן נראה דבכה"ג אפילו רבי מאיר מטהר. ע"כ הוריתי לה שתתלבן ותבדוק בכל פעם שתרחץ להטיל מי-נגליה ותשב על שפת הספל. ואם אז נמצא גם בתוך הספל, טהורה לכתחילה ע"כ. (ומבואר מהר"ם ותלמידיו (המנעול והגהות) הע"ה) חמשה. א. האי שקלא וטריא בגמרא מיירי גם לשיטת רבי יוסי. ב. ודוקא ביושבת טהורה. אבל בעומדת טמאה בכל גווני ואפילו במזנקת, ודלא כהרא"ש. ג. ודוקא ביושבת על שפת הספל.

סי' קס"ט ד"ה ואשכחן ובהערה ג', בדין מאי דמדמי עד דאינו בדוק לחלטת מ"ר: (כ"ד) וכ"כ החוספות (מה"ט) ד"ה וד"ה הא דפריך בגמרא אסיפא דמתניתין (וטו). ובלשון לחטן סימן קפ"א למה לי חד. בבא? ומשיני, אי מרישא הוא אמינא דיעבד, קמ"ל סיפא דאף לכתחילה. לפירוש רבינו חננאל, לא קאי אף לכתחילה ארישא, אלא אסיפא דוקא:
ב"ה) ספק מן האיש ספק מן האשה. ואם תמצני לומר מן האשה, ספק מן המקור ספק שלא מן המקור כמבואר בדברינו לקמן סימן קפ"א:

דרך בת עמי סימן ק"ט

תפח

והמרדכי כתבו בשם מהר"ם דאין להתיר בעומדת, רק ביושבת על שפת הספל ונמצא הדם בתוך הספל. וכן פירש רבינו חננאל. והעתיק מן חב"י את תשובת הר"ן (סימן מ"ט) דאכן מסכים הר"ן למהר"ם דביושבת ונמצא דם רק על שפת הספל מודה רבי יוסי דטמאה. והטעם, דהנה שמואל ורבי אבא תרווייהו סבירא להו כרבי יוסי, וכיון דשקלו וטרו אליבא דרבי מאיר, שמע מינה דהאיי שקלא וטריא הוא גם לרבי יוסי. הלכך מודה רבי יוסי ביושבת על שפת הספל ומוזקת לתוכו ונמצא דם על שפתו ולא בתוכו, דטמאה. אבל אם נמצא דם בתוך הספל ועל שפתו, גם בזה חולקים. דלשיטת רבי מאיר דחושש למיעוטא, אם כן כל היכא דלא מוכחא מילתא להיתרא מטמא לה. אולם רבי יוסי דלא חושש למיעוטא, אם כן כל היכא דלא מוכחא מילתא לאיסורא מטהר לה עכ"ל הר"ן^{ט"ז}. ולענין הלכה, נראה דכדאי חס הרמב"ם והרשב"א לסמוך עליהם להתיר בכל גוונא. ואפילו אם הרגישה, טהורה, משום דאמרינן הרגשת מי-רגליים היא כמבואר ברמב"ם (לעיל ד"ה א"ל, וס"א ד"ה י"ח). וכן פירש הרמב"ן ע"כ. ופסק חב"י לקולא, ובכל גוונא טהורה גם בנמצא הדם רק על שפת הספל, דגם בזה אמרינן דבא דם מחמת מכה שבאותו מקום, ודלא כהר"ן והרא"ש, ואצ"ל דלא כ"ר"י וסיעתו. **אולם בדרכי משה** (סי' א') כתב את דעת מהר"ם מרוטנבורג שהביאו המרדכי והגה"מ. ובהגהות שערי דורא כתב שכן עשה מהר"ט, וכי"פ בנימין זאב (סימן ק"ט) ע"כ. ונראה דמחמיר כדעת מהר"ם. וכי"כ הבי"ח דיראה מדברי המרדכי דמהר"ם הסכים להחמיר כפירוש ר' חננאל. ואם כן אין לנו להתיר בעומדת כל עיקר, אלא אם כן ביושבת ומקלחת ונמצא הדם בתוך הספל ע"כ. ומבואר דמחמיר ודלא כקולת הרא"ש והטור, ואצ"ל דלא כקולת הרמב"ם:

ופסק מרן השלחן ערוך (סימן ק"ט ד"ה ט"ז): האשה שהשתינה מים ויצא דם עם מי-רגליה, בין שהשתינה והיא עומדת, בין שהשתינה והיא יושבת, הרי זו טהורה. ואפילו הרגישה גופה ונודעוזה אינה חוששת, שהרגשת מי-רגליה היא זו, שאין מי-רגליה מן החדר, ודם זה דם מכה הוא בחלולת או בכוליא ע"כ. ופסק לקולא כהרמב"ם וסיעתו. וכיון דהשקלא וטריא בגמרא הוא אליבא דרבי מאיר בלחודיה, תו לא שנא לן מאי דאסיקו בגמרא והלכה כרבי יוסי. הלכך לא מיבעיא דטהורה ביושבת, אלא אפילו עומדת וגם שותתת טהורה, דתלינן שהדם מהמכה. או כדכתב המרדכי (סי' ט) שמא הדם היה בספל מעיקרא, אלא דלא נבדק יפה. אולם הרמ"א חלק על השיע' והביא ב' דעות:

הדעה הראשונה: ויש אומרים דאין להתירה אלא ביושבת והשתינה. אבל בעומדת, אם מקלחת לתוך הספל ונמצא

אבל ביושבת באמצעו טמאה. ודוקא במזנקת. אבל בשותתת טמאה. ודוקא בנמצא הדם בתוך הספל. אבל אם נמצא על שפתו טמאה. הלכך מאי דאסיקו בגמרא (לעיל ד"ה א"ל) דבעי תלתא לטיבותא, היא גם שיטת רבינו חננאל וסיעתו:

ושיטה רביעאה אשכחן להר"ן (מהדקו גמ' נ"ט) שכתב, אבל לרבי יוסי דקיימא לן כוותיה, אפילו אינה יושבת על שפת הספל נמי טהורה. וכן נראה דעת הרמב"ם והרמב"ן. ומיהו, אם יושבת על שפת הספל, ונמצא על שפת הספל ולא בתוך הספל, טמאה. דבכ"ה ודאי מוכחא מילתא דבתר דתמו מיא אתא^{ט"ז} ע"כ. ומבואר דהגם דס"ל כהרמב"ם וכדעת רבי יוסי דמטהר בכל גוונא, מ"מ ביושבת על שפת הספל וזינקה לתוכו, מחלק. אם נמצא בתוך הספל טהורה, נמצא על שפתו טמאה^{ט"ז}:

אחרי חודיע י"י אותנו את כל זאת חזינן דאיכא ארבע שיטות בראשונים. שיטת הרמב"ם דמטהר בכל עניין, וכן דעת הרשב"א ורש"י. שיטת הרא"ש דבעי תרתי לטיבותא, וכן דעת התוספות. שיטת רבינו חננאל דמטהר רק בארבעה תנאים. ביושבת. במוזנקת. ביושבת על שפת הספל. ונמצא הדם בתוך הספל. וכן דעת מהר"ם ותלמידיו. שיטת הר"ן כדעת הרמב"ם דמטהר בכל עניין, וזולת ביושבת על שפת הספל וזינקה לתוכו, ונמצא על שפתו, טמאה:

כתב הטור (סימן ק"ט): האשה שמטילה מים בספל ונמצא בו דם, כתב הרמב"ם שהיא טהורה בכל עניין, בין יושבת בין עומדת ובין מקלחת או שותתת. וא"י הרא"ש כתב דיושבת טהורה בכל עניין, דכיון שהמקום רחב לא הדור מי-רגליים למקור להביא משם דם. אבל בעומדת שהמקום צר לה, אם מוזקת בתוך הספל שהמים יוצאין בקילוח, טהורה. אבל אם שותתין על שפת הספל, טמאה^{ט"ז} ע"כ. ומבואר דמחמיר הטור כדעת אביו הרא"ש, ודלא כקולת הרמב"ם וסיעתו. ולא זכר כלל את שיטת רבינו חננאל ומהר"ם והר"ן ועוד דמחמירים טפי מהרא"ש. ומרן הבית יוסף העתיק מתניתין והשקלא וטריא דאתי עלה בגמרא. ולאחר שהעתיק עוד את פירושי רש"י כתב, וכן נראה שמפרש הרמב"ם, שהרי פסק דבין עומדת בין יושבת טהורה, ולא חילק בין מוזנקת לשותתת. וכן פסקו הרמב"ן והרשב"א. אולם התוספות כתבו דעומדת אפשר לזנוק, וכי"כ הרא"ש דבעומדת ומוזנקת טהורה. אבל הגהות מיימוניות

(כ) דע כי הר"ן (סימן מ"ט) דחה דברי רבינו חננאל, ומה שכתבת בשם מהר"ם בשם ר"י, וזכי טיהר רבי יוסי דוקא לטהרות טהור, אבל לבעלה מודה לרבי מאיר, אין אלו אלא דברי נביאות, ואין להם על מה שיסמוכו, ולא ר"ח התוס' עלה ע"כ. ומרן הבי"ח הבי"ד וכתב, ואע"פ שכתב הר"ן כן וכי"כ הר"ב המגיד, אין לדחות מה שאמרו בשם ר"ח בגיליתא דחטיטא. והאריך להביא ראיה לדברי רבינו חננאל ממשמעות הסוגיא בנדה (נ"ה) גבי בדיקה בעד שאינו בודק לה והניחתו בקופסא. והתם, ואין לדחות דבריו לגמרי, ולומר דאין להם על מה שיסמוכו. ומיהו לענין הלכה כיון שהפוסקים פסקו לטהר אף לבעלה, עליהם סומכים:

(כא) אולם אם נמצא בתוכו וגם על שפתו, ראה לקמן ד"ה כתב ובהערה לקמן כ"ט שגם כהא"י גוונא יש לומר דמטהר רבי יוסי:

(כב) והנה כד דייקנן מדברי הטור נחזי דאין דבריו תואמים לדברי הרא"ש (לעיל ד"ה ומנ"ח). שביושבת להרא"ש טהורה בכל גוונא, ובעומדת אם מוזנקת טהורה ואם שותתת טמאה. והנה הטור חילק בעומדת, דאם מוזנקת לתוך הספל טהורה, ואם שותתת על שפת הספל טמאה. והרמ"א כתב ג"כ כחילוק הטור. והקשו האחרונים על חילוקים אלו, מהם הבי"ח והפרישה והטי"ז עיין עליהם במה שתיארנו, ובמה שכתב החוזה דעת (נלוס"ס, סי' א') לדחות תירוץ הטי"ז. והאריכו עוד בד"ן זה הפרי"ד (נפחיה לסימן ק"ט נשיטה הלכות). ומ"ז סי' א' ונשיטת סי' כ"ג ובבד"ה"ש (סי' ו' ונלוס"ס) ובערוה"ש (סי' י"ג י"ד ו"ה וקנה ב"ש) (נלוס"ס ה"ט, סי' א') ועוד:

(כג) ומבואר מהר"ן, דאכן סבירא ליה כדעת מהר"ם מרוטנבורג דאם נמצא על שפת הספל לחודיה דטמאה. אולם אם נמצא בתוכו וגם על שפתו, מה שמטמא בזה מהר"ם מרוטנבורג ליכא הוכחא שגם כהא"י גוונא איכא למימר דמטהר רבי יוסי. והסביר הר"ן דבריו והוסיף, הלכך אם נמצא דם בתוך הספל וגם על שפתו, לא מוכחא מילתא כלל, לפי שהדבר ידוע שהמי-רגליים שמוזקים מתחילתם, בסופם שותתין, וכיון שכן, כמו שאתה אומר דביושבת באמצע הספל ונמצא דם בתוכו, דלרבי יוסי טהורה משום דלא מוכחא מילתא, דמסתמא אמרינן שדם זה עם מי-רגליים בא ולא מן המקור, כך יש לומר בנמצא דם בתוך הספל וגם על שפתו, דלרבי יוסי טהורה, דליכא הכא הוכחא כלל שדם זה עם מי-רגליים הוא בא. וכשם שזינקו מתחילתן כך זינק עמהם הדם, וזהו דם הנמצא בתוך הספל וכמו שהמי-רגליים שותתו בסופן כן שותת עמהם הדם, וזהו שנמצא על שפת הספל, ולרבי יוסי טהורה. ועיין לקמן ד"ה נמצא:

דרך בת עמי סימן ק"ט

שם דם, טהורה אבל אם שותתין על שפת הספל ונמצא שם דם, טמאה, דהואיל והמקור צר-חוזרין למקור ומביאין דם ע"כ. וזוהי שיטת הרא"ש וחסור, דביושבת אפילו שותתת, או מקלחת אפילו עומדת, טהורה, דבחדא לריעותא לא מטמאין. אולם בעומדת ושותתת טמאה דאיכא תרתוי לריעותא. והסביר **הלבוש** (סימן ק"ט) **דביושבת** ואפילו שותתת, טהורה, דיש למי-כנגליה פתח פתוח לצאת בריוח, ואינם חוזרים לצד המקור שיביאו משם הדם. ודם זה בודאי בא ממכה שיש לה ממקום יציאת מי-כנגליה. וזה ששותתת, אינו אלא מפני שאינה משתנת בגבורה. אבל אם עומדת, אם מקלחת לתוך הספל ונמצא דם בתוך ספל, טהורה, דרחמה פתוח לרווחת, ויש מקום מרווח למי-כנגליה לצאת ולא חזרו לצד המקור. ובודאי גם דם זה הוא ממקום מי-כנגליה יצא ממכה שיש לה שם. אולם אם היא שותתת על שפת הספל ונמצא שם דם טמאה, שבזה לא נפתח רחמה, ומתוך שבית הרחם צר לא יוכלו מי-כנגליה לצאת בריוח, וחוזרין ודוחקין לצד המקור, ומביאין משם הדם.

הדעה השניה שהביא הרמ"א: ויש אומרים דאפילו ביושבת אין להתיר, אלא במקלחת ונמצא הדם תוך הספל. אבל על שפת הספל טמאה. ובעומדת בכל ענין טמאה. והכי נהוג ע"כ. וזוהי שיטת רבינו חננאל ומהר"ם מרוטנבורג ותלמידיו שהם, המרדכי והגהות מיימוניות ושערי דורא, ובנימין זאב ועוד דמחמירין לטמאה טומאת כתם. נמצא שהרמ"א פוסק לחומרא כלישנא בתרא וכדעת מהר"ם מרוטנבורג ודלא כהרא"ש. והסביר **הלבוש** (סימן דבשותתת טמאה בכל ענין אפילו ביושבת. וכן בעומדת טמאה בכל ענין אפילו במקלחת שודאי רחמה צר. והגם דמקלחת, זהו מפני שמשתנת בכח וגבורה, ואף-על-פי-כן טמאה שמתוך שרחמה צר חזרו מי-רגליים למקור והביאו משם הדם. ואין להתיר אלא ביושבת ומקלחת דאיכא תרתוי לטיבותא. ודוקא כשנמצא הדם תוך הספל, שאז ודאי יצא הדם עם קילוח מי-כנגליה וממקום מי הרגליים בא. אבל אם נמצא הדם על שפת הספל, טמאה אף-על-פי-שיושבת ומקלחת, דחיישינן שמא אחר שפסק הקילוח יצא הדם מן המקור ונטף על שפת הספל. שאם בתוך הקילוח יצא, היה לו להיות בתוך הספל! והכי נהוג לחומרא כלישנא בתרא ע"כ. וכן החמיר **הב"ח** (סימן כלישנא בתרא. וכ"כ **הש"ך** (סימן דכן נראה לפסוק כלישנא בתרא שהיא שיטת רבינו חננאל שכל דבריו דברי קבלה. וכן מוכח בהדיא מהגמרא (סימן מסוגית עד בדוק והניחתו בקופסא, דמשמע דרבי יוסי מטמא משום כתם. וכן הוא בתלמוד ירושלמי (נהל כ"כ ס"א) להדיא. ובשי"ס מדמה עד שאינו בדוק לאשה שעושה צרכיה (מסכתא כנכניט לגיל סימן קס"ט וסוגיות ד'). וכ"כ התוספות והמרדכי והאגודה והגהות שערי דורא ועוד עש"ב. וכן החמירו **בחכמת אדם** (כלל ק"ד סימן ז') ובבדי השלחן (סימן ד') ועוד. **הלכך** לשיטת רבינו חננאל ומהר"ם מרוטנבורג והרמ"א בעומדת טמאה בכל גווני. וכ"כ **הש"ך** (סימן ה') דבכל ענין טמאה, אפילו מקלחת לתוך הספל לחוד ע"כ. והסביר **במהצית השקל** (סימן ה') דאפילו מקלחת לתוך הספל ונמצא דם בתוך הספל לחוד, אפילו הכי כיון דאיכא חדא לריעותא דעומדת, טמאה: **וביושבת** לשיטתם נראה דאין הדין מחוור דין. דנהי דפסק הרמ"א (לעיל דם וקט"ג) כדעת רבינו חננאל וסיעתו, מ"מ

כד דייקין בדבריו נחוי דאין דבריו תואמים לדבריהם. דלשיטת רבינו חננאל וסיעתו בעינן יושבת על שפת הספל, ומשמע דאם ישבה באמצע הספל טמאה. והנה הרמ"א כתב יושבת בסתמא, ומשמע בין ישבה על שפתו בין ישבה על אמצעו, טהורה. ואכן עמד על זה הש"ך (סימן ז') וכתב, דאפילו ביושבת אין להתיר אלא ביושבת על שפת הספל. אבל ביושבת באמצע הספל טמאה, והרב קיצר במובן ע"כ. ומבואר דגם הרמ"א ס"ל הכי אלא דנקיט בקצירי. והסביר דבריו **במהצית השקל** (סימן ז') דבאמצע הספל, בין שותתת בין מקלחת, ונמצא דם במקום ישיבתה טמאה, דאפשר בתר דתמו מיא אתי דם ע"כ. וכ"כ **החכמת אדם** (סימן א) אבל ביושבת באמצע הספל טמאה והכי נהוג לחומרא ע"כ. וכ"כ **בלחם ושמלה** (לחם. סימן י') דטמאה ביושבת באמצע הספל ע"כ. וכן החמיר בבדי השלחן (סימן ט"ז) דביושבת על אמצע הספל ומקלחת לתוכו, טמאה, דיש לחוש שבא הדם כששתתה בגמר ההשתנה, ולא כשקילחה בתחילתה ע"כ. הנה עתה הובררה שיטתם ביושבת, ובעינן שתישב על שפתו והדם יהיה באמצעו. ולא מילתא היא, שנראה מרבינו זלמן (סימן ט"ז) דה"ל לחקל, דהש"ך כתב דלשיטה זו אין לטהר אלא ביושבת על שפת הספל, אבל לא ביושבת באמצע הספל. והרמ"א שלא כתב כך, יש לומר דסייל דלדינא אין להחמיר אלא בעומדת או ביושבת ושותתת בודאי, דהיינו בנמצא על שפת הספל. אבל בנמצא תוך הספל, אף שיושבת באמצע הספל, אף דאיכא למיחש דילמא בתר דתמו מיא והי"ל כמו שותתת הדור למקור ואייתי דם, מ"מ כיון דאפילו בודאי שותתת אינה טמאה אלא משום כתם^ט לשיטה זו, אם כן הוה ליה ספק כתמים ולקולא. ובגמרא לא פריך אלא לרבי מאיר דאמר טמאה נדה ע"כ. ונראה דמיקל כהרמ"א שהביאה בסוף ודן בה. וכ"כ **בטהרה כהלכה** (סימן ק"ט) שמסגנון ר' זלמן יתכן שנוטה לחקל כהרמ"א. וכ"כ בשו"ת אבני נזר (תורה. סימן קל"ג ס"ק כ"א) שרבינו זלמן כתב בדעת הרמ"א, שגם ביושבת באמצע הספל ונמצא דם בתוך הספל, נמי טהורה^ט.

נמצא הדם בתוך הספל וגם על שפתו גם בזה החמיר הש"ך (סימן דביושבת אין להתיר אלא במקלחת ונמצא הדם בתוך הספל לחודיה. אבל אם נמצא על שפת הספל גם כן טמאה, דאמרינן בתר דתמו מיא אתי דם ע"כ. וכן החמיר **החכמת אדם** (סימן א) נמצא הדם על שפת הספל ג"כ, טמאה. ואף שישבה ויצאו מי-כנגליה בקילוח, חיישינן שמא אחר שפסק הקילוח יצא הדם מן המקור, ונטף על שפת הספל ע"כ. וכן החמיר **בלחם ושמלה** (סימן א) נמצא בתוך הספל לחוד, דאז אין לחוש שמא בתר דתמו מיא אתא דמא. אבל אם נמצא גם על שפת הספל טמאה ע"כ. וכן החמיר בבדי השלחן (סימן א) אולם במרדס שמחה כתב שהנודע בשערים (סימן י"ט) ושב הכהן (סימן ל"ט) הקילו בכה"ג (ועיין הערה כ"ט):

ל) ונחלקו האחרונים אם דם במי-כנגליה דינו ככתם בעלמא דמטהרין ליה כשנמצא על דבר שאינו מקבל טומאה, או דמחמירין הכא טפי. יש מחמירין דלא דאמי לשתם כתם בעלמא, דהכא יש לחוש שמא הרגישה וסברה דהרגשת מי-רגלים. אולם יש מקילין וכל מאי דאיתאמר בדין זה מייירי בספל של זמנם דתלישא. אולם אסלא דידן מחוברת היטב לקרקע, והלכה פסוקה היא בשי"ס שאין קרקע מקבלת טומאה כמבואר בדבריו לגיל סימן קמ"ב. ועיין בטהרה הלכה (ענין ק"ח ושבח"ל וף ר"ג) ועוד: **ל**) ודבריהם היא שיטה חדשה דלא כר"ח ודלא כהרא"ש. דהרא"ש מטהר ביושבת אפילו בשותתת ור"ח אוסר ביושבת על אמצע הספל. ונראה כהש"ך, דהא הרמ"א חתים על לישנא בתרא והכי נהוג. ואי הוה בני לחקל הוה ליה לפרש:

דרך בת עמי סימן ק"פ

תפז

יושבת טהורה. רבי יוסי אומר, בין כך ובין כך טהורה. ובגמרא שקלי וטרי והקשו, מאי שנא עומדת, דאמרינן מי-רגליים הדור למקור ואייתי דם. יושבת, נמי נימא מי-רגלים הדור למקור ואייתי דם! ותירצו, אמר שמואל במזנות. והקשו, מזנות נמי דילמא בתר דתמו מיא אתא דם! ותירצו, אמר רבי אבא ביושבת על שפת הספל, ומזנות בתוך הספל, ונמצא דם בתוך הספל. דאם איתא דבתר דתמו מיא אתא, על שפת הספל איבעי ליה לאישתכוחי.

ומבוארת מסקנת הגמרא דעומדת אסורה בכל עניין. וגם ביושבת אין להתיר רק בתלתא. ^א יושבת על שפת הספל. ^ב מקלחת לתוך הספל. ^ג נמצא הדם בתוך הספל. והגם שפסקו בגמרא דהלכה כרבי יוסי, נחלקו הראשונים כמאן הלכתא, דהיינו אם מסקנת הגמרא מייירי רק לדעת רבי מאיר או גם לדעת רבי יוסי. דעת

הרמב"ם: ^א כיון דהלכה כרבי יוסי, הרי היא טהורה בכל עניין, בין מזנות בין שותתת, בין עומדת בין יושבת. וגם אם הרגישת ונודעזע גופה טהורה היא, דאין זו אלא הרגשת מי-רגליה, דם זה אינו אלא ממכה שיש לה בחלולת או בכלי. וכן דעת רש"י והרמב"ן. והרשב"א כתב דהשקלא וטריא בגמרא היא לדעת רבי מאיר לחודיה. וכיון שהלכה כרבי יוסי, הרי היא טהורה בכל עניין, בין עומדת, בין יושבת על הספל או על שפתו ומזנות לתוכו, בין נמצא דם בתוך הספל.

הר"ן: ^ב כהרמב"ם, אלא דביושבת על שפת הספל ומזנות לתוכו מחלק. אם נמצא הדם בתוך הספל טהורה, ואם נמצא הדם על שפת הספל טמאה.

הרא"ש: ^ג השקלא וטריא היא גם לדעת רבי יוסי דמיקל, אלא דבעי חדא לטיבותא, יושבת או מזנות. אבל בתרתי לריעותא, עומדת ושותתת, מטמא. ורבי מאיר מחמיר ובעי תרתי לטיבותא, יושבת וגם מזנות. וכיון דהלכה כרבי יוסי, אם היא יושבת, טהורה בכל עניין גם אם שותתת. ואם היא עומדת, אם מזנות בתוך הספל טהורה, הואיל ויש חדא לטיבותא ^(מוקפת). אולם אם היא שותתת בתוך הספל, הרי היא טמאה הואיל ויש תרתי לריעותא ^(שומח ונס צוהמת). וכן דעת התוספות.

רבינו חננאל: רבי מאיר מטמא משום נדה, ורבי יוסי מטהר משום נדה אבל מטמא משום כתם. וכיון דהלכה כדעת רבי יוסי, אם ראתה דם במי-רגליה והיא עומדת, בכל עניין טמאה. ואם היא יושבת, טהורה דוקא ^א ביושבת על שפת הספל. אבל באמצעו, טמאה. ^ב במזנות. אבל בשותתת, טמאה. ^ג נמצא הדם בתוך הספל. אבל נמצא הדם על שפת הספל, טמאה. וכן דעת מהר"ם, הגהות מיימוניות, המרדכי, שערי דורא ועוד.

ולעניין הלכה, הנה אע"ג שהרמ"א והבי"ח והשי"ך ועוד החמירו כדעה שניה המובאת ברמ"א, מ"מ לאו מילתא היא שכן כתב הסדרי טהרה ^(סי' ק"פ סי' ק"א סי' ק"ב סי' ק"ג) אך מאן גבר ומאן ספין לידע בזמן הזה, איזה הוא שפת הספל ואיזה הוא תוך הספל ע"כ. ולפי זה נראה דאין לחקל. וכ"כ בבדי השלחן ^(סי' ק"פ) דכיון שלדעת רבינו חננאל וסיעתו אינה טהורה אלא במקלחת, ובנמצא רק בתוך הספל ולא על שפתו, קשה להורות היתר בזה למעשה, מפני שאין אנו בקיאין כל-כך מהו מקלחת ומהו שותתת ומהו שפת הספל ומהו תוכו. ומ"מ ביש עוד צדדים להתיר יש לחקל ע"ש. וכ"כ במלבושי טהרה ^(הקט"ו סי' ח') ובמל' מ"ס חיים ^(סי' ק"א) ה"ב דמלכות ^(סי' ק"א) כן לדינא, דהאידינא אין לטהר בנמצא בתוך הספל והיא יושבת על שפתו ומקלחת לתוכו, כיון שאין אנו בקיאין על בוריו לידע דבר זה, איזה נקרא שפת הספל ואיזה נקרא תוכו. זולת מי שדעתו רחבה ואומר שהוא יודע ויכול להבחין ועומד על דעתו לחקל בזה אין מזחיחין אותו ^(סי' ק"פ) ע"כ. וחוסר בקיאות זה הוא דוקא להרמ"א וסיעתו דפסקו כרבינו חננאל. אולם לדעת מרן השלחן ערוך וסיעתו שפסקו כדעת הרמב"ם אין צורך לבקיאות בהני חילוקים. וכל-שכן לדעת הרשב"א דלא מחלק בין עומדת בין יושבת על הספל או על שפת הספל ומזנות לתוך הספל, בין נמצא דם בתוך הספל, ובכל עניין טהורה. וכ"כ בשבט הלוי ^(סי' ק"א) שלבני ספרד יש לחקל כדעת השלחן ערוך דטהורה בכל אופן וטוב לעשות שאלת חכם ע"כ. וכ"כ בקדושת ישראל ^(סי' ק"א) אם בא הדם יחד עם המי-רגליים ^(סי' ק"א) נקטינן כדעת רבינו הרמב"ם ומרן השלחן ערוך שפסקו, שבין השתינה עומדת בין יושבת, הרי זו טהורה ואפילו הרגישת בגופה ונודעזעה. שאין דם זה אלא ממכה שיש לה בחלולת או בכלי. ודלא כהרמ"א דהחמיר והביא שיטות וחילוקים שונים ^(סי' ק"א) ע"כ. ועד הנה עזרנו רחמיו ולא עזבונו חסדיו למחזי דין אשה שראתה דם במי-רגליה. אולם איש ואשה שהטילו מים בספל אחד עיין בדברינו לקמן סימן קפ"א. והמקנות עצמה סמוך לאחר שחטילה מי-רגליים וראתה דם עיין בדברינו לעיל סימן ח'.

סיכום: המטילה מי-רגליים ומצאה בהם דם, תליא מילתא אם הטילתם עומדת או יושבת. והמקור במשנה בנדה ^(נ"ט): האשה שהיא עושה צרכיה ^(מי-רגליים) וראתה דם. רבי מאיר אומר, אם עומדת טמאה, ואם

לב) גם לשיטת המחמירין ניתן לחקל ע"י נסיון בדיקה. כיצד, שתושב על שפת הספל ותקלח לתוכו, ואגב קילוחה תיטלנו חבירתה בלא ידיעתה. ואם נמצא דם, טהורה, דכיון שלקחה הספל ולא ידעה מזה, בודאי לא נדחקה ולא עצרה מי-רגליה, ואו תולין הדם ממכה שבכליותיה. כ"כ הסד"ט ^(סי' ק"א) בשם הרב השואל, אלא דלא הסכים לדעתו ודחאו דמי יכול להבחין איזו היא מקלחת ואיזו שותתת ע"ש. אולם הפוסקים דחו חומרתו, ש"כ הנוב"י ^(מה"ל) ט"ו ד"ל שזהו נסיון גמור, אלא דאין לעשותו רק בראתה דרך מקרה. וכ"כ בדרכי"ת ^(סי' ק"א) בשם משיבת נפש ^(ח"ל) ט"ו י"ג להשיג על הסדרי טהרה דאסר, דמאחר דרובא דרובא מהפוסקים מכשירין בכל גוונא יש להתיר ככהאי גוונא. וכן דחה הסד"ס רמזים ^(סי' ק"א) דברי הסדרי טהרה ואין מקום להחמיר. וכ"כ בתשובת נ"צ הכהן דיש לנהוג כך:

לב) ובכתמים שומעין לחקל. ואסלות דידן חוי כספל שאינו ברוך דמסתמא יושבת עליו מבלי לעיין בו. ועוד כיון שמחוברת לקרקע אינה מקבלת טומאה ובוה יש לסמוך על המקילין כמבואר בחערה ל'. ועוד שפעמים שנצבעין מי-רגליה לאדום מחמת שאכלה סלק וכיוצא בזה ולא אדעתה. וטוב שלא תעיין כלל במי-רגליה. וכל זה כשיושבת על האסלא. אבל בעומדת ומטילה מים וזה יתכן רק ברחיצתה ליכא למיחש למידי שמיד מתערבים מי-רגליה במי הרחיצה. ואמנם אם יש לה האיי ריעותא בקביעות או דרך כלל, ותיגש לבעלי הרפואה שיאמרו לה מהיכן מקור דם זה. אולם אם ראתה בפתע פתאום דם במי-רגליה, השתא בעינן לאורוי לה כדת מה לעשות וכנ"ל. ועל-כל-פנים ראוי שתשאל חכם כל מקרה לעניינו: [

הכא ספק ספיקא. ספק בא הדם מן האיש, ספק מן האשה. ואם תמצא לומר בא הדם מן האשה, שמא דם זה ממי-נגליה ולא מן המקור. וכ"כ הרשב"א בת"ה הקצו (דף כ"ט) ואין צריך לומר איש ואישה שעשו צרכיהן בתוך הספל ונמצא דם בספל שהיא טהורה, שיש כאן שני ספיקות ע"כ. ומה דנקט ואין צריך לומר, כלומר שהרשב"א לשיטתו מטהר אפילו לבדה, כל-שכן כשיש לתלות גם באחר. וכ"כ המאירי (מחשבו להם נ"ט) ור' יוסי מטהר. ופירשו בגמרא שבו אף רבי מאיר מטהר אפילו בעמידה, שהרי ספק ספיקא הוא^א. ורבי שמעון הוא שמטמא, מפני שאינו לדעתו אלא ספק אחד, שחזקת הדם מן האשה הוא ולא מן האיש, שאין דרכו של איש להוציא דם. ואצ"ל שבוו הלכה כרבי יוסי, שאף בראשונה הלכה כמותו. ולא הוצרכה אלא לאשמועינן שלדעת רבי יוסי שמטהר אף לכתחילה כן, ר"ל שלכתחילה מתירין אותה לבעלה וליגע בטהרות, ואפילו בראשונה וכל-שכן בשניה. וכן הלכה ע"כ. וחנה הרמב"ם והרמב"ן לא הזכירו דין זה וזהו משום דפשיטא להו דבחדא ספיקא מטהרין, בספק ספיקא לא כל-שכן.

כתב הטור (סי' תל"ט): ואיש ואשה שהטילו שניהם מים בספל ונמצא בו דם, טהורה בכל עניין ע"כ. וכתב מרן הב"י דבפולגתא דרבי יוסי ורבי שמעון, הלכה כרבי יוסי. ומה שכתב טהורה בכל עניין, פשוט דהיינו לומר, דבין יושבת בין עומדת, בין שותתת בין מזנקת טהורה משום דהוי ספק ספיקא. דילמא מאיש אתא. ואת"ל דמינה אתא, דילמא לא הדור מי-רגליים למקור וממקור מכה בא. ולחרא"ש איצטריך^ב, דמפליג בנייהו בבבא דרישא. אבל להרמב"ם דמטהר כהיא בבא בכל עניין לא איצטריך, דבקל וחומר אתי. דחשתא בבבא דרישא דליכא אלא חד ספיקא מטהרים בכל עניין, כהאי בבא דאיכא תרי ספיקי לא כל-שכן! ומטעם זה לא הזכיר הרמב"ם דין זה, משום דמכל-שכן אתי מבבא דרישא ע"כ. ומבואר דאתי שפיר דהלכה כרבי יוסי לכתחילה, גם לדעת הרא"ש שחילק ברישא.

ומרן השלחן ערוך (סי' תל"ט סי"ג) לא פסק דין זה, דהא אתי מכל-שכן וכמבואר בבית יוסף. אולם הרמ"א (סי' תל"ט) הזכירו וז"ל: ודוקא כשנמצא הדם בספל שהיא משתנת שם לחוד, וידוע שהוא ממנה. אבל אם נמצא בספל שאיש ואשה מטילין שם מים, טהורה בכל עניין ע"כ. ומבואר דכל החילוק שחילק הרמ"א לחומרא וכדעת רבינו חננאל וסיעתו, ומסתבר נכמיט לעיל סי' ת"ט דהי' וק"ל הני מילי כשהטילה לחודה. אבל אם איש ואשה הטילו מי-רגליים בספל אחד, טהורה כדברי הטור דאפילו רבי מאיר מודה בתא. וכ"כ הלבוש (סי' תל"ט) דכל זה מירי דוקא בספל שהיא לבדה משתנת שם שידוע שהדם ממנה הוא, אלא דמספקין בו אם מן המקור אם ממנה שבמקום מי-נגלים. אבל אם נמצא בספל שהאיש והאשה שניהם הטילו שם מים, בכל עניין טהורה דספק ספיקא הוא.^ה

(ג) ספק הדם מן האיש ספק מן האשה. ואם תמצא למימר מן האשה, שמא לא מן המקור בא אלא עם מי-רגליים (מחלין).
 (ד) כלומר הטור הוצרך לכתוב טהורה בכל עניין, לאשמועינן דבהכא חרא"ש מתיר בכל עניין. וכ"כ הפרישה (סי' ד') כדברי הבי"י.
 (ה) והנה כד מעיינינן שפיר נהוי ספק ספיקא זה אינו מתהפך. שאם נתחיל לומר שמא מן המקור בא הדם, כבר היא טמאה וליכא ספק ספיקא: וכתב בערוה"ש (סי' י"ט) אפילו למאן דאמר (סי' ד') דבכל ס"ט צריך ס"ט מתהפך הכא אין צריך.

ופסק מרן השלחן ערוך להקל כהרמב"ם ובכל עניין טהורה. והרמ"א הביא דעת הרא"ש ור' חננאל, ופסק להחמיר כרבינו חננאל. הלכך ראתה דם במי-נגליה

אם עומדת ומזנקת. או עומדת ושותתת. או יושבת ושותתת: **לדעת מרן השלחן ערוך טהורה בכל עניין, ולדעת הרמ"א טמאה בכל עניין.**

אם יושבת ומזנקת: **לדעת מרן השלחן ערוך טהורה בכל עניין, ולדעת הרמ"א טהורה דוקא ביושבת על שפת הספל ונמצא הדם בתוך הספל. אולם אם נמצא הדם על שפתו, טמאה. ונחלקו אם**

נמצא גם על שפת הספל: **הש"ך ועוד מטמאין. אולם הנודע בשערים ושב הכהן מטהרין.**

ישבה באמצע הספל וחצאה דם בתוכו: **נראה מהרמ"א ועוד דטהורה היא. וכ"כ האבני נזר ועוד. אולם הש"ך ועוד רבים מטמאין.**

והאידיגא אין בקי ומומחה לידע מהו מקלחת ומהו שותתת, ומהו שפת הספל ומהו תוכו, כך כתב הסדרי טהרה ועוד. והני מילי לדעת הרמ"א וסיעתו. אולם לדעת מרן השלחן ערוך יש להקל, וכן כתב בקדושת ישראל דנקיטינן להקל, וטהורה בין הטילה מים עומדת בין יושבת, ואפילו הרגישה בגופה ונזדעזעה.

סימן קפ"א

שאלה: מה דין איש ואשה שהטילו בספל אחד מי-רגליים, ונמצא שם דם?

תשובה: דין אשה המטילה מי-רגליים בעמידה או בשיבה מזנקת או שותתת נתבאר בדברינו לעיל סימן קפ"ב. ועתה נפן לדין איש ואשה שהטילו מי-רגליים לתוך ספל אחד ואירע שנמצא בספל דם, וכדתנן בסיפא דמשנה (נ"ט): איש ואשה שעשו צרכיהן לתוך הספל ונמצא דם על המים. רבי יוסי מטהר. ורבי שמעון מטמא, שאין דרך האיש להוציא דם, אלא שחזקת דמים מן האשה^א ע"כ. והלכה כרבי יוסי, דהא פסק הש"ס דאף בלחודה הלכה כרבי יוסי (ומסתבר נכמיט לעיל סי' ת"ט), כל-שכן בתרווייהו^ב. ופירש רש"י, רבי יוסי מטהר, דהא אפילו באשה גרידתא מטהר דליכא אלא חד ספק. ספק בא מן המקור, ספק בא ממקום מי-רגליים. וכל-שכן חכא דדילמא מאיש אתו ע"כ. כלומר דאיכא

(א) וז"ל דדוקא באיש ואשה לחודייהו מטמא רבי שמעון. אולם אם משתמשים בספל גם גניף ובנותיה אזי איכא טובא ספיקות.
 (ב) והנה ברישא דהאי משנה הובאה מחלוקת רבי מאיר ורבי יוסי בדין אשה שמתילה מ"ר לחודה. ונחמיה נכמיט לעיל סי' ת"ט. ונחמיה בסיפא דמשנה הובאה מחלוקת רבי יוסי ורבי שמעון בדין איש ואשה שמתילים מ"ר בספל אחד. ומדשתמט התנא דעת רבי מאיר, שאלו בגמרא מה דעת רבי מאיר בסיפא ונחלקו ריש לקיש ורבי יוחנן. דעת ריש לקיש דגם בסיפא מטמא רבי מאיר. ודעת רבי יוחנן דרבי מאיר מטהר. בספא, והא דהזכירו שוב דעת רבי יוסי, איידי דסליק תנא ברישא מדרבי יוסי, פתח תנא הכא בסיפא בדרבי יוסי. וחקשו בגמרא על רבי יוחנן, רבי יוסי בחדא ספיקא מטהר, בספק ספיקא מיבעיא: כלומר למה לי למיתני שנית דעתו, הרי זה מיותר! ותירצו, מהו דתימא הני מילי בדיעבד. אבל לכתחילה לא, קמ"ל ע"כ. ופירש רש"י, קמ"ל ממשנה יתירתא (סו"ט) דלא איצטריך, דאפילו לכתחילה קאמר ע"כ. ואיתא ברייתא כוותיה דרבי יוחנן, רבי מאיר ורבי יוסי מטהרין בדין איש ואשה.

באר הגולה
כ מסקנת הגמ'
שם דף ג"ז ע"ב:
(י) פירוש במעי
הששת עוברת בה:

(ב) ויצא דם עם מי רגליה (ג) בין שהשתינה והיא עומדת בין שהשתינה והיא יושבת (ד)
הרי זו טהורה (ה) ואפילו הרגישה גופה ונודעוזה אינה חוששת שהרגשת מי רגליה היא
זו (ו) שאין מי רגליה מן החדר * דם זה דם מכה הוא בחלחולת (ז) או בכוליא: הגה (ז) וי"א

(ח) דלון לחתיכה אלא צינענה וכשתינה (ט) אצל צנומדת (י) * אם מקלחת לתוך הספל ונמלא
שם דם טכורכ אצל אם שוחטין על שפת הספל ונמלא שם דם טמא (יא) (יב) דכאילו וכמקום לר'
חזרין למקור ומציאין דם (כטור בשם כה"ש) (יג) * וי"א (יד) דאפילו צינענה אין לחתי

ביאורים

שיצא דם במ"ד ועי"ש מש"כ בזה: * אם מקלחת לתוך הספל וכו' אבל אם שוחטין על שפת הספל וכו'. ובפנים הבאנו מש"כ הט"ו לכאז בלשון הרמ"א בזה ומוקי לה הט"ו לדברי הרמ"א שהיא עומדת מעל לאמצעית הספל ונראה מזה דעת הט"ו דל"א אלו אין מחמירים אלא כשהוא דאי תרתי לריעותא אבל במשתנת מעומד וספק אם בא הרם בשעת קילוח או בשעת שתינה טהורה שהרי גם בצ"ד הט"ו יש להסתפק כן דשמא בא הרם בסוף ההשתנה שאז באים המי רגלים בשתינה ובמש"כ החו"ט והרא"ש בסוגיין ג"כ ב' ואעפ"כ משהר לה הרמ"א וכו' לה"א בשו"ע הג"ו בספר פרי דעה דספק תרתי לריעותא טהורה וביאר בזה בספר פרי דעה משום דתיתי לריעותא לא מיטמאה אלא מרובנן שחלוק בזה תרתי לריעותא לדין מחדא לריעותא לר' מאיר שם בסוגיין דמטמא לא מן החדרה כדאמר ר"ד ב' (וכ"כ החו"ט בסימן ק"צ ס"ק ב"ד דתיתי לריעותא לדין מטמא רק מדרבנן) ולכן יש להקל בספקו דהו"ל ספק רובנן וקילא עכ"ל אמנם בב"ח ובחשו" נוב"י חנינא סימן ק"ל כתבו דבספק תרתי לריעותא ג"כ מחמירין ל"א אלו שברמ"א וכן הביא בסו"ט בסימן ק"צ ס"ק צ"ה בשם תשובת דוד הרב מהר"ד להחמיר בספק תרתי לריעותא וביאר שם טעמו משום דתיתי לריעותא טמאה מן החדרה חלא כפ"ר הג"ל ולפי שיטת זו נוחא בפשיטות הא דייק הרמ"א גבי מקלחת שהיה לתוך הספל שהרי אין לטהר בזה אלא בעומדת על שפת הספל ומקלחת לתוך הספל ונמצא הרם בתוכו דאי דיעבד שלא בא הרם בשתינה שבסוף ההשתנה דא"כ על שפת הספל הו"ל לאישהכחי (וכדאמר כע"ז בסוגיין ג"כ ב' אליבא דר"מ) וכו' בתשו" הג"ל שהובא בסו"ט, וכ"ו לדעת ר"א אלו שברמ"א, אבל לדינא כבר כתב הרמ"א בסמוך דנהגין לטמא העומדת בכל ענין אפילו בא דאי בקילוח ולא בשתינה: * וי"א דאפילו ביושבת וכו'. ובס"ק י"ד כתבו בשם הפוסקים שהוא מדין טומאת חמשים ואע"פ ששינוי בסימן ק"צ סעיף דכתם הנמצא על דבר שאינו מקבל טומאה טהור יש לומר דהכא נמי

ברי השלחן

הולך: (ח) דאין להתיירא אלא ביושבת והשתינה. ר"ל דביושבת טהורה בכל ענין אפילו בשוחתת והיא לייבא אלא תדא ריעותא לא חיישינן שחזרו למקור וכנ"ל: (ט) אבל בעומדת אם מקלחת וכו' טהורה אבל אם שוחטין וכו' טמאה. שאם משתנת דרך קילוח לייבא אלא תדא ריעותא דהיינו ריעותא דעומדת ובהרא ריעותא לא חיישינן שחזרו למקור אבל אם המי רגלים שוחטין דאו איכא תרתי לריעותא חיישינן שחזרו למקור והביאו משם דם נידות והיא טמאה: (י) אם מקלחת לתוך הספל וכו' אבל אם שוחטין על שפת הספל וכו'. ונתקשו המפרשים בביאור לשון הרמ"א בזה דכיון שעיקר החילוק בזה הוא בין מקלחת לשוחתת למה כתב אצל מקלחת שהיה לתוך הספל ואצל שוחתת כתב שהיה על שפת הספל ותירץ הט"ו דהרמ"א אורחא דמלתא נקט שהמקלחת הוא על ידי שמתחבת רגליה זו מזו וממילא דרכה להשים את הספל בין רגליה באופן שהקילוח מכוון כנגד אמצעית הספל אבל השוחתת הוא על ידי שסומכת רגליה זו אצל זו שאז אי אפשר לה לקלח אלא שוחטין ממנה בנחת ואז משימה הספל סמוך לבין רגליה ועל כן באה השתינה על שפת הספל כי אז מכוון שפת הספל נגד מקום יציאת מי רגליה ועיין מש"כ עוד בזה בביאורים: (יא) דהוא"ל והמקום צר וכו'. כך הגירסא בקצת נוסחי השו"ע ויש ספרים דגרסי דהוא"ל והמקור צר וגירסא ראשונה (יח) נראית עיקר ודינא הכל אחר: (יב) דהוא"ל והמקום צר וכו'. ר"ל (ט) דכיון שבאו המים בשתינה הרי זה מוכיח שלא נפתח רחמה כשעמדה והשתינה ולכן לא באו בקילוח אלא בשתינה וכל שלא נפתח רחמה והמקום צר חיישינן שנעצרו שם וחזרו למקור אבל אם קילחה מי רגליה מוכחא מילתא שנפתח רחמה אף שהשתינה

ציונים

(יא) וכן משמע בטור: (יט) כך פירש בזה כלבוש ולפי דבריו ריפוחא דשוחתת וריפוחא דעומדת ללו ריפוחא חלוקתו כן אלא מיטך שייכי כהדי דבא ריפוחא דשוחתת ולימד שלא נפתח רחמה כשכתיבה עומדת: (כ) כה"ש ובהג"ה וכו' נלח"ש ובשו"ע כה"ש וכו' וכו' חנינא סימן ק"ל שבה"מ נחזרון כאלו לדעת כה"ש כמובן בחו"ט י"ד ב' שמתמלא משום כה"ש (בפס"ד ל"ז הי"ב) וכו' כה"ש לכוונת אחרת עיי"ש:

ברי השלחן

רגלים דמכה יש לה בכליות או בחלחולת ולא דם נדה הוא אבל כשמשנת בעמידה או כשמשנת בשתינה (פי' שאינם יוצאים בקילוח אלא נוטפים הם מגופה) בזה אמרו בגמרא (ז) שיש מקום לחוש שחזרו למקורה וגרמו ליציאת דם טמא ויש (ח) שפירש הטעם גבי שוחתת דהוא"ל ועצרה את עצמה מלהוציא המי רגלים והם יוצאים בעל כרחיה דרך שתינה יש לחוש שמחמת החזק חזרו המי רגלים למקור ויש (ט) שפירשו בזה דכשמוקלחת באים המים בגבורה ולכן אין לחוש שיחזרו לאחוריהם אל המקור אבל כששוחתת ואינם יוצאים בגבורה יש לחוש שיחזרו לצד המקור ועוד טעם שלישי נאמר בחומרא דשוחתת דחלינן (י) שסיבת השתינה היא מפני שלא נפתח רחמה כל כך שלכן אינו בא בקילוח וכיון שלא נפתח הרחם נעצרים שם המי רגלים ויש לחוש שחזרו למקור ולענין עומדת יש (יא) שפירש בו הטעם כטעם השוחתת כי העומדת אי אפשר לה להשתין דרך קילוח והוא לעולם בשתינה ויש (יב) מפרשים כי המשנת בעמידה כיון שאין רחמה נפתח כל כך אין המי רגלים יוצאים בחכיסות אלא נעצרים שם ויש לחוש שחזרו למקור והנה לדינא נחלקו הפוסקים אם חוששים לחששות אלו דעת המחבר בזה להקל בכל גזונא אף בעומדת ואף בשוחתת והחששות שנאמרו בגמרא בזה הם שלא אליבא דהלכתא דעת הרמ"א להחמיר בזה וכדבעינן למייר לקמן ונבא עתה לבאר דברי השו"ע בזה: (ב) ויצא דם עם מי רגליה. בין שדאתה כשיצאו המים מגופה שמעורב בהם דם בין שאחד ההשתנה מצאה דם בתוך הספל עם מי רגליה: (ג) בין שהשתינה והיא עומדת בין שהשתינה והיא יושבת. (יג) ובין אם היתה מקלחת בין אם היתה שוחתת טהורה כי לדיעה זו בכל ענין תולים לומר שהדם בא ממכה שבמקום מי רגליה ואין חוששים לומר שהמי רגלים חזרו למקור והביאו משם דם נידות מפני (יד) שברוב פעמים לא יארע כן ואין קיימא לו דלא חיישינן למיעוטא: (ד) הרי זו טהורה. אמנם במקרה שהיתה יושבת על שפת הספל ומקלחת השתן לתוך אמצע הספל וכשעמדה משם מצאה דם רק על שפת הספל ולא בתוכו יש (טו) לטמאותה אף לפי ריעה זו דמוכחא מילתא שהדם בא לאחר גמר ההשתנה דאילו בא עם המי רגלים היה לו להמצא גם בתוך הספל עמהם וכיון שבא לאחר ההשתנה אמרינן דבא מסתמא מן המקור ככל דם שהאשה מוצאת יוצא מגופה, אמנם אם מצאה דם בתוך הספל וגם על שפתו טהורה (טז) דכיון שדרבן של מי רגלים לבא תחלה בקילוח ובסופן שוחתים הם יש לחלות שהדם בא עמהם ולכסוף כששתחו המי רגלים על שפת הספל בא שם גם כן מן הדם [אבל כשנמצא רק על שפתו (יז) רתוק לומר שבא ממכת הכליות ובא הדם רק בגמר ההשתנה כששתת על שפת הספל ומשום הכי טמאה], וכל זה לדיעה המחבר כאן אבל אנו נוהגים להחמיר אף בזה וכמו שיתבאר בסמוך בדברי הרמ"א: (ה) ואפילו הרגישה גופה ונודעוזה וכו'. ר"ל דאע"ג שדרבן של קצת נשים להודעוזה כשדראות דם נידות אעפ"כ אין הודעוזה כאן הוכחה שראתה דם נידות מפני שיכולה לחלות ועוד: בהשתנה שכן גם דרך המשנת להודעוזה קצת: (ו) שאין מי רגליה מן החדר וכו'. הוא נחנית טעם על כל הדין (ולא רק כשהרגישה גופה) ור"ל דאם היו באים מי רגלים מן החדר (פי' המקור) היה לחוש שהדם הוא דם נידות שנגרר לחוץ עם המי רגלים אבל מכיון שהם באים ממקום אחר תולים שהדם אינו דם נידות אלא ממקום מי רגלים הוא ממכה שבכליות או שבחלחולת: (ז) וי"א וכו'. דיעה זו סוברת דכשיש תרתי לריעותא דהיינו שהיא משנת בעמידה וגם בדרך שתינה שהעמידה וגם השתינה נותנים מקום לחוש שחזרו המי רגלים למקור והוציאו משם דם נידות (וכמו שכתבנו בס"ק א') חיישינן באמת כן כשאירעו יחד והיא טמאה וכמו שכתב

ציונים

(ז) שם: (ח) רש"י שם וט"ו שם וכו' ונחשו" כה"ש סימן מ"ט: (ט) כן הכיח כה"ש סימן קמ"ח נדפת החו"ט וכר"ש שם שכתבו שם כשתינה ששוחתת כה"ש נגמ' כהשתנה כרגיל כלל שוחתת היא אפי' דלו לא דחיק לב עמלא [ונג' מלשון כה"ש שם משמע לפרש כן עיי"ש]: (י) לנפש: (יא) רש"י שם: (יב) חו"ט ור"ש שם [וכה"ש נחשוכה שם פירש בזה דכיון דדחיק לב עמלא פד שמיכ יוכלו להמחין ולכשחין צינענה כדרכה חיישינן שמחמת כלחן חזרו מ"ר למקור, ולפי"ז אם לא כיחך דחוסה להשתין אפי"ש כהשתנה עומדת ללאו סיבה דיכ כוונתה לכן אפשר ללא פלוג חמשים צנומדת והכתיבו בזה בכל גזונא]: (יג) ע"ד: (יד) תשובת כה"ש סימן מ"ט: (טו) תשו"ת כה"ש שם וכונתו כה"ש וכו' וכו' חנינא סימן ז' ס"ק ב' [ואף שבה"כ כתב שהרמ"א וכשה"ל מטברים אף ככאילו ניונא דבריו ל"ע שלכאורכ אין הכרח לזה מדנהיהם וכמו שנתקשה בזה כבר נחז"ל שם]: (טז) כה"ש שם: (יז) חז"ל שם:

(כא) * אם נמלא כספא שאיש ואשכ מטילין שם מים (כב) טכורב כלל ענין (טור ופוסקים מהש"ס) וכל זכ אם נמלא דם (כג) במקרה אצל אשכ שרגילה לראות דם צמי רגילה ומרגשת כחץ נשפט שמטלת מים (כד) כגון החולי שקורין (האריץ וויניד) נראה דים לבחיר (כה) כלל ענין (כו) דכה איכה (כז) ידים מוכיחות שיש לה מכה כמלאכי אוחה צבטלת מי רגליה וממנו כדס יולא (כח) ואפילו אם מלאח דם אחר הטלת מי רגלים (כט) כשמקנחת

ביאורים

עומד גם לחשמיש האיש להטיל בו מים וסגי בזה לטהר ואולי דעת הרמ"א להקל אף בכה"ג הואיל ובלא"ה דעת המחבר שהוא דעת הרמב"ם והרשב"א והרמב"ן להקל בכל גווני דע"י: * אם נמצא בספ"א שאיש ואשכ מטילין שם מים טהורה וכו'. ולכאורה גם בב' נשים שהשתינו בספ"א אחד יש לטהר שתיהן שלכל אחת מהן איכא ספק ספיקא שמא בא מן האחרת מאיזו מכה שיש לה [וכדמסקינן נמי באיש דשמא בא מאיזו מכה שיש לו] ואח"ל שבא מאשה זו שמא בא ממכה ולא מן המקור ואף דהרמ"א נקט איש ואשה איכא למימר דאורחא דמלתא נקט שאיש ואשכ משתמים בספ"א אחד ועיין:

בדי השלחן

טהורה בזה: (כא) אם נמצא בספ"א וכו'. אמנם אם ישבו שניהם על שפת הספל וקילחו לתוכו ונמצא דם רק על שפת הספל ולא בתוכו נראה שיש לטמאותה דבמקרה כזה חיישינן שבא ממנה לאחר שגמרה מלהשתין שאם בא מחמת השתנתה או השתנת האיש רחוק לומר שהיה בא רק בסוף ולא כשמקלחים בתחלת ההשתנה (וכמו שכתבנו בס"ק ד' בשם הר"ן (ל) כשהשתנה האשה לבדה דבכהאי גוונא היא טמאה לכלי עלמא) ויש (לג) שכתבו עוד שאם נמצא על שפת הספל אפילו נמצא גם בתוכו אין להחירו מחמת ספק ספיקא זו מפני שאין דרכו של השתנת האיש לבא אלא בקילוח והיה לו להמצא רק בתוך הספל ולא על שפתו ויש (לד) חולקים בזה מפני שלפעמים גם האיש אינו מטיל מים למרחוק ובטהרת ישראל כתב שהמקיל בזה לא הפסיד (כז) טהורה בכל ענין. וכן אם הספל לא היה בחזקת בדוק גם כן (לז) טהורה אפילו לא הטיל לא היה מים (לח) דהוה ליה גם כן ספק ספיקא שמא היה הדם בספל קודם השתנתה ואפילו לא בא ממקורה אמנם כל שידוע לה שנבדק קודם להשתנתה (לו) טמאה אע"פ שלא נבדק (לז) טהורה ויאמר שיש לה מכה צריכה אצלה שראתה דם במי רגליה אבל אינה רגילה בכך: (כד) כגון החולי שקורין (האריץ וויניד). הוא איזה מין חולי (ל) שהיא צריכה תמיד להטיל מי רגלים ומטלת בכל פעם מעט ואינם יוצאים בבת אחת: (כה) בכל ענין. אפילו בעומרת ושוחתת: (כו) רהא איכא ידים מוכיחות שיש לה מכה במוקדם המי וכו'. ר"ל שאין לחוש שהמי רגלים חודרים למקור להביא דם כי הכאב שמרגשת כשמשנת מוכיח שיש לה מכה במקום המי רגלים וממילא יש לתלות שהדם גם כן מן המקום ההוא וכו'. ויש לה מכה בזה המכה והרי זה דומה למה שכתבנו בספ"א ע"י ה' שהאשה שראתה דם ויש לה מכה תולה דם במכתה והיא טהורה ואע"פ שהרמ"א כתב שם שאם יש לה מכה אבל אינו ידוע אם המכה מוציאה דם אין לטהר אלא באשה שיש לה וסת שלא בשעת וסתה אבל באשה שאין לה וסת אין סומכין על המכה להתייר הכא בנידון זה טהורה אף באשה שאין לה וסת דכאב דהכא (לח) עדיף ממכה דהתם דכיון שמצטערת במי רגליה מוכחא מילתא שהדם בא מחמת הכאב וממקום הכאב [וכל זה לדיעה קמיתא כאן אבל בסמוך הביא הרמ"א להחמיר אף כאן באשה שאין לה וסת וכמו שיבאר ברב"ד בסמוך ובמה שכתבנו בס"ק ל"א]: (כז) ידים מוכיחות. הוא ביטוי המצוי ברב"ד חז"ל ועיניו סימן הוכחה: (כח) ואפילו אם מצאה דם אחר הטלת מי רגלים כשמקנחת עצמה טהורה וכו'. פ"י כשמקנחת עצמה ממי רגלים כדרך האשה אחר שמשנתה היא מוצאת דם על המטלית שמקנחת בו וקאמר הרמ"א שאף היום הזה תולין בכאבה ומכחה ואפילו (לט) אם אינה מוצאת דם במי רגלים עצמם תולה הדם הנמצא על המטלית במכתה מפני (מ) שתולים לומר שהדם נחצור לציאת על ידי ההשתנה (מא) ולא יצא עד עכשיו: (מב) כשמקנחת עצמה טהורה וכו'.

צינונים

(לא) ומש"כ בחוב"ש שטכור כספ"א אף לדעת הר"ן וסביעתו טעם דמינכר הוא ול"ל לדעת הר"ם וסביעתו ומיירי שנמלא גם בשפתו אצל כשנמלא רק על שפתו י"ל דלחוב נמי מודה למכ שכתבנו פנינים: (לב) חווי"ד דכיוצא דברי הש"ך ס"ק י' וכ"כ בב"י לנכוח: (לג) חוב"ש ופי"ש כתיב"ש ובספ"א מש"כ בדברי הש"ך כני"ל: (לד) חווי"ד [ופשע דבריו משמע שמעכ"ר כן גם בעומרת וגם בשוחתת ואפילו כשאישה שיהיה ביה דמי' דכיו תרתי לנישוחא ועיין לנגנון וטעם: (לה) ומכ"מ היכא שיצא על שפת הספל וקילחה לתוכו ונמלא דם רק על שפתו אפטר שיהיה כפי' כיון כ"ל בסתפק שמא בא ממי רגלים ומש"כ כ"ל דם הר"ן: (לו) וכפ"י כהן בדרכ"י וישב כזו קושיות הלגנון נעט עי"ש ופי"ש כיון ק"ל סוף ל"ח בגדר עד הדין וכל שחשוב שם בעד הצדוק מלא דכוחותיכא כהן חצונ כספ"א כעצו וכדמשמע מדברי החווי"ד כאן: (לז) סד"ע וכו' וכו' חכ"א: (מ) נקודות הכסף בספ"א קפ"י סוף כ"י עי"ש המכריז וייל בספ"א גס צ"ע שם בס"ק י"ן וכ"כ חכ"א: (מא) לנש וסד"ע וכ"כ חכ"א: (מב) חכ"א וכו' מדברי הלכות: (מא) ואפי"ש שברוח אחר הטלת מי מיד עמא (ר"ל בשלחן לב כאלו) היינו דכיון דלא נראה כלום עד אחר גמר הכשתנה לכתב ליתאלי צמי רגלים כמש"כ צ"ל אצל כאלו איכא ליתאלי עשיר שכתב גורס לב שיצא מיד אלא שלל הספיקא כדס לנא עד שספק כאלו. כגרי"א

(טז) * אלא (טז) במקלחת ונמלא כדס חוך הספל (יז) אצל על שפת הספל טמאה (יח) ובעומרת כלל ענין טמאה (מדרכי כ"ז וצ"י צ"ט טעם ההכות מיימוני ופי"ד וצ"י סימן ק"ל וכן משמע מחשבת הר"ן ומכ"ר"ס כחשבות סימן חר"ל ואגודה והגכה ש"ד צ"ט טעם מהר"ט) (יט) והכי נהוג. ודוקא כשנמלא כדס בספל שיהי משתנה שם לחוד דידוע שיהי ממנה (כ) * אצל

ביאורים

נמצא על דבר המקבל טמאה שהמי רגלים מקבלים טמאה כמש"כ הרמב"ם בה"ל טומאת אוכלין פרק י" ה"ב [סדרי טהרה בסימן ק"צ ס"ק צ"ג ד"ה ואין להקשות ועי"ש ע"ד] ובספר פרי דעה כתב טעם אחר בזה עי"ש מש"כ בשו"ע הגר"ו בסימן ק"צ ס"ק ע' [והבאנו ברב"ד שם בס"ק של"ג] דער שאינו בדוק טמא אף בדבר שאינו מק"ט אע"פ שהוא מדין כתמים כיון דאית ביה דדרא דטומאה דאורייתא שאם ראתה מגופה שמא ראתה בהרגשה וטברה דהוא הרגשת עד הכא נמי כיון שאלו ראתה ממקורה אית ביה דדרא דטומאה דאורייתא דשמא הרגשה וטברה דהוא הרגשת מי רגלים משנ"ה טמאה אף בדבר שאינו מק"ט עכ"ה ופר"ד ועיין בסימן ק"צ סוף י' בביאורים ד"ה על דבר וכו'. ובעיקר הדבר שכתבו הפוסקים כאן דהוא מדין כתמים נראה ללמד מזה דבריעבד אם הפסיקה בטהרה בשחירת יום ראיית הדם במי רגליה טהרה וכמו שכתבנו בזה בשאר כתמים כמש"כ בסימן קצ"ו ס"ק מ"ג בשם הפוסקים וכו' במוצאת דם בחרא לדיעות אבל בעומרת ושוחתת דהיו תרתי לדיעות הילא בטלוגתא שהבאנו בסמוך בר"ה אם מקלחת וכו' טמאה מן הטהרה עי"ש: * אלא במקלחת וכו'. ובפנים כתבנו בשם הפוסקים שאם נמצא דם על שפתו אף שנמצא ג"כ בתוכו טמאה שהדם שעל שפתו בא בשתיחה והקשה בזה בסד"ס בסימן ק"צ ס"ק צ"ה דכיון שנמצא גם בתוכו הוהא דם בא ע"י קילוח דם הוהא הא חזקינן שבא ממכה שבכליות אי"כ תלה גם דם שעל שפת הספל במכה ההיא וכדקל"ל בסימן קפ"ו סוף ה' שחולק במכה והידוך שם דכיון שנמצא גם על שפתו בעיניו לחוש שכל הדם ואף הנמצא בתוכו בא בשעת השתיחה ומקצתו נפל לתוך הספל משפתו עכ"ד ולפי"ז היכא שראתה דם במי רגליה בתחלת ההשתנה כשהיתה מקלחת היא טהורה אף שמצאה אח"כ על שפת הספל כיון שכבר החזיקה אצלה שיש לה מכה אמנם עוד חידוך שם בסד"ס דין תליה במכה לא נאמר אלא במכה מבודרת והכא אע"פ שאין דרך האשה לראות דם נידות כשמשתנת בקילוח דם הוהא מטהרין ליה מכ"מ לאו מכה מבודרת היא ודיינו לטהר דם הוהא ולא לתלות גם שאר דמים במכה שבכליות [ועיין סברא זו כתב גם החווי"ד בסימן קפ"ח ס"ק י' והבאנו ברב"ד שם בסוף ה' בביאורים ד"ה אם יש עליהם וכו' וע"ש כמש"כ החווי"ד כאן בס"ק ד'] ולפי חידוך זה אף בראתה דם בתחלת ההשתנה אין תולין דם שחמצא אח"כ על שפת הספל כשמשנתה בקילוח ואחר גמר ההשתנה מוצאת דם בספל נראה שהיא חוששת שבא מקצתו כששתנה בסוף ההשתנה דאחזקי ריעותא לא מחזקינן להיות חוששת שיצא עוד דם נוסף על מה שראתה בשעת הקילוח: * אבל אם נמצא בספ"א שאיש ואשכ מטילין שם מים טהורה. דין זה אינו ג"כ בטור דהוה לשונו שם ואיש ואשכ שהטילו שניהם מים בספל ונמצא בו דם טהורה וכו' עכ"ל ומשמע דמיירי שידוע שגם האיש הטיל שם מים אמנם מלשון הרמ"א בזה כאן משמע דאין ידוע שהטילו בו מים עכשיו אלא שהספל

צינונים

(כא) ש"ך וחכ"א ולח"ש (ועיין צב"אורים): (כב) ש"ך וחכ"א ולח"ש ופר"ד ודלא כהגר"ו שמלך להקל בזה עי"ש: (כג) שכרי דברי הרמ"א חזורים על דברי מהמהר שכתב אף צב"א: (כד) ש"ך: (כה) נקטנו גם זכור זכ מפני שלדעת הר"ם שכתבנו בס"ק י' לא יתכן לזכור כראשון שלדעתו כשומדת לטול משנתה לטעם מכוון כנגד אותו מקום וממדי ית' לחוש שכל כדס פשתה לכתוב. ועיין צב"א צב"א שם: (כו) רמק"א סימן ס"ז וסד"ע סימן ק"ל סוף י"ה: (כז) סד"ע שם: (כח) ועיין שכתב רמק"א שם: (כט) ש"ך: (ל) כן מוכח בטור וכמש"כ צב"א צב"א וכן מלאח מלשון הרמ"א ודלא כחפ"א לחם לטעם ועיין עוד בזה כתיב"ש ונח"ש ובספ"א:

יד הבולע נבלה עוף סהור וכו'. מטנה ס"ה דזנים האוכל מנבלה עוף סהור וכו' וזו ציצת הצליעה מטמא זנים ופוטל אחד וכו' הקיפה או נבלה מטמא ח' ופוטל ח' וכתב רבינו שם כבר ביארנו וכו' שצולע נבלה עוף סהור מטמא נדרים כצעה בליעתו. וזו ח' כמי שנגע בלב מאבות הטומאה דלורייתא ובלשון הקיפה אחר שצולע או נבלה לזנה אחר שנגע בהם כצמחם ויהיה כמו שפירש ממטמאין ועלך ראשון לטומאה ולא יטמא נדרים אז ע"ל. ומ"ש רבינו פה וכבר ביארנו הוא במ"ג מהלכות אלו:

מן השורף פרה אדומה וכו' כמו שביארנו.
במ"ק דפרה. ומ"ש רבינו א"ט נגעו בזוחלים וכו'. משפט ראשון רבינו נראה דלשורף ומשלה קאי ודבר חימה הוא שהי"ך אפשר שיטמאו נדרים ולא יטמאו זוחלים אלא להיות שני לכך נראה דאפרה ופרים ושעיר פגמים קאי וזוהו מדאיטא במ' סבול ווס(דף ק"ה) פרה ופרים ושעיר המשתלה וכו' וכן עלמם חינם מטמאים נדרים אבל מטמאים זוחלים ומשקים דברי ר"מ וחכ"א פרה ופרים מטמאים זוחלים ומשקים ושעיר המשתלה חינו מטמא זוחלים ומשקים] מטמי שהוא חי ומ"מ זריך לי למוד מנין לו שאינו מטמאין זוחלים אלא להיות שני ועוד קשה שגריה מדברי שפיעיר המשתלה ג"כ מטמא זוחלים והיינו כר"מ ולמה פסק כמותו במקום הכמים ולריך עיין:

מן הננוע בלב מחנות הטומאה וכו'. נח"כ מרשם שמינו. ומ"ש וכן זב שדרס על המשכב וכו'. בחוספתא דמכשירין פרק שני ונראה משך דבריהם שהפסע מטמי שאין הפסע נטמא אלא בעליהו מהמקוה לא בעודו כמון המקוה:

פ"א א דבר טהור נטמא וכו'. אכל מד"ם גזרו על האוכל הטמא וכו'. פרק קמא דפסחים עלה י"ד. ומ"ש וכן א"ט נגע האוכל הטמא במשקין סמאין. ומ"ש ואין אוכל מטמא כלי וכו' והפילו מדבריהם. במ"ק דנדה עלה ז' (ע"ג). ומ"ש וכן גזרו על המשקים טמאים שיטמאו זוחלים או משקין או כלים שנגעו בהם. גם זה שם:

ב אין לך ולד הטומאה וכו'. במ"ה דפרה כל ולד הטומאה חינו מטמא כלים אלא משקה נטמא משקה שיטמאו. ומ"ש והוא שיהיו אותם המשקים טמאים מחמת אב וכו'. במ"ק דשבח עלה י"ד ע"ב אה"ה דמי בטולין את התרומה מדרכין זוחלים וכלים שצמחו במשקים קאמר כלים דמיטמאו במשקים דמיא חילמא במשקים דזב דלורייתא וינהו וכו' אלא במשקין כבאים מחמת שרן וגיזרם משום משקים דזב ומשמע לרבינו דהיינו לומר שזריך שיהיו המשקים טמאים מחמת שרן וכיוצא בו שהוא אב כדומה כדי שיטמאו כלים ובידועתא פרק חומר נקדם אמרו היו ידיו טמאות ואחרי הכוס פסוהים משקה לתון ע"ג הכוס והואו נביה

המרכב מטמא נדרים בשעת מנוע משום נושא. שאי אפשר לנגוע בדברים אלו שלא יסיים אותן. ולפיכך כמטמא נדרים עד שלא פירש כדין הנושא: **יד הבולע נבלת עוף המהור בשעת בליעתו מטמא נדרים כמו שביארנו והן ראשון לטומאה וכן אם נגע באוכלין הרי הן ראשון לטומאה.** ואחר שבלע הרי זה פירש ממטמאין: **מן השורף פרה אדומה ושעירים הנשרפים והמשלה את השעיר אע"פ שבשעת מעשיהן מטמא נדרים כמו שביארנו.** אם נגעו באוכלין אפילו בשעת מעשיהן הרי הן שני לטומאה: **מן הננוע באב מאבות הטומאות המושלך בתוך המקוה.** כגון נבילה או שרץ או משכב שהוא במקוה ונגע בו ה"ז טמא. שנאמר אך מעין ובור מקוה מים יהיה טהור ונגוע בנבלתם יטמא אפילו כשהן בתוך המקוה מטמאין וכשיעלה מן המקוה זה הננוע יטהר. * [והנושאן מטמא נדרים בשעת נשיאתן. ואם נגע באוכלים עד שלא פירש הרי הן ראשון לטומאה כמו שביארנו]. וכן זב שדרס על המשכב שהוא מונח במקוה הרי המשכב טמא. וכשיעלה המשכב מן המקוה יטהר שהרי עלתה לו טבילה וזה הננוע במשכב כשהוא במקוה אם פשט ידו ונגוע חוץ למקוה הרי זה מטמא נדרים וא"צ לומר שהוא כמטמא אוכלין ומשקין:

פרק שביעי

א דבר מפורש בתורה שהאוכלין והמשקין מתטמאין שנאמר מכל האוכל אשר יאכל אשר יבא עליו מים יטמא וכל משקה אשר ישתה בכל כלי יטמא. ואין האוכל שנמטא מטמא אוכל אחר מן התורה. ולא המשקין שנמטאו מטמאין דבר אחר מן התורה. אבל מד"ם גזרו על האוכל הטמא שאם נגע באוכל אחר שיטמאו. וכן אם נגע אוכל הטמא במשקין טמאין. ואין אוכל מטמא כלי שנגע בו לעולם ואפילו מדבריהם. וכן גזרו על המשקין הטמאים שיטמאו אוכלין או משקין או כלים שנגעו בהן: **ב אין לך ולד טומאה שמתמא כלים אלא משקין טמאים בלבד.** וטומאה זו מדבריהם

והוא שיהיו אותן המשקין *טמאין מחמת אב מאבות הטומאות בין של תורה בין של דבריהם. ומפני מה גזרו על המשקין טמאין שיטמאו כלים גזירה משום משקה הזב שהוא אב ומטמא כלים דין תורה. שנאמר וכו' ירוק הזב במהור כמו שביארנו: **ג כשגזרו על המשקין שיטמאו את הכלים גזרו חרם נטמא כולו והרי הוא שני ואם נגעו בשאר כלים מתוכן מטמא כולן ונגעו שניים אבל אם נגעו משקין טמאים באחורי הכלי שיש לו תוך *בין בכלי חרם בין בכלי שמשך וכלי מתכות נטמאו אחוריו בלבד והרי אחוריו שני ולא נטמא תוכו. בד"א לתרומה אבל לקדש כלי שנמטאו אחוריו א טעם עיין שם: [א"ק הוא במ"א]**

משנה למלך

מן אם נגעו בזוחלים ס"ה. דברי מרן בזה הם טמאים שכלי כתיבת פסק רבינו לעיל ס"ה מהלכות טהרה אדומה דברים ושעירים שפירשין. חינם מטמאים אוכלין ומ"ש מרן כאלו לא קאי כי אם לשורף ומ"ש מחמת מרן על דין זה כבר נתן טעם לדבריו ז"ל שצוה המטמא ס"ה דזנים מטמא ויעיין בסו"ט שבלרין בדין זה ונכתב סוגה (דף ע"ה) ונכתבה מהר"ל ל"ב כי ק"ו יע"ש:

פ"ב ב ודורא שיהיו המשקין טמאים מחמת אב וכו'. עיין בדברי הר"י קוקוס שהביא מרן שכתב ולפי שיטת רבינו יצחק נראה שכו' והנה בפרט כ"כ לקמן פ"ה דין ה' ועיין במ"ש רבינו כפירוש המטמא פכ"ה דכלים אפי"ה דמן רמ"א לזדים הטמאות והטהרות ודבריו שם הם כמרי"ם למ"ה

נביים לביטולו שפיטא שאין משקה מיטמא מן היד לטמא את הכוס: והראב"ד כתב שמהם מחמת אב ח"א ריב"ה דנדרים ונקודים שלא לנזק וכו'. עממו דלמרי"ן בדרכות פרק אלו דנדרים (דף ג"ב) נוטלים לזדים ואחר כך מוזנין את הכוס שאם היה אומר מוזנין את הכוס מחמת גזירה שמה יטמאו משקין שאחורי הכוס מחמת ידים וחזרו ויטמאו את הכוס ואי אפשר לומר דמחמת ידים דקאמר לא טמאה ידים לבר קאמר אלא היינו לומר לומר שיהא טמא טמאה הגוף מחמת שרן וכיוצא בו וכשיגע בידיו במשקין שצמחו הכוס יטמאו וחזרו ויטמאו את הכוס דהא פריך ה"מ וליטמאו ידים לכוס כלומר בלא משקין ומשי ידים שניות הם ואין שני עושה ג' בחולין אלא על ידי משקין: וכתב הר"י קורקוס ז"ל דהיה לא מכרעת כולי האי דלכ"ס הוא שאמרנו כן ומ"ג דמשפט דנ"ה מרדו בעיקר דינא אפשר ללעטמייכו קאמרי להו כלומר חסילי יהיה הדין כן חיוב טמאה לקדום מציגה הכוס ולא שצוקין טמאה דסוגיא כצ"ה ופסיקתא דירושלמי מקמי ה"ה דלאו דנדרים וכיון דמדרכין הוא חזיקין לקולא עד כאן לשוננו. והנה עוד ולפי שיטת רבינו יצחק נראה ש"מ פ"ג דסבול ווס יוס עלה דהב"ה דקדירה וכו' ואם כיו ידיו מטמאות כל טמא דלא קאי אקדירה אלא חמשקים ופירוש הכל בין משקה טהור בין משקה חלוין ע"כ: ובפני מה גזרו וכו'. מנזר במ"ג בסמוך דאיטא פ"ק דשבח ג כשגזרו על המשקים וכו'. בסכ"ה דכלים וטעמא מפרש דנ"ס על אלו מומין (דף ל"ח). ומ"ש ד"א לתרומה אכל לקדש וכו'. גם זה שם בסכ"ה דכלים ופרק חומר נקדם (דף כ"ד). ומ"ש בין בכלי חרם בין בכלי שסף:

כתב הראב"ד ח"א אין הסכל נותן שיטמו וכו'. והיהו דבכורות היה ר"ס על ה"ל מומין וכבר ביאר הראב"ד המקום שמתנו למד רבינו לומר כן דמקום כלי שסף לכלי חרם וח"כ מה כלי שסף נטמא גבו לא נטמא חוכו אכל גבו מיכא טמא חף כלי חרם כן והראב"ד משיג עליו שאין הסכל נותן שיטמו משקים מטמאין כלי חרם מגבו מה שאין המה והשרן טמאים ואם תאמר שטמו מעלה במשקים מטמי שם פלגים לקבל טומאה כשם שטמו בהם שלעולם הם החלה לכך כתב ולא גזרו חכמים במשקים אלא משום משקה זב וזכה וכו' ועל ראיות רבינו מפרק על אלו מומין ענין הראב"ד דאינה ראיה דהם לא להקיש כלי חרם לכלי שסף בלא כי יהיו דיימא מה כלי שסף מיטמא מגבו אף כלי חרם מיטמא מגבו ודבריהם להקיש כלי שסף לכלי חרם בלא לומר דכי יהיו דכלי חרם בעלמא חלוק גבו מתוכו אף כלי שסף הכי חלוק גבו מתוכו ומיהו הא כדאיתא והא כדאיתא דכלי חרם אינו מקבל טומאה

השנת הראב"ד

* ממאין מחמת אב. א"א ריב"ה דנדרים ונקודים שלא לנזק וכו' דבר אפי' במשקין כבאים מחמת ידים גזרו. שיטמאו את הכלים שמתמא דאלו דברים:

שיהיו מטמאין את הכלים מתוכן. כיצד אם נפלו לאויר כלי

השנת הראב"ד

* בין בכלי חרם בין בכלי שסף. א"א אין הסכל נותן שיטמו משקין מה שאין המה והשרן טמאין וכו' גזרו חכמים במשקים אלא משום משקה זב וזכה ואם כיו וזוכה אין טמאין כלי חרם מאחוריו אין במשקין שנתן מטמאין וכ"ס שאר משקין וזה כמחבר נראה בחוסם של ערב שמהו בכבורות והא וס' לו חוק בכלי שסף הכי הוא בכלי חרם מה כלי חרם נטמא גבו ולא נטמא חוכו אף כלי שסף וכו'. וע"ה הדבר כשטמו דחוק לא נטמא הא גבו מיכא נטמא ואי אומר דשיטמא דגמרה הוא ומכלי שסף נכנס והכיוון לא היה אלא לחלק גבו מתוכו כמו כלי חרם שחלקו כההו:

כאן וי"ע. ועיין בפרק שאמר זה דין י' בהשגת הראב"ד ועיין בס"ד דטכרות מטמא ח' במ"ה רבינו כפירוש המטמא ועיין בהרע"כ פ"ק דשבח מטמא ד' ונח"ס בסוף דברים ועיין בסו"ט (א"ס) ועיין במ"ה כ"ב המהר"ל לקמן ס"ח מהלכות כלים דין א':

ג כשגזרו על המשקין כו' כתב הראב"ד אין בשל טמא כו'. ועיין לקמן פ"ג מהלכות כלים דין ד' (א"ס) עיין בדברי הרב כהנבר ס"א מהלכות כלים דין י"ג שיאר מחלוקת זו דהרמב"ם והראב"ד יע"ש:

טהרה. הלכות אבות הטומאות פיזיה

הוא ששעמו בלא הטומאה דה"ל ראשון בין שהוא אוכל או כלי הטמא את הידים ואין ז"ל אם הוא אדם או משקים. ומ"ש עד הפרק. כלומר עד חיבורו היד לרצוע שכל זה קרוי יד כדמשמע בפרק כל הנשר ובפ"ג דידים פנינו שהידין טומאון וסבירא עד הפרק. ומ"ש וכן המכנים ידיו וכו'. שם וכהכחיים. ומה שכתב או שהכנים ידיו לביט המנוגע. גם זה שם. ומ"ש וטומאה הידים. בפ"ק דשבת (דף י"ד): וכתב הראב"ד אוכל או משקים ה"ל כן הוא במשנת ידים וכו'. חסם על ידי משקין נטמא כלומר ומש"ה. ליתו מטמא את הידים אבל אם נטמא כלי בשך מטמא את הידים אע"פ שאינו אלא ויד ומקום תשימם דברי הראב"ד כתוב בטעום סופרים וזרין למחוק ולכתוב במקומו או כלי:

ב הידים שניות אפילו הכנים ידיו לביט המנוגע וכו'. גרס"ג דידים וכהכחיים. ומ"ש או שנגע בידיו בלא וכו'. שם כל המטמא בנדים בטעום נגעו מטמא את הידים להיות תחלה דברי ר"ע ומכ"ל להיות שניות:

נמא כולו והרי כולו שני לטומאה. ד כבר ביארנו שהאובלין אין מטמאין כלים והמשקין מטמאין. ולמה עשו בטומאת משקין היבר זה ואמרו שהכלי שנגעו משקין טמאין באחוריו לא נטמא תוכו לתרומה להודיע שטומאת כלים אלו מדברייהם שלא ישרפו עליה תרומה וקדשים: ה כבר ביארנו שהאובלין והמשקין שנגעו באב מאבות הטומאות הרי הן ראשון לטומאה. וכן אם נגע אוכל באדם או בכלי שנטמא באב הרי אותו האוכל שני לטומאה. ואוכל שנגע בזה השני נקרא שלישי לטומאה. ואם נגע השלישי באוכל (רביעי) ה"ז נקרא רביעי לטומאה. בדי"א באובלין אבל המשקין אחד משקה שנגע באב הטומאה או שנגע בראשון או שנגע בשני הרי אותו המשקה תחלה לטומאה ומטמא את חבירו וחבירו את חבירו אפילו הן מאה שאין מונין במשקין. כיצד י"ן שנגע באב הטומאה או בראשון או בשני הרי י"ן זה בראשון לטומאה. וכן אם נגע י"ן זה בשמן ושמן בחלב וחלב בדבש ובדבש במים ומים ביין אחר וכן עד לעולם כולן ראשון לטומאה וכאילו כל אחד מהן נטמא באב תחלה וכולן מטמאין את הכלים. וכן כלי שנטמאו אחוריו במשקין ונגעו משקין אחרים באחוריו הכלים המטמאין אפילו היו משקין חולין נעשו המשקין האחרים תחלה לטומאה ומטמאין כלים אחרים ועושין אותן שניים ואין צ"ל שהן מטמאין אובלין ומשקין אחרים: ו אחורי הכלי שנטמאו במשקין ונגעו אובלין באחוריו הכלי הטמא אפילו אוכלי תרומה הרי הן מהורין שהכלי שנטמאו אחוריו בלבד אינו מטמא את האובלין אלא לקדש בלבד שהכלי שנטמאו אחוריו ה"ז טמא כולו לקדש כמו שביארנו ולפיכך מטמא אוכל הקדש:

פרק שמיני

א כל הנוגע בידיו בראשון לטומאה בין שהיה אותו ראשון אדם או כלי או אוכל או משקין טמאין נטמא ידיו בלבד עד הפרק. וכן המכנים ידיו לאויר כלי חרס שנמא באב הטומאה או שהכנים ידיו לבית מנוגע נטמאו ידיו וטומאת הידים מדי"ם: ב הידים שניות מדי"ם לעולם שאין טומאתן אלא מדברייהם

טומאה מנו כלי אפילו לגבו וכלי שפך מקבל טומאה לגבו מיהא וזה פירוש ומכלי שפך נסכה וכו' ולדעת רבינו י"ל דכיון דשפסא דגמ' שמשע שמשום אוחס זה לזה זה לזה ולפיכך מה שדוקשה לו שאין השכל נותן וכו' י"ל דמטום דמשקים עלולים לקבל טומאה עבוד כזה הוא מעלה לפתח יוסר ממה שהזכיר והכונה מטמאין כי היכי דעבוד כזה שיהיו תחלה לעולם:

ד כבר ביארנו וכו' ולמה לא עשו בטומאת משקים היבר זה וכו'. גרס"ג פרק על אלו מומין (דף ל"ח): ה כבר ביארנו שהאובלין והמשקים וכו'. בפרק ה' מטומאת מת. ומ"ש אבל המשקים אחד משקה שנגע באב הטומאה או שנגע בראשון וכו'. במשנת פ"ג דטבול יוס ושרא כל העמאים בין קליס בין חמורים משקים היולאים מהם כמשקים שהוא נוגע בהם אלו ואלו תחלה בפ"ק דפסחים (דף י"ד ע"ב) אמרו חי מדרבנן מהי חריב נטמא באב הטומאה אפילו בראשון ותי נמי תחלה הוה דחק כל הפוסל את הפרומה מטמא את המשקים להיות תחלה וכו' ופוספסא פ"א דטבול יוס אחד משקה שנטמא באב הטומאה ואחד משקה שנטמא בולד הטומאה ה"ז תחלה לעולם ומטמא את חבירו וחבירו את חבירו אפילו הם מטה. ומ"ש וכולם מטמאין את הכלים. בפ"ה דפרה ה"ז וכל הטומאות הן מטמא כלים אלא משקה נטמא משקה פומאן ופירושה מבואר בולד הטומאה היינו ראשון ותי ואינם מטמאין לטי שאין כלי מקבל טומאה אלא מאב הטומאה אבל המשקה אע"פ שלא נטמא אלא מולד הטומאה מטמא כלים: וכן כלי שנטמאו אחוריו נטמאין וכו'. בפרק שמיני דטברות אחורי גליס שנטמאו במשקים ר"א אומר מטמאין את המשקים ואין פוסלין את האובלין ר' יהושע אומר מטמאין את המשקים ופוסלין את האובלין בפ"ק דנהר (דף ז' ע"ב) חיפסיקא הלכה כר"א וברס"ה החס דב"ק ר"א מטמאין את המשקים אפילו דמולין ואין פוסלין את האובלין אפילו דמקומה: ורע דלמרינן בפ"ק דנהר ומ"ש אחורי כלים דקמ"ש פוסל דקולי דמאן חב' שנטמא מאחוריו במשקין אחוריו טמאים כולו אותו ואינו ידיו טמאים נטמא חובו כולו טמא ופירש"י משום דקולי אבל חובו כיון דההיכרי כיה רבנן וכו' מודה ר"א שפוסלין את האובלין וכן כתב רבינו שמשון בפ"ג דטבול יוס. ומ"ש ומטמאין כלים אחרים וכו'. על פי מה שכתבנו דמשקין מטמאין כלים:

ו ומ"ש אחורי הכלי שנטמאו במשקין וכו' אפילו אוכלי תרומה הרי הם טהורים. ע"ס מה שכתבנו דרי"א דלמ"ר אין פוסלין את האובלין היינו אפילו אוכלים דמקומה. ומ"ש שכלי שנטמאו אחוריו ה"ז טמא כולו לקדש וכו'. משנה ב"ב חומר בקדש (דף כ' ע"ב) ובפרק כ"ה דכלים:

פ"ה א כל הנוגע בידיו בראשון לטומאה וכלים שנטמאו במשקים מטמאין את הידים לטיוט שניות דברי ר' יהושע ותכ"ל את שנטמא באב הטומאה מטמא את הידים בולד הטומאה אינו מטמא את הידים והלכה כהמאין דלמרי חס

ובשגזרו טומאה עליהן גזרו שיהיו כשני לטומאה. אפילו הכנים ידיו לבית המנוגע או שנגע בידיו באדם שנטמא בנדים עד שלא פירש מטמאין הרי ידיו שניות: ג הפיגול והנותר וצריד של מנחות הרי הן בראשון לטומאה ומונין בהן ראשון ושני לפיכך מטמאין את הידים בכביצה. ואין הפיגול והנותר מצטרפין אע"פ ששיעורן שוה בכביצה הואיל וטומאת הידים מדבריהן אבל שאר האובלין מצטרפין שאין אובלים מטמאין מטמאין את הידים עד שיהיו כביצה: ד קולית הפיגול או הנותר אף על פי שהיא תרומה הנוגע בה בידי נטמאו ידיו שהעצמות של קדשים ששמשו נותר או פיגול מטמאין את הידים הואיל ונעשו במים לדבר האסור: ה בשך קודש שיצא חוץ למחיצתו הרי הוא ספק אם מטמא את הידים או לא. לפיכך אינו מטמא טומאת הידים מהור:

משנה למלך

פ"ה ה לפיכך אינו מטמא כו'. הראב"ד פ"א מטמא פסולי סוקרין כגז דמעמא ופיין גמ"ש מין שם. ומ"ש רבינו חס"נ פסח כו' יש לנקדן דלאוהי תלמיס כתב רבינו דין

מז טהרה סימן י"ג שיערי

שגם בנייר מקבל עומאה מדין כלי, (וכדלעיל באות ו) ואפשר שמהאר שטעו לחשמיס חד פעמי ח"כ לא מקבל עומאה.

ובאמת כל בניל תלוי במחלוקת הסדי"ט וש"ט כר"ב, שלשיטת הסדי"ט שדבר שאמקבי"ט המונה על דבר המקבל עומאה, עומאה. הוא הדין כאן אף אם נאמר מאיזה טעם שהוא שהפדים אינם מקבלים עומאה, מ"מ הא מונה על יד האשה, והאשה הא מקבל עומאה וממילא מעמא במשא. משא"כ לשיטת ש"ט, כר"ב שלא ס"ל כחידושו של הסדי"ט, הרי צ"ב שחלו כפי מליאות מליאה הכתם וכמו שכתבנו לעיל.

ונראה שגם הכתם סופר לא ס"ל כחידושו של הסדי"ט לענין עומאה משא, דהא הכתם סופר מחמיר בנייר שאינו צדק א"כ צדקה צו מעטס דאפשר שנייר הוי דבר המקבל עומאה, וכמו שגרא"כ בן מדבריו, משא"כ אם הוי צדק שהוא אמקבי"ט הוי מטבר אותה, ואם נאמר שס"ל כחידושו של הסדי"ט לענין עומאה משא, הא מאי איכפה לי שבנייר אמקבי"ט הא סוף סוף מונה על יד האשה, ועמאה משא"כ משא ומכח שלא ס"ל כהסדי"ט, ועמשי"כ כפי ע"י.

וממילא לפי"ז תלוי ג"כ השאלה של קינוח שבנייר דאף אם נאמר שבנייר אמקבי"ט, מ"מ לשיטת הסדי"ט עומאה, ולשיטת הש"ט כר"ב והכתם סופר טכור. ורא"כ מש"כ בענין קינוח בנייר להחמיר מסיבה אחרת. (ג) כתם שנמלא ע"י סחיכות צד כעומדים לעשות ממנו לצושי צדדים אינם מקבלים עומאה וכן מצויר בחז"ל בלי"ט ס"ה ה"א ה"א מלמד בחתיכות נמר ופשתים ע"י"ש.

שמה הוא דבר המקבל עומאה, ומשמע מדבריו שאילו היה צדק שהוא דבר שאינו מקבל עומאה היה מטבר אף ביותר מכגרים, ובש"ט כר"ב מצויר שבדיקה עד שאינו צדק עומאה ביותר מכגרים א"ע"פ שהוא דבר שאמקבי"ט (וראה מש"כ בענין קינוח בנייר). (ו) נמר גפן הוא דבר שאמקבי"ט כמצויר במג"א וש"ט כר"ב. (ח) כתם שנמלא ע"י פדים צ"ב יתכן שחלו ע"י מליאות עשיית הפדים וכמו"כ על מקום מליאה הכתם, והוא שאם הפדים עשויים מלד אחד או מז' הלדדים בעיטוף של נייר לצעונו הרי הוי ככתם הנמלא על צד לצושי שאמקבי"ט (ור"כ לשיטת הכתם סופר צבגד הסמוך לכשרה לא נאמר הכיחר של צד לצעונו והרי רוב האחרונים פליגי עלי).

ובפדים עשויים מלד אחד ני"ב לכן וצ"ב השני מחובר לו תחבשה וגזא — הרי באם נמלא על בנייר הא נייר לא מקבי"ט ולא התחבשה והגזא ממוצרת לעלם בנייר גם צ"ב אמקבי"ט ואינה עומאה משום כתם וכמו"כ אם נמלא הכתם על הגזא ועשו כעין כים שמונה צו הנמר גפן צ"ב לכאורה הרי הגזא מקבל עומאה ועמאה משום כתם, אך לערך לשער באן כשיעור הגרים צ"ב נמלא על הגזא לצד ולא צ"ב יותר מה שנמלא על הנמר גפן, (דמאחר שבגזא יש נקבים נקבים ומה שנמלא על הנמר גפן הא אינו מקבל עומאה הרי נערך לשער כשיעור הגרים רק מה שנמלא על הגזא), ובשיטת המע"ל והסדי"ט וש"ט כר"ב לענין כתם שנמלא חלק על הצצוע וחלק על הלגן שלא מערק הצצוע לשיעור המעמא. משא"כ לשיטת התשובה מההצב והחז"ל צ"ב כפי א"כ גשע"ר כשיעור הגרים אף צ"ב יותר מה שנמלא על הנמר גפן. (ז) ולי"ט באם הפדים עשויים בנייר כעין כים וצחורו מונה הנמר גפן שאפשר

סימן י"ד

כתם על דבר המקבל עומאה רק מדרבנן

שיעמלו את הכלים גזרו שיבוא מממאון את הכלים מחוכן וכו', אבל אם נגעו משקין עמאון באחורי הכלי, שיש לו חוך, בין בכלי חרס בין בכלי שטף וכלי מחכות, נעמאו אחוריו בצלד וכו' ע"י"ש, דמצויר ששיטת

בפרי ד"ה ס"ו ק"ל סקט"ז בשפתו לוי, מסתפק בדבר המקבי"ט רק מדרבנן, אם מקבל עומאה כתמים. ותלו בדבר במחלוקת הרמב"ם והראש"ד, דהרמב"ם

טהרה סימן י"ג שיערי

ס"ו ז' צ"ב החז"ל ומשי"כ בגאון ר' משה פיינשטיין שלשיטת צבוכות בנייר לענין קידוש.

וכמו"כ באופן שהפדים מונחים על הצד צ"ב צורה שהוא רפוי ויכול ליעלעל מכאן וכאן ויש לחשוש שמה צ"ב הכתם על בנייר באופן של קינוח ובמקום אחר הוכחנו כבר שקינוח בנייר דעמאה, וכו"כ כאן. (ושאלה בניל תלוי נמי במחלוקת הסדי"ט והש"ט כר"ב אם נממא במשא).

ולפי"ז יצויר א) כתם שנמלא ע"י נייר, אם בנייר עשו מעטדים צ"ב מצויר צ"ב שאינו מקבל עומאה, והצוד"ט מעמא מלד שיש לו דין כמו לצדים, והאחרונים חלקו עליו שהרי לצדים הוא עמא רק מחמת דין צבגד דפ"ן הוא לא צבגד. (ב) זימ"מ אף להצוד"ט צ"ב לא גשע"ר צ"ב צ"ב של לצדים חלל על נייר שטעו מעלה חילן וכדומה, צ"ב גם להצוד"ט טכורה, (ג) נייר העשו מבלאי צדדים וכדומה לשיטת הצוד"ט עמאה ולשאר האחרונים טכורה. (ד) נייר קלף העשו מעור לכאורה לשיטת החז"ל [וכמו"כ יש לפרש בצדדי הר"ש] באם יש לו ג' על ג' והוא רך לכאורה יקבל עומאה. (ה) אבל שאר ייירות אף שיש צ"ב ג' על ג' הרי אם אנו סובדים שהוא מין שאינו מקבל עומאה, לא יעמא אף צ"ב ג' על ג', וכן מצויר בחז"ל כלים ס"ה כ"י סק"ו ע"י"ש שכתב דאפשר בהתקינו לחשמיס מיוחד דאפשר דהשיב כעשאו כלי. (ו) נייר שטעו ממנו כלי, מהר"ש משמך שאם עשאו בנייר של עשבים אינו מקבל עומאה, א"ע"פ שטעאו ממנו כלי, משא"כ בנייר העשו מעור מקבל עומאה, ויתכן שאף נייר העשו מבלאי צדדים וכדומה לא יקבי"ט, ולשיטת הסדי"ט אפשר שמקבל עומאה.

ומדברי החז"ל בכלים ס"ה כ"י סק"ו נראה דס"ל שאפשר שאם עשו מען מקבל עומאה מדרבנן, יעפ"ד יצויר לשאלה הפוסקים אם דבר שאינו מקבל עומאה חלל מדרבנן יש צו עומאה כתמים. ורא"כ מש"כ בענין כתם שנמלא על דבר המקבל עומאה מדרבנן. (ז) נייר שיעור לשיבט עמא בכל חופן מלד עומאה מדרם. (ח) נייר שטעו ממנו צבג מצויר באחרונים ומקבל עומאה ראה מהר"ש ח"א ס"ה צ' ומנחה יתח ח"ד ס"ה ק"י"ט. (ט) צדקה עמא בנייר שאינו צדק צ"ב מחמיר הכתם סופר באם נמלא כגרים ומשום שחושש

סקי"א שלשיטת התשובה מההצב וכמו"כ החז"ל עמאה אף שיבא לשיעור כגרים צ"ב יותר מה שנמלא על הצצוע, משא"כ לשיטת המע"ל צדקה והסדי"ט וש"ט כר"ב טכורה, ולא מדרבנן מה שנמלא על הצצוע, ולפי"ז ה"כ צ"ב צ"ב דין שנמלא על חלק הצצוע גפן אם נרף אותו חלק או לא וחלו צ"ב, וצ"ב הוא עשו שמונה נמר גפן צ"ב כים של נייר, הרי לכאורה יש לו דין כלי ומקבל עומאה, (מלמד בנייר העשו מעטדים שטכור גם בעשאו ממנו כלי וכמצויר לעיל) ואף באותן בניירות שטעו מבלוי סחכות או מען ששיטת הכתם סופר ועוד כמצויר לעיל שטכורין ליה שאין לו דין צבגד, אך לכאורה כאן יעמא מלד שיש להם על כלי, ולמעשה צ"ב צ"ב ומשום שמהאר שאין על בנייר דין של ע"ן או נמר ופשתים, ח"כ אינה עומאה כלי שייך כאן הוא לא הוי כלי ע"ן ולא כלי מחכות וכלי עור וכדומה, ובשנמלא אם עשאו ממנו צבג, צ"ב אפשר שמקבל עומאה מאחר שנאמרה בחזרה או צבג וצ"ב לרבות גם שאר מינין, משא"כ בכלי הרי לרין תנאים שיעמא, ואין כאן התנאי של כלי ע"ן דהרי לצדדה האחרונים עשו שכתם ונמס פרח ממנו דין ע"ן ונמר ופשתים.

וראיתי בחז"ל כלים ס"ה כ"י ה"א ח"ה ו' שכתב צדק אפשר שאף דוחת כלים העשויין בנייר עמאון רק מדרבנן, ע"י"ש היטב בצדדיו, ונראה דאף לפי דבריו שטמא רק מדרבנן מכל מקום למשי"כ בענין כתם שנמלא על דבר המקבל עומאה רק מדרבנן, דחלו צ"ב שיטות ד"ש מטברין כתם זה ויש מממאון וכמו"כ צ"ב. (ומשי"כ שם החז"ל ואי כל היוצא מן העץ בכלל ע"ן גם נייר שלנו הנעשה מען עמא אם עשאו כלי צ"ב, אם זה קאי אף לצדדה הכתם סופר שזכור שם בס"ק ד', שמהאר שפרחה ממנו דין נמר ופשתים לא מעמא ולפי"ז לכאורה אף אותו נייר העשו מען אמקבי"ט ולי"ט).

ואף שלכאורה מקושיה הסדי"ט שהקשה על החז"ל ע"י"ש משמע דס"ל שא"ע"פ שהיה דבר שאמקבי"ט, מ"מ באם עשה ממנו כלי הרי הוא עמאה, וכמצויר לעיל מ"מ אפשר לכאורה לומר שאף אם נאמר שמה צ"ב הוא מקבל עומאה, מ"מ צ"ב צ"ב דין לא יקבל עומאה, דמאחר שטעו לחשמיס חד פעמי כידוע, הרי לא מקבל עומאה ורא"כ פרק ט"ז וכלים מצ"ב כ"י וצ"ב שם "דכיון דקרעו ומתירו משליבו לאשפה והוי ההוא חשמיס ער"י, וראה גם מש"כ צדקה ליקושים

מדרכן. וראה ראב"ד שם שהשיג על הרמב"ם, שאין
השכל נתון שיעשו משקין, מה שאין הכוונה והשכל עושין
ולא גזרו החכמים במשקין, אלא משום משקב זכ וזכה,
ולא כזו וזכזה אין מעמאין כלי חרס מאחוריו, אין
המשקין שלה מעמאין, וכשי"כ שאר משקין, ומצואר
הראב"ד ס"ל שאחורי כלי חרס לא מקבל עומאה אף
מדרכן, (ובגוף מחלוקת הראב"ד והרמב"ם ראה
מ"ל"מ ס"ח מכלים ה"ג).

ובגדה דף ס: א"כ ד"ל ל"י נחמ"י בדבר שאמקב"ט
ל"ה צ"ה ד"ה דכתיב, אמר רב הונא אמר
ר' הונא מפורי ה"ה ר' נחמ"י אפי' באחורי כלי חרס
ומקב"ט פשיטא, מהו דמימא ליגזור גבו אפ"ו טובי קמ"ל,
ולכאורה לשיטת הרמב"ם בס"ל באחורי כלי חרס
מקבל עומאה מדרכן, אי"כ למה לא מקבל אחורי כלי
חרס עומאה כחמים, וכן פסק הרמב"ם בפ"ט מאוסורי
ביאה הלכה ז', במגבו של כלי חרס לוכא ד"ה כחמים,
ומוכח מכאן מאחר שכל עומאהו ה"ו רק מדרכן לכן
אין זו עומאה כחמים. ולכאורה ל"ע לפ"י אי"כ מאי
הקשו גמ"י פשיטא, ה"ה אפשר ש"ה גופא קמ"ל שאף
שמקבל עומאה מדרכן, מ"מ אין זו עומאה כחמים
ול"ע, אצל ע"כ"פ לשיטת הראב"ד אין ראי' מהכא שברי
ס"ל שאחורי כלי חרס גם מדרכן לא מקבל עומאה.

ובגודע ביחוד מהד"ה ס"י ק"ט ס"ל שאף צדד
המקבל עומאה רק מדרכן י"כ צ"י ד"ה כחמים,
וכן משמע מהסודרי עברה ס"י ק"ל ס"ק כ', ואף
ולכאורה לסברה הודו"י נמלא בסוהר עמ"י, שברי
כתב צ"ח י"כ במהדורא קמא להסבור, מד"ע דבר
המקבל עומאה י"כ צ"י ד"ה, מאחר שלש"ש על
כל כחם ה"ו להקל, דברי ה"ו ספק במ"ה ז"ה מעמאה
וקו"ל ספק צדדן להקל, אלא דמי"מ מאחר שא"ו
ד"ה לגבי הצדד, דכ"ס א"כ נעמ"ה ה"ו עומאה דאורייתא,
וא"כ לגבי הצדד ה"ו אפשר להקל מהמת ספק, דברי
ספיקא דאורייתא לחימרא, ולכן מאחר שמעמאין ה"ה
הצדד ש"כ א"ה מעמ"ה א"ה האשה, (והסבור בפ"י)
דברי הח"ס (וה"ר), ולכאורה א"כ הצדד הצדד מקבל
עומאה רק מדרכן, ה"ו גם לגבי הצדד ה"ו אפשר
מאחר שספיקא דרבנן לקולה, ולמה ס"ל צ"ח ק"ט

לעמ"ה כחם שנמלא על גבי דבר המקב"ט רק מדרכן.
ומלבד זה לכאורה ע"ס סברה הודו"י תמוה, דברי
בשולח א"כ הצדד מקבל עומאה מחמת מגע
הדם, צ"ח ש"ך לומר שהצדד עמ"ה משום שלגבי הצדד
לא ה"ו ספק דרכן, אלא ספק דאורייתא, משא"כ
א"כ מ"ד מגע דם, אין הצדד מקבל עומאה, אלא
עומאה עומאה ש"ך על הצדד, מחמת דבר אחר ובגון
עומאה נגעים וכוונתו, ה"ו מ"ד זה לא ש"ך לעמ"ה
א"כ הצדד, דה"ה מחמת עומאה מגע של דם עובר
הצדד, ומא"כ ש"כ עומאה נגעים לעמ"ה א"כ הצדד
מחמת דם כחם, וצ"ח למ"ה א"כ יסבור שמאחר שש"ך
עומאה צדד מיקרי הצדד מ"ן המקבל עומאה, ול"ה
ש"ך לומר ש"ה איכפת לנו א"ה סוג עומאה ש"ך
צדד שאף שא"כ נמלא שהצדד מקבל עומאה נגעים,
ש"כ מיקרי הצדד מ"ן המקבל עומאה, וצ"ח יתכן
שאף א"כ הצדד מקבל עומאה רק מדרכן, מ"מ מיקרי
מ"ן המקבל עומאה, משא"כ לסברה הודו"י משום
שהצדד נעמ"ה מחמת דם, ה"ו לסברה ז"ה מא"כ איכפת
ל"ן שהצדד מקבל עומאה נגעים ה"ה מ"מ מחמת דם
הנדיח לא מקבל עומאה ו"כ.

ומאחר שבובמו פשיטת הרמב"ם בדבר המקבל
עומאה רק מדרכן לא ש"ך צ"ה עומאה
כחמים, לפ"י ל"ע לדרכיו כל מי רגלים וכל כחם ש"מלא
צ"ו לא עמ"ה, משום דמי רגלים לכאורה מקבל עומאה
רק מדרכן, דאף שצ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח
אובלן ה"ה ש"ו לג"י האדם מיקרי משקין ומקבל
עומאה, ה"ה מ"מ ס"ל להרמב"ם צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח
אובלן הלכה ז"ד, במשקב שנסרה ונפסד וא"ן ראו
לכתות דם אמקב"ט, וע"י"כ הראב"ד, ומצ"ח ע"כ"פ
מ"ש שא"כ ה"ה סרה משקרא לבי"ש לא מקבלים
עומאה, וראה מ"מ אחרי"ה פ"ו דמכשירין בס"ל
בטו"ה הרמב"ם במדרכן מקבל עומאה, אף דה"ה
סרה משקרא, וברי לפי מה שביבחנו ל"ל ה"ה ס"ל
להרמב"ם בדבר המקבל עומאה רק מדרכן, ל"כ
צ"ה ד"ן עומאה כחמים, ולפ"י מד"ע מצ"ח צ"ח צ"ח
לגבי האשה שפשה לר"ה ומאה דם קמו רגלים,
שעמ"ה משום כחם, לכמה מ"ד ה"ה א"ו מקבל עומאה

אלא מדרכן. (וראה סד"ט ס"י ק"ל ס"ק י"ג צ"ח צ"ח
וא"ן שכתב בחוק דבריו וא"ן להקשות ממשי"כ לע"ל
דנמלא על האשה דמיקרי דשאמקב"ט, לא גזרו צ"ו
משום כחמים, דא"כ אמאי נמלא על מי רגלים עומאה,
זה א"ו דמי רגלים מיקרי משקב ומקבל עומאה,
וכמוש"כ הרמב"ם בפ"י מעומאה אובלן ע"י"כ, ואף
שביבחנו שא"ו מקבל עומאה אלא מדרכן, מ"מ ה"ה
הסד"ט לשיטתו צ"ח ק"כ, שס"ל שאף דבר המקב"ט
רק מדרכן ש"ך צ"ח עומאה כחמים, משא"כ צ"ח
הרמב"ם ל"ע, וראה מ"מ צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח
כחם וראה גם צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח
שכתב דהרמב"ם מיי"ר שנמלא מ"ד שא"כ אפשר למיתלי
במעמאה.

בסדרי עברה ס"י ק"ל ס"ק י"ג חיד"ש, שאף דקו"ל
לעולם שא"ן כחם עמ"ה ז"ה נמלא ע"ל דבר
שאמקב"ט, מ"מ ז"ה ה"ה מ"מ על דבר המקב"ט,
מכ"ן שכל"י ה"ה נעמ"ה מחמת עומאה מש"ה, לפ"י
גם האשה עמ"ה, שברי לדברי הר"ן עיקר ה"ה
ה"ה לעמ"ה א"ה האשה, משום שא"ו דבר שנמלא על"ו
הכחם עמ"ה משום מקור מקומו עמ"ה, לכן עמ"ה גם
האשה שא"כ לא ה"ה לא קיימ"ה ה"ה, וא"כ י"ל שה"ה
צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח
מש"ה גזרו נ"ו על האשה.

ולכאורה מדברי הר"ה והרשב"א והר"ן שפירשו
צ"ח דף ג"ה. במשפחתא שהוא כלי האורג,
אי"כ למה הולכ"ו ט"ס ש"ס לומר לת"ן דברי רש"י
שפירש משפחתא שהוא אר"ג שטו"ו רק שחי, וק"ט
ה"ה שחי א"ו מקבל עומאה וכוונתו לומר שמתכ"ן
שמקבל עומאה נגעים, ממ"ה י"כ צ"ח עומאה כחמים, ה"ה
א"כ ס"ל כמ"ש הסד"ט, ה"ה אפשר שלעולם צ"ח
שמקבל רק עומאה נגעים ל"כ צ"ח עומאה כחמים,
וה"ה למשפחתא עמ"ה משום דאף דשחי א"ו מקבל
עומאה מ"מ מאחר שנמלא על כלי האורג, וה"ה מקבל

ולמבראר נמלא, א"ה אשה שנמלא כחם על דבר המקבל
עומאה רק מדרכן מדברי הרמב"ם נראה
שא"ן צ"ו עומאה כחם וכן מס"ך צ"ח ד"ה וצ"ח
דברי חיים ח"כ ס"י פ"י. אמנם צ"ח צ"ח ס"י ק"ט
וכן משמע בסד"ט ס"ק כ' וצ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח
כ"ג וס"ק ל"כ, שמקב"ט כחם, וראה צ"ח צ"ח צ"ח
ס"ק מ"ו שהמיקל לא הפסיד. צ"ח ולפ"י נראה שא"כ
נמלא א"ה כחם על ג"י ע"ש ע"ש ממנו בלי למשי"כ
החז"ה צ"ח ס"י ה"ה ס"ק שא"ו מקבל עומאה אלא
מדרכן שח"ו צ"ח צ"ח, וראה מ"מ צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח
ע"ג נ"י וצ"ח צ"ח.

סימן ט"ו
כחם שנמצא ע"ד שאמקב"ט שמונה ע"ד המקבל עומאה

עומאה לכך האשה עמ"ה ומוכה לכאורה משום לא
סברי בקידושו של הסד"ט.

ובמנ"ח מ"ה ק"ט וצ"ח חיים ח"כ ס"י פ"י הקשו
על הסד"ט ה"ה קו"ל שא"ן כלי מעמאין
צמשה, ראה פ"ה דכל"ס משה צ"י וצ"ח ופ"ה ח"כ ש"ס,
יצתפ"ח ישראל ש"ס א"ה י"י, וא"כ למה כתב הסד"ט
שעמ"ה מתכ"ן שכל"י נעמ"ה צמשה, וצ"ח חידושו
של הסד"ט יתכן צ"ח צ"ח ה"ה מ"ה ע"ג בלי אלא
מונה על י"ה האשה, וה"ה שא"כ קונה עמ"ה צ"ח
שאמקב"ט, שצ"ח ש"ך חידושו של הסד"ט, שא"כ
שהצדד א"ו מקבל עומאה, מ"מ מתכ"ן שמונה על י"ה
האשה והאשה מעמ"ה צמשה לפ"י גם הכחם עמ"ה,
ומצ"ח לפ"י מד"ע ח"ס לא ח"ה מתכ"ן שמונה
על בלי האורג וכוונתו ה"ה מקבל עומאה, לכן י"כ כ"ן
עומאה כחמים, אף ל"ה החידוש שמאחר שמעמ"ה
עומאה נגעים ומשום שכל"י לא מעמ"ה צמשה.

ובפרי ד"ה צמ"ה צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח צ"ח
דאפי' לפי ד"ח הסד"ט א"כ האשה קונה